Magnus Erikssons stadslag :

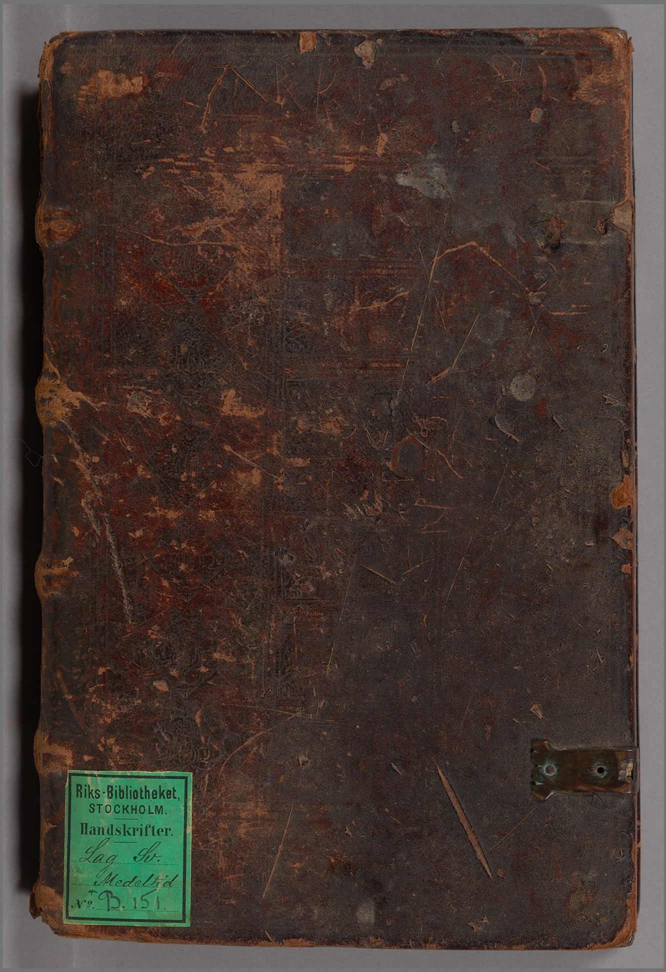

B 151

Digitaliserad år 2021

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

Magnus Erikssons stadslag :

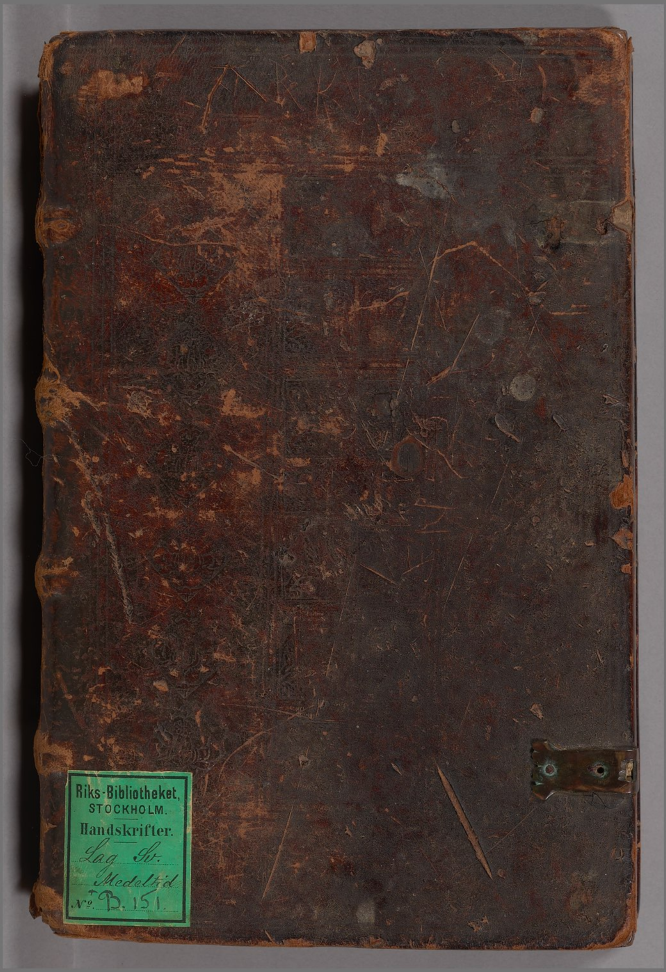

B 151

Digitaliserad år 2021

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

Riks-Bibliotheket,
STOCKHOLM.
Handskrifter.
Lag Sv.
Medeltid
N:o B. 151.

N:r 59.x B. 151 Ex. 13.6. XVI 161

uxore tua p̄ egrotione q̄ cū filia sua adulteriū
ppetrasti si tecū n̄ concubuit nubat i dn̄o si
voluerit. Fecisti fornicat cū noverca tua
Si fecisti neq̄ tu neq̄ illa ulterius ad cōiugiū p
venire potest. Post aūt tuū senescerit aliā
accipiat. Fecisti fornicationē cū uxore filii tui si
fec ambo peniteat devestiti usq ad mortē
et sine spe cōiugii pmaneat et filius similiter aliā
accipiat. Fecisti fornicationē cū sponsa filii tui
et ille postea eā duxit uxorē. Si fec eo qd illi crim
celasti usq ad mortē peni. filius aūt tuus eo qd
ignorabat peccatū tuū. similiter aliā accipiat
illa aūt pacta penitentia sine spe coniugii
pmaneat. Fecisti fornicationē cū matre
tua. Si fec xv annos penitū et imutare
et aā et absq spe cōiugii pmaneat
et nūquā sis sine penit
...monium ...

se coniungunt qui coire
coniungunt ... itu ce pue
pruritū illam extingu
iiii xl mas p. Fecisti qd
ut cū filio suo parvulo f
ponerer filiū tuū ...
ita dico ut sic imitaret
ii annos p. Fecisti qd que
vitā cū ves aliq ... cū ...
tio cares abcontū qualicu
conret tecū. Si fec i ka
vii annus et nūquā sis sin
mul face solent qdā ep
agunt ut vico cō se pos
et suis verbis et ita aut cō se
execuciat vel ... n̄ dū cōcep
n̄ cōcipiat. Si fec aūt cō
annos p. Si antiq diffinc
...abece...

Se Stadslagen utg. af Schlyter, Lund 1865, fört. sid. XXVI.

iii ... l goðmey skolo

maria mater gratia maria mater ...

... ek hafe rak fat lassa

maria gr... x panga of vi bra ...

pa ... saþ

Ek tok rak af min h biskupi iii

Ek hafe rak op ... mark ... o ii ... viii

bok

... borgamestr ... Stilg

... her pur ... skyllog ... ii pat sleppi hafa

... ok ... ok ... borgam...

... helg sanct ana

Ek tok rak af min h... biskupi iiii lod

Ek bar ... mark ok ... ii ... viii mark

ok ... ok iii bra

Ek ar mik her ... ~~at~~ ...

~~thoss mark~~

Ek tok dexteri ... pundh malt

til ...

Ek pa laga ... ii pat ...

Ek ii fat pa ... farta

N° 59. x B. 151 [illegible]

[illegible] oc barn oc

[illegible] dialecta [illegible]

Lasse [illegible]

Item nu er tel lamb oc h[err] peter bondonis
iiii ungerske gylden oc en dukata
oc i franske for xviii ora oc v lata
gylne for viii ora stykke oc en
nabel for v march oc iii ora

Item tel minne skal h[err] hans opa [illegible]
[illegible] om mandagen

Item skal oc her hans haffue ena messo om
andens dagen oc alle helgone oc [illegible]
oc iiii [illegible] oc [illegible] oc oc jomfru maria
oc af sancta anna oc for [illegible] oc [illegible]

Item fik jak af lasse [illegible] i [illegible] oc
iiii mark oc xviii penninga oc ii
[illegible]

[illegible] som [illegible] fik [illegible]
[illegible] oc [illegible]
oc [illegible] viii [illegible] oc [illegible]

Huru borgamestara oc radmen skolo
valias oc hvat edh oc tera edh
Hu(ru) mange borgamestara oc radmen skolo
ath vera oc hu(ru) mange scriffare eller tienare
Hu(ru) stadsens bock insigle oc stadsens nykle
thei skolo gomme
Hu(ru) mange borgamestara oc radmen skola aff
conunge stadfestes varda … aeng
Um borgamestara oc radmenne taka nokot fore sin
Hu(ru) lengsta innan stadsens scipamen skal vera
Vettra borgamestara oc radmen hoffsmenn sin
oc millan um valith
Um nogher talar oloffliga a konung eller hans
umbods radh hvat retth han skal haffva eller
hvat thy skal offuer ganga
Hvat som gör ganga a thy man konungens
talar i sin stadh um sinis opna breffue
Um noghar bryter konungs dom eller hans
umbodsmans hvat pligt hann gör til eller
hu(ru) thy skal botas eller hvat se fører a andra
i andrum landum epter doptum dom
Um ær noghor vatfastande som haffver breff
a annan oc fore fore fogatum borgamestara oc
radhmen

Fra mersker

Om nagher taler oquemsord a fogeten oc alt ra
deth eller til een borghemestere eller radmann
xiiij Item herbergerere skulu vara i hwilken stadz
xv Hwat som giffuer mellomgangare reth foran sigh
oc then som til sigh tager
xvj Item nogher ater ath minste them skal bryggia vel
til so som burskap binder Hwat reth them skal giora
xvij Hwat tima embetsmæn skulu vaxlas
xviij Om the mene brøth som bynnens sielaan pundere
eller nagher vegh eller mattho falsket eller ther
andrum vitæ oc skatte ey fullkomnæ
xix Om then reth foranghes ater aff stadhens ingesilum
xx Om brøth eller aligningh a stad bæghsæns hu
ru the skulu vtgoras
xxj Om brøth tera som ey giora skuth so sagh ath
xxij Item nogher embete een skal haffua oc vppe holda
xxiij Hwat borgemestere oc radmæn skulu om drætt
haffua aff stadzens ingellum for arffwode sith
xxiiij Item opta stadzens book skal læsas om drætt
xxv oc om leyebreff
xxvj Om span pundere oc vaghene hwar the skulu vara

Balter

Nu skal man borgemestere oc radmen i
wælia tel skolo alle borgemestere oc rad
men all atar atta daghe for sancta valborghe daghe
til radstuffw komma inghen tera vndan taghende
eller borto vtændis væra hawe tha mæth foghe
ns oc borghemestarom ord mæth tel tiffiptæ
sam vm the ærtæ ærd komma oc staffe tera in fær
til twffiptæ. Sancte valborghe daghe skal man the
tyma sem valiæ ærd i radstuffwæ eptir gamble
sædwane thesse sem borghemestere eller radmen skal
væra them agær tetta sværia. Skal bedar miss miss
gudh hielpa oc the helga domma miss at holder
ath miss skal mæno komme tw væra oc være
sættige oc riker i allom domom retto polfer oc
aldre vrengher moth sam vitir minno oc laghe vm
laghe aldre vrengher eller orætt styrker for rad
ok skyldskap vild eller penninge giff en straff
vindh eller ovilia en for frensæmno eller
venskap sva sæ mik gud hielper som mik sannt
sige oc thæ radmen skolo vallua skal ey forgia
ten mynvetel

Borghemestære skolo væra alz sammen sex tw ij
swenske oc tw tydhske oc twe skolo væra
hwært ærtt radmen alz samen xxiv hwalffe aff

tha ær bære mans mæt skyldir
viij marke ...

konungx

hwaria thy skal wara swenskir borgamest
rare ælla radmen som wara fødde aff swen
skom fadhir oc hwat modhrin wara swensk ælla
tydhsk. tydhskir borgamestara ælla radmen skal
thy wara som ær fødde aff tydhskom fadhir
hwat modhrin wara swensk ælla tydhsk oc al
dre skal thz ämbetzlika skiptas . skolo wara
atta aff them swenske oc them tydhske ämbetz
män oc tyre sinnam oc twe borgamestara
til hwarra aff them . som før ær sakt . ey
skulu ey haffwa sit kompani a mallom thz el
haffwa minne eptir thz han før wardha sidhan
oc tima atta minne mantaal æ ær aff tydhske
en a swenskom ælla flere swenskasti tha
fylles talet aff swenskom inbyrdes en thz ey
ær til oc wari før swensker oc . fylles aldre
aff tydhskom før swenskan en a them bryster
wtan rampth wari aldre mer them radmen
wara som ey haffwer eghit hws i stadhenom

ij Til the hws ælla kista som stadhsens insigle
book ælla priuilegia skolo gömmas ælla
aghel wara ther skolo twe nyclar atta wara

balkir
oc skal thy swenske borghamestaran hafwa
oc annan then tydske som vm thetta aatth
sitia oc dømma &

Tij agher ælla skulu vara borghamestara i iiij
radhinom aff annare skyft at samma plæghe
oc thre hwat thz ær vndersamnat ælla thy bettre
ther aldre skulu oc twe bryter borghamestara
ælla radmæn i sender b vara vtan ey ær annath
vaall thil

Thagar borghamestare ælla radmændh mattho v
ther som sin æmbitzi forsumme mote oc xa
xl mark til tesshuptes forsumme xvij mark oc viij
ortogher staden oc sin vmsinth matskepfstundh
sinnelig oc ganghe bort vr radhinu en hin vete
ther til winnen medh sex gadhom mannom &

Stadhzens scriffware hwilkin han vara skal vj
ællæ vtlænsker y han skal vara swensker
oc aldre vth lændsker

Kan swa vara ath borghamestara ællæ radmanne
vardha sin affwanse sins mellan vm valeth vij
then the borghamestara ællæ radmanne væliæ the
skulo the rædhe særa sanna holda oc bæzta
skipa hafwa oc forgittin ær holdær the skulo

frennsemi

the prestred all medal for en the medan
stadgat ther a lagsid [redacted]

[M]en meghe ecki talit a frennsemi ella frennsemi
viij rannsaka oloffligha ther a tord hedr oskilt
oc aul for giorda meg til vitghna til skal han
i staddrins gerno sektads at halz hinggisatz finnaz
orden anndelig til skal forgaten bernsemi
titul oc raduning efftir han domnd opter thy
at vedrfrennelighth for frennsemi oc hus radde
ella i staddrins wan sektads then til frennsems sel
ffter ther efftir domir ella forgaten oc raduni
epter frennsemi bædi en han giter oc bergan
for sigh sith

[H]ver som giter glimingh a then mann fir frennsemi
ix haffwer taghit i sin skyrdh mz sino opnu
breffue for ther han frasde a han for frennsemi
vetrod han saugen oc mz fullom vitghna fyr
vinna laglighe til vinnen han haffwer forgiort
liff oc loffsin oc arffvd taghin giordt oc wardh
hans oc aff them loffsorom taki malsgh ein
tijeningh ein frennsemi oc ein staden

[H]wilkein som brytir frennsemi vm ellir
x hinna zubidmandz oc haffwer ther dom

[illegible]
[illegible]
[illegible]

Baskir

breff at bøte hem xl mark oc thz vetti konungx
embetzmans tilsett xl mark skulo vtj mestas an
tolff mannom aff them som bentleckt ere först
aff loghom hans rettsal oc thet allt tel men
them gøff hans rettsal oc gøff hans tel vitzo
tompth hans eller wodh oc skal alth firmegr
hans eller skyldmanne haffer neyfit thet
wodh eller topt ater lyst som stodh i vpffall
bulfarom ligger oc them manne som fære
a annan adth fogedoms oc borghemesterss
domme vtan fære thz samma a hem i andro
landom eller kopstadom bøte xl mark thet
tilskipades vndsielmandh kunnugho oc aldri
oc bøte hanom som skadda ater

N u fremmer nagher som vttsettinde er xi
för fogeten borghemesterss oc rodmannen
oc haffuer breff a annan vm gield er sottan
an tel tel skulo the hanom tienistu zett skipa
opter thet vitskifft samdeles en mestyffer oc
gier er eld oc en för en the nagat firmes
oc hem vedr gellet so ätmeres vetti sot
ny fiwttl breffvom synom eller sullom
vitnom ath hem thz fullt haffuer opter

Kronuge

then som vorfflijk i tingsomola balkeno ær
oc en then newredermde som til faræs tha
skipen fogeten borgemester oc radmen een
aff sich som hans fæstemal forwecker oc hans
breff teger so han skal ey tala til festemannen
so hanom sed fuld wold til hans ath tala so ath
sielffuer festemanden vthe forsitær han thet han
skal faræ til bøte tre mark til tisskyptes oc med
them han ær malsman fore annen frenneste then
ægi stadh oc findvpta so han thet ydor forsomat
xv Hwer som talar oloffligha a fogeten oc al
lo radmen then a tera hwar ogiltt bøte
xl mark fogeten taghi thet forst aff tre mark
oc hwer borgemester sammelegh oc sidan taghi
halfft konnunghe oc halfft stadh en til annen twe
gia manad vitghne eller vithi sich ny sex manad
edhe talar vnaghar olofflegha til een borgemester
tha bøte xl mark til tisskyptes en til annen
twegia manad vithni eller vithi sich ny vj manad
edhe: gør vnaghar thet til een radman eller stadhens
sens sotfuetre bøte xij mark en til annen twegia
manad vitghne eller vithi sich som fær ær siaghe
Hwar vnaghar oloffligha a fogeten een radman

ellr stadhens soffwetri a stadhenne radhgi:
bøte xl mark tel tw skiptes ok aker han oc bo
tom vetre skal hin vegh stæmpond skal for annat
sakt som for andra i thesse male oc thy skal
komber han atr i stadh mista skugso synd bygfe
ridgerde aff thenne forneffnde manne atherwp
komber a han auinge inlendr ellr vtlendr bøte
lyyx mark tel tw skiptes ellr mista huffwt sith
en tel andre vj manna vitthne ellr veri sik mæth
tolff manna edhe: oc veri thy a vatz lagom skal
gialdr meth sidhan ss som for

Vi: herbergesmæn ellr tawerner athgha oc xvij
skolo vara atth minsta i hwariom stadh so
vaghsetslmannom skolo selia malth oc øl
oc haffwa fodr ey oc korn epter thy ther vari ær
oc gellr a rettom tenghdagh oc alla thera tekiff
ter i hwilkin stadh tekka en ok keng ellr hoss by
thy tel borghemester so ther ærtegh satia oc akueda
oc hwatz um sig øl mark oc hwar rodhmandh xxx
mark som ær thyn satia oc tagi thet aff mæles
tre mark aff hwariom borghmestere oc ena mark
aff hwariom radhmanne oc ther andra veri fwrænghs
cenpack selia eij thy oc herberghen so ok ær
sasthe som tel skipade varda tel bøte tree mark

fromugh

til tresskyptes swa opta som thet akæres vta
hwore bwd forløser fuldh magelt brytels i thæm
herberghiom thz bytes epter staddsens retth oc
haffwi ingen walldh thæm som til fromba naefro
retth aff tage vtan raads eller retth werrefeld en
han vil nagetth aff tawærnerenæ haffwa ellæ bli
ffwe i hans inne vtan han gør fult roff a han

xiiij Hwer so giffwer malsøgende retth fulan sigh
haffwi forgiort sin retth vare thet swa at
thæn som malsøgende retth tiltaler swares hwadh
the mz laghen eller pæningom oc mæth talæ annæts
tala til sin vtan som laghe til sighia hwer som
thet gør bøte xl mark til tresskyptes ella være segh
mz sex manna edhe atth han ey aff them laghom
visste fals han atth edhe fælles til søkæren oc fær
han ey botom gange til effwo dom for fromwt
oc stadh oc thæ loffen malsøghende retten til sin

xv Til naghet bydændin vtædel i stadhins giæste el
ler bydændens swen læghe fulan for foghe
then oc borghemesterena som ofta peningha oc mz
them gøre epter gamblom stadhegha borghens mænn
skal han føre segh haffwa atth han skall sex atæ
retth minsta bydændin vtad allan stadh retth vppe

Gester

holda iemthe vidh sin bymann epter mago
synne i allo thy staden firir hendor thi skal
eder haans vetta som bymanden vetuer sjalfr be-
der mik sua guth hielpa oc all heilagen atg
jak skal oc vil minom konungi tro vera oc alla
stadz reth uppe holda epter mago minni oc min
bymanni fordha inlendz ella utlendis oc hwad
then meder tyskir eller fordarffua vill bruth
thaen haffa oc sylia som annar bymanna epter
thy i laghbokenne skriffvath star i kapmalla balk
hanom oc en fer veder synn sol mik til tysskipth
malsom takit thet aff vj mik konunge oc stadz
then andra til tosskiptes oc vera thy ofringes med
som thet fore vinder burskap utan honom kunno
penninga vaxa ath han kiopmandh vil vera gange
that fram for fogaten oc radmen oc taki thar
vetur oc then andra veder sich oc vinne burskap
aff nyo alle skolo the burskap vinna som ey er
til bornfodde i stadenom hvath ther er inlendsker
ella utlendsker giptes man aff andro kopstadi
eller landi the kona som i stadeno er fodh och
haffuer gifftz i stadenom ella fader for honne
gifftis inthe burskap er ther en sol ella haffer
ey vnnith gifftis til uth burskap alle the so sy
tal siste veder i stadh oc ...al ey ...giftes mans

svend oc haffua til tyggia mitfed the skole
giffua burskap teloghe naghe bydmanns som
eller som vederlegningh vtlendh oc vil vte
ega byaden bydmandh eller bydmanns som giff
vi burskap vth aff nyo ingen mal haffua twa
vederlegningha enn i stadenno oc annen vtan
staden vtan han botæ xl mark oc the vedelegning
han haffuer vtan til oc syna sith tegh til veder
lagha oc the vederlegningh oc xl mark taghi fro
mugh oc staden til twa skiptes haffua naghe byd
manns som eller som äff i stadenom naghe fromi
svikesa äff eller kopthe ella gu th theh ær til fro
mugh oc vil bygghia vtrikes sæli the bort innan
natth oc dagh äff them dagenom then burskap vp
sigher eller nan the skyldigha vara sak atth then
vtlendes bygghia vil eller ægher the fromugh och
staden halfft hvart teria ægher oc naghe bydmands
som äff i staden oc bygghir vtlendh oc haffuer
annars manns vederlegningh vtlendh sæli oc the
borth som sagt ær eller haffui the fromugh oc staden
vtan han sak hiuth i landeth bygghia eller ve
derlegningh teloghe innan natth oc dagh äff them da
genom botæ vare lyst oc hvar som naghe mal
bygghir vtlendh oc haffuer äff thet i landeno er
sith ella kopthe eller fran en arffua sæli the borth

[illegible]

som sagt ær ællæ byoss eth i landenæ ællæ vtæn
thæs lagh vm som sagt ær vm bydændæ penningæ alle
the som tæxæ . stadenom oc haffua sagh oc sinæ
vederlegningæ til xx mærker the skulæ vinna
burskap alle the men sin ærendæ fara oc sighla
vilia the skulæ burskap breff haffua oc them op lata
mæth hwart ær oc skaffaramen en half [illegible] pen
æra giffua alle skulæ the vitæ oc vææ gørd i
staden som bymen æra oc burskap giffuit haff
vil hwath han ær husbonde ellær sven oc hwath the
æra fleræ ællæ fæa æns mænd swaræ hwar som
vitæ fællær bøtæ tre æra hwilkom mightæ aff thesse
vedær vinth i thenna artikulo stæle oc æra en vitnæ
til vtæn sek mæth sex mannæ eth

Then skal aarlighæ aff sættes borgemestere oc radmæn sko xvi
lo vælias the skulæ oc embitzmæn alle vælias
oc kysæs vm sinæ enghæ som borgemestere oc radh
men kysæs twa godhæ men skulæ the vælia pa all
stadsens vægnæ skulæ haffua oc mæth them mærkia
skulæ pæl som span pundæ skalæ bismær
oc til hwat the torffhustæ æra halft i mato ellær
vikt oc the sinæ men skulæ mæth them mærkia
oc ingen annæt oc thes taki the løn firæ eptær
thy borgemestere oc radmen thes stadighæ oc haffui

fromoghe

sith merke aatth huilo mz stadsens merke oog
huat stader haffwi sith merke ingen bymandh ella
gestz nu vnder til haandh mittho ella vitith som
pyndedh vnder sit haffwd thz mz vaghandz vten
staden sielffwer veder sjnn xl mark fromughe oc
staden til tweskiptes En han swerer thenne san
gen toc gode men skolo til skipas i hwarts embe
the hwarts handh staden torffthoger ath som til byg
ningh vedh settningh bedwikt oc huat the warz
torffthoge ged som skolo see oc skipa ath hwarts
mdmme thenar reth thz skal eder teil vare ssua
hielpe mik gud oc all helghen som mik skal vare
retter i embete mino oc allen reth folghe oc en
vtkrafter vara en for venn skulde moto ella bern gull
fren en ath retferdugher i sjno embete bøte xl mark
til tweskiptes En han veder til vinnu mz vi gode
mdmmon suo bøte oc then thz andrum vitz oc oc
seke en til bindel Hw orfuk huarigen tenn baatom
gangen til affwoo for fromogh oc staden oc thi
bysen mdlskepdmd zetting til sin sakseke oc then
bymannen spay swrdhanen ella hwat thz ath helst i vitt
ella mittho som then merker oc vetdz bak an
tagen mz sex mdmmd mittho vetde hengdz vten
alla bysen vetdz hono thz vitth oc en bak ataghin

brodher sig hans skal fulde thz goth ath
... vnu alla sina vildh thz vnu ...
fader oc son oc then helghe ande amen

oc vtlegher eller gangher en liff hans fore vtan
bøte xl mark eller vtere sich meth tolff mandh edhe
en oc skal vitnet til thyn thet andrem viter oc or-
sake oc til bondh bøte xl mark til thisscopth thisse twe
ne xl mark gangher til thisscopth mellom them tydi
nugh som til vinner een fromande oc een stadh orsak
hwilken thet tha bøter i thesse melle vtane slaghen vndh
stupand oc fly staden

Hwer som span pyndelt bispendh seladhen nagted xvi
meltghe eller vitheth eller hwat thet helst ar fals-
sake eller gor thet och mere skaldeer meth vtan bak
atledhen til skal han henghes vten alla lossen vtaer
thet haue vitheth oc en vedher taghen eller vtere sich meth
tolff mand edhe sake than ather edhe bøte xl mark
til thisscoptes hwer som andrem thet viter oc orsak
en til bondha bøte xl mark lv en ingen thet orsak bo
tom vtan slaghen vndh stupand oc fly staden

Aff alten stadsens ingellom hwilke the helst xvii
ware agher fromande halfft oc halfft stadh vpbe-
ret oc thei ingeld taghen vp stadsens fulmeckedh
meth stadsens soffvetere oc han soffve thet oc haffui
the rettighed offer oc thet gore sogheltenom oc
borghemesterom rettighed aff hwat vptaghes eller
vtghiffs all arc ättel dagh for sct valborgh dagh

konungx

xix Nu skal stæfne alle almughe a stads loghthing
hwert mal i stadens bygdhe oc gæste en the-
nes oc pascha i staden æta eller mikials loghthing
eller oc the som tera pæninge alle gorez vndi them
som haffua en ting ath gæstene en sielffui i landeno
æta gæste sua aff mikle som aff mikle vtan tisse
vndan tagnæ sua so konungx mynteræ konungx
befalinge konungx stegere oc mæsse andræ vtan fro
mugar sielffuer vel them aff stad oc i sin ræthynsskap
taga forstinth skal halff mikle vera oc aldre mi-
na a huro stort stinth vera kan oc proffuas min
twem nidmannom aff almogemonom til kallins stinth
ath loghing ath forstinth ma mine vera til skolo
the epter almogens æta forstinth liffua tugh sua
ath aff feltigom nidmannom oc frunom skal forstinth
tagas epter tera mægho oc en epter thy forsting
ær laght hwer them som tygher andrum i stadenom
oc haffuer til tyngia mikla rætlight gods sitt oc
sins husbonda hun skal sua gora aff synne mik-
so annat aff synne oc mæ forsting

xx Nu them tyng stint a stads laghe ta skal hwer
bydandy sigh oc sind gæste oc frend soffua
lata hwat the haldhær i stadeno æta eller en
eller oc vtlendes oc hwer skal ræth aff sinne gaf-

gestel for en han bort solt ellæ sieglt Hwilkin
en ther gør bøtæ xl mark lænær magter sin gest
vndan ellæ sin swen tel thæ skulæ forffnes bøtæ
xl mark oc veti en mæn thess bøtæ lænær oc ud
gør gestel giorth tel han skal skriftæ oc haffuer
the haffth thet til oc haffuer the vnder hands haffth
oc vetider thet mz fulmaghen haffui forement giort
oc thet mz xl mk oc gelde ater gotheth the gester
bede oc gesten han the giord oc vetid til bunde
mz tvem mannæ haffui oc tel han forement giordeth
oc mz xl mk oc tagh bøtæ thy xl mark som vnde
handom haffde oc the lyrte Alw fan the tellas
ath skulth skal a staden leggeffulls oc gør en en thet
aldeles oc gester ellæ bydmenis swend vilil borth
fared eller sieglt tel skulæ thæ regnskap for sin
wo husbondes giord aff sinæ gardz oc thy tiend
husbondenom sendh bud vm hans skult tel skal
oc han skult giord for giesten ellæ swenne oc sud
giord ellæ sin eptær ath han haffuer sult giort
bade for sigh oc giesten oc swenne oc tegsl sul
ath hwes tærd skultli vm sigh vetder en swen
giord ath giesten ellæ swenne fare bort bøtæ
giesten ellæ swenne xl mk oc husbonde xl
march ath han wostæ han bort fared eller veti

[illegible]

sik mz sex manna edhe/ at han ey viste thz
aff at han worth foor Wen en bydmandh vil vdgiffe
sigla ella fara aflarne for thiuffa synnæ en han
vtgen haffuer ella andra oc segi borgemest
rom til mz them han afsarnt fore oc fara hyda
hwart han vil oc swa han ey swa oc fare bort bo
the xl march ¶ Item en han skrivth vmgangende oc byd
mandh ella bydmendh swena vtlendh ella fare pa
vtgen borgemestarom ella skrivna a rethmanskap
swa at the oc ey allaledhis ghens gorah vetha oc goro
re sin eth siolffuer tel han komme kumber oc
samledis oc the hwsbonden for swenne vedh bota
som fore er sagt fan oc vtgen bydmend ella hans
swen swa lenge vtlendh vara at eth skrivt oc andt
vmgangher ella lenger oc haffuer inge i stadh
som rethe fore hanum oc gore tel borgand mot hans
paymothe a rethminskap en han swena ella bathe
xl march swa fore eth skrivth som fore annath er oc
ey than vdgifuendhe gore sielffuer tel han hemkommer
kommer swa fore eth som fore annath vedh botha
som fore er sagt ¶ Item tyma skrivth vmgangher
tel segla bydmen eller fara swena sith gotz vtlen
dis vara oc ey vetha hwo gotz thz er tel skulo
thet thz fore swa mykith skrivth sum gotzeth

Calfus

til vdæ thær bondæ forædis sin kaldh ther i skipabrut
vtan skrifte til thes sal nytigh aff som han vilde
pænningæ thes føre takæ oc gøre sin iorth thes eptæ
fadæ oc thær tund ath thær gothæ ath ær kombær oc
skadæ skrifte til thes aff eptær thyn til ær oc gods it
nytigh ær oc skal skriftas aff thyn som giordær mæs
skyldæ vm ærith en han liggær vtædær sølær sal
som thær væro pænningæ ællæ goth vtæ oc hvat som
skip æær førdæ ællær summæ han oc sal thes aff gø
til som thær væro goth vtæ sal eptæ skrifte a stathæ
liggær aff allo insatto godz som ær sølffuer kopær [illegible]
pær som plæghæs aff skriftas skal thyn thes rættæ aff
gøræ sin thær vndær hændom haffuær oc hvær man
skal tionæ sinnæ skrifte aff thy godz hans vthæ
standær oc hvaræ sin han thes aff skriftær til skal
skriftæ kanungh fannæs giøras Aw til andrum sinnæs
bondæ een tund oc annan tund vm skrift ællæ bydæl
vrang kaunoghær thes vm oc kombær ey tydæl sinnæ
ath gøra thyn ræth han skal ællæ tyffuæs vtær
vpæ tre mark gør oc han ey ræth innæ attæ daghæ
thes næst aff thyn tydæ bondæ dæghenom bøtæ sol mark
vil ey han en til ræth gøra næstæ til vtgh aff gøræ
oc hans hvat han vil ællæ ey ins [illegible] eptæ
thyn æn han faan godz hans prosst oc thæm tundæ

forningh

stoghens prest bidhe næghrannæ til at skiftæ
forninga vm scuta thær skal thæ tvægiæ mæd mand
vitnæ næst vtæn hvilkin som ey gøræ nu fore
næmnd vm vitnæ til han kom til prestæ bolæ
tæ mætæ hvilkin mæn til han skal skiutæ for
ey gørær ræt aff sinæ gothæ oc bøtær noghæt
vndæn haffuæ fore forsømelsæ thæn han vndæn bø
tær oc til iol mætæ oc vitæ vtiwæffæd bøtær
noghæt sæt sak oc sit goth vndæn oc gøræ
ey som sagt ær æntigæ ællæ han ey skiutær allæ
sich sælffuæ latær bolæ oc iol mætæ oc taghæ gen
oc fult aff allæ sinæ gothæ som han skal skiutæ
aff oc vitæ mæn thæs værræ aff allæ iol mætæ
sak i thæssæ mallæ taghæ skutmæn som mæn oc thæt
andæl taghæ forningh oc staldæn til tæxskiptæs
oc samælich thæn vndæn vætæ bøtæ oc thæt taghæ
mætæ skutmæn vtaff oc hvat thiggia mætæ
sak i thæssæ mallæ gangæ til tæskipt forningh
staldæ oc skutmændænæ samælich mæstændæ æth
allæ thæ swenæ som til iol mæn ræthligæ sith
haffuæ sith oc sinæ værældsgiæmningh thæ skulæ gøræ
til forsæmælsæ allæ thæ thæl som mæn haffuæ . sith
oc sinæ værældsgiæmningh gørin hælgh for

skulu alle the mene haffwe giort inte forskulth
Tugen gerningers unlyn nu alla skal skrivan
bote vppe gelden ella yofel en mind helnold XXI
gerninghe oc inghen andra forslagen vta han bøte
the mitske fol eptel han thz epter komesse oc skulu
vtan huert late sek nesthe aldz syno embete vta
han vil oc vedir segia oc annath thegia for sekial
saght er i samlagom vta emblizmanna fomnr
orsak han en botum gange til offwege oc for
komet oc stalden

Aff allum stadsens ingelldom som er aff ve
giffne sakore oc oldermans husens skal komme XXII
the oc standen til hwel halfft quotriom skal i huer
man stadt oc huer borgemestere um sek huert
aar haffue vj mark oc huer radman iiij mark thet
radmanna oldre oc thz vt vtgiffues halfft a ko
nunges vegna oc halfft aff stadsens

Stadsens book skal læsas een tima huert aar
dagen nest epter S. Johannis baptista dag XXIII
huert aar i quotriom stuog

Falla leydabreffuen skal soffuolt stalnet for
huat han leyder forvader sel mg vil hl XXIIII
retta aff udgiom haffue um golde ella annat thz

tha skal han ræth gøræ them til hans frændær
ællær hwem hans skal byrthæ

xxv Then stath som vællær ær tha skal han fulluæ
vitnæ vitæ oc lefuæ vith pyndækiæ i them
staath han ær een pyndækiæ ællær bysundæ sen
them skal vitæ vm ællæ ræfsæ

j Hwen man skal sik hustru brud oc fæstæ
Hwi hustru skal manni fæstæ

ij Vm man takær man mot fathers ællær møthers
vilia oc fæstær hanæ ællær hans tha gør

iij Vm man fæster hustru oc vil giftæ bytæ til
oc ... han hanæ

v [illegible] huat ... hustru giftæ
vj Vm hafuær bondæ ... hustru skal ...
oc ... til hans hanæ frændær

vij Vm vthæn bondæn fæstingæ pæl bundbær ...
bætæ ... fæstæ ... vthæfrøm ... æptær
... ællær ... skal ...

viij Vm bythæ bondæ oc hustru ... skal ... bythæ
hæmæ ... skal vitæ

ix Vm morghængæfuæ oc andræ giftær ...
thær skulu vth giftær oc ... oc huat ...
... bondæ ... skal hafuæ æptær
... morghængæfuænæ

Hwi swend and morghengaffwes skiud forgiffua oc x
hyn gaar

Um ather bonde sely hwsfrw skinne hwetz betærna xi
gotz skal fore ser

Um hwsfrw gotz a andel skypte hwi betærna gotz xii
skal vnden skyptes

Hwi bondens betærna gotz skal vnden skyptes xiii
tel hæn i andra skypte gotz

Um en plære swlla ater inne ny bondens en ey xiiii
hwi teen moderne skal vnden skyptes

Um ath fader oc moder døøh hwetz betærna malsfund xv
skal vettra

Um en betærna malsfundy ath ey tel falley xvi

Um ather bondey vtan barn oc hwsfrw frennez xvii
koft gaffandes vtedel

Um fader eller moder gyfe bullops koste xviii
betenne skyno oc gyffwer andra ny gypter ny
gønom eller gønne som bullops koste eller
annor tolghey hwi tet skal refundes betærna mel
lyg eller tet pyssedne gypter dwlt aff skypte

Til nndy skoff hwnw bedit eller pyssel tegel
skal gyy gemme skyl loffste frender alg gitta
oc bey skiud beskyd fader oc moder ser gypto
ndy aatter skinne ater ey tet tel tel vetri nytta

frændæ hænnæ sæm vrsæktæ i ræffsæl bæltenæ ællæ thæn sæm sidæ ællæ mæræ æn sælla vithæ num til foræmæn hænnæ ællæ hænnæ fathær til gæri oræth oæthæm sinum

Nu æn man vil sak kunæ sæktæ til skal syptæ man hænnæ at sæx vitnæ a mælæs væsæl at sæx mæn a kunæ væsæl at thæt ær laghlegæ sættæ sæktær nægtær ællæ gyptær vthæn ætthær mælæs man bøtæ xl mark til ræsæptæs ællæ viti løff aff ættæm sit syptæmalanæ hænnæ mæth sæx mænnæ næl vitnæ ællæ dyli mæth sæx mænnæ æthæ æth thæ vakr hænnæ gørø hwilkæn mæth tvæm sæktær ænæ kunæ bøtæ xl mark hælft kunungæ at hælft skulæ at thæn sæm hænnæ sydæræ tyghæ bøtæ tre mark bysæpanæ ællæ dyli mæth tvæggiæ mannæ næl æthæ skulæ tyndi at thæn sæm vitæ at hæ sæst vakr til skal sæktæ æptær thæt hwn bær hæ sæt tu hælgæ daghæ for syptæmalæn hænnæ at byrthæn mæth thæn hænnæ sæk laft vigiæ affællæ thæ bøtæn i fæstinghæ sændæ til æptær thæ bøtæn adælskønæ bøtæn affle man bøtæn i lænskal lighæ at takæ mæd sæk thæ kunæ til adælskønæ til ægæ thæt bøtæn æff sæm adælskønæ bøtæn thæn til hun bætær kunæn til bætær hæn at bætæræ vnæ skal bisæp fæstinghæ

varu thy tree skyldugh vare bøte biscope
tre markr vald thz bedhe bøte hvart thre tre
markr biscope Nu en thy ok markr bøte skal
ordel oc kirkiom gangen til upphaldz

Hvilkin man mødh taker motz fadhers vilia iij
eller modhers · hwat hon taker hemtil han
skal lyghe eller laghaskipto hafwi forgiort fadher
ne oc modherne oc mesto andro arffwe vil fadhz
oc modhz forlata henne saak syni til taki hon
fullan arff bæthe Nu dele the vm hwat the
az forlatith henne eller ey tha skal hon the
mz sex mannom vitnom vitna oc fæstna atz the
henne forlatith vare Nu vare som luskt manz
dotter som ok ma eller henis frændhsomi swa
at hon skamlik vare fwinsko sinne lose
synd næfst mz ok mark til biscopens so for at
slektz oc flyther mz sinom vtan mellin be-
de for gamom eller vitri sik mz tolff mannom
edhe ·

Nu giffuer man kono sijt oc vil thendlaghe iiij
bygia tha skal han giptomanne henne til
segia sex vikur for en han vil brullop gora
før sykne han hano forfulla lagh bøte thy ok
markr til biscopens som thz gør oc fylli hano
atz fæstiny epter thy gørdhi men thz maxtha

tve aff hvers tred vegned thet ær laga for
falogh ath than fiose ær ella nagher the swa li
konung ath the nagho en biondlagh byskopsins mz
gudz orloffue oc hans frænde retth kan than kome
en til hionas til gange for foghaten burghemestre
oc radmen oc taki dom aff them oc samme sy
nom vinom oc frendom taghe vth fiste kwnna
sina i hvath stadh than skal vth taghas i samma stad
skal than tha radmen mz sich bedas sie oc vetha
hvat the gøre ella oc andra tha gaardmen gy
ra en the thet vepe vitne hafti hvat tred free
mæ til tesskiptes sum for ær sagt kan than ko
ma en en tha fal vtan dæt brytas vetri sak leys
kwnnas thet naghar skuldi aff them than ville koma
vth taghe antighe ordan ella sæt vetri thet o
gilth alth thet the fal koma vilia vetrid hvat
them gøre koma vilia haffua sæt ella ordan
vetri alth i twyboti oc hete siden the koma lagh
taghin oc en valdtaghin ella radantalaghin

Nw. be... bondhenne gyptamal til skal gyp
tamadh komand fiste kwnna hans giffua oc
i hender sættia mz tessom ordom sak giffo' thi
mund dotter til hioar oc hustru oc halffue sæng
lagh oc til nyckla oc til alt halfft vunnet oc

ovirnieth peningha ellr hvat thz ær sydan
vordh oc lopsel a landé thz i bisskupsins æd
skriptes epter landz laghum j vapn fals oc som
oc thz helgith andel j amer uagher sitti hanu
andraz laghlighe sitia thy gifftær forgiort hann
ænk til tisskriptes som fer ær sakt oc fli stadh
oc kome aldri atær i than utan retter malsøgi
hedr for hona ellr arffua henna en sistemdh
henna ouder ær lov orkat than oc botum
Nu gifftær bondhenne bwdh sinu samfeths
oc vil hona hem fora fran hon ær föd in
hon hem til hans hemelis ellr i skingh uppa
tel skal liki henna atær hem til fadhers garthæ
fordh ellr arffvinghia henna oc alt thz henne
vart giffvith aff fadhers gardi ellr frendh oc
bondhenne tagi atær fornungha sinu thz hon henne
forde jncken med hagri fornungha forde bundh sin
ne en tel sex uik vedr hanth xl uik konunge
oc stadh tel twosskriptes ætr oc bondhenne vetri
lagh sennd utan bundh gifftri fornungha sinda
thz than henne forde lov ær bundh hem konung
heel oc helbrighdo tel skal brulloppgerdh at nær
fengheffwl gifftous oc sindhu uz bondhenna
sinom i samth gardha
Theim madhr ellr kona som fistunghia ær brul vij

lopes oc betinis oc hæfno gangær oc vtferdu
oc epter thuj degar alla erffuers oc vil gerid
han skal thenn stadigh holda som nw sigis tuæ
skolo men vera oc tua kuinnor .fo. folki skolo
bioda til thessa for^nd ølgerdar men mannom
oc kuinnor kuinnom fiestingar oc ma meire
gerd mz magrom fost brullops oc skal holdas
tua dagha hwar dagh til eins dagfardag meira en
thet ma til biodas xxx dyssa manna badi men oc
kuinnor vil han meira folki bioda til ma hæsta
misseria oc radomen lossa honu thet til xx dyssa
manna meira mælsa thæffen hæssa vndan taksen
ombodsmannom sua som kongsmisseriom oc
andrum so thet fore standa oc erffuo oc thet
til gera brullops olfid ma meiri til sith kiff
fleri skulu at gera en tu peick verd hans iij
mk til tu yffrpess kuinnos oc sua betinis oc
ma holdas til ath mal olla dagfardag thet ma
gø tolff dyssa manna til biodas badi men oc kuin
nor oc meira en hæfno gangær oc vtro samma
laughs vtfærdar oc til liks ordas oc erffuers
oc som kallas aterpmotg mz xx dyssa manna
mz oleiffom oc andro folki til thessa ølgerdar
giorad gerd til skal thet som vppe haldz gan

gil a radstuffu for fogatum oc borgamestera
lesaz a grind oc allu heyrenda men allir tha tyend
som pa haldix hafftuer oc ey ytermera gi
ortu giffter nagher dandzlich en mer aff sielfft oc
vitnad mz tvem mannom til vnni bote tolff mrk
til tveskiptes konunge oc stad vites tha thuro
oc gerd ey vitni til vita sik mz sex mannom
edher fore then dottr eder sellis til sifiunni so
honom skulo fore gifft

Nv sydan bonde oc husfru hafft opt gerd oc hafftu vij
nattu samman legit i sengh til ... tha honum
medsamen oc aff sin siafuer oc setta for henne oc ey for

Morgongaffuo huer som gifft bonde hanne
Ma skal vera xxiiij mrk kurans penninga mera ix
oc ey minna en bondhonne vil oc han vera eller
riker sik ey sua store morgongaffuo ... gifft
vil aff qvinnom dyrr nagher skal giffuas tha
gera penninga vil nagher mera giffua til en han
ey vera sack tiugu marka til tveskiptes konungs
oc stadhins ingen bondekonne eller bonde vil ...
gavom nagher andra gafuer giffua til brud bru
lop gera ey fore eller eptir vere bot tre mrk
oc giffuona mz en han vitnad til vnni tyend mor
gongaffua oc andra gaffuer skulo vita giffua

giptamala

sitt til brullaups dagsin oc morgongiffued sin
nu hun sem nu er sagt med giffued i ædkum
peningum iordh gripum ella i kuikfe mæd vil
dom. A bondakona oc bondi lifer eptir ta
gi bondi morgongiaffer sina sem sagt er oc
henar eldri sin tilgiof beztu sem huortel mæltol
oc stryk oc gullt henar bondi til giafar sinde
taghes vndan sem belte oc annar tolkin vtel spen
ger so henar bondi giafe til giafar oc seng sina
beztu taki bondi aff allo ostipto vedr skiptes
laga sina dotter hustru for en bondi taki ariffued
heimil allt halfft vedr bondan oc ingel morgon
giaffuo ella annar nagfr tingh sem for varu sagt
oc tog taki bondi aff ostipto seng sina beztu
oc eldre bondi sin beztu sadel vapn sin hesto
sina sit tiggi fornde betru sinder oc hustru lifer eptir
bondan taki ingel morgongiaffuo vtan oddg vtri
tog taki seng sina beztu vtan sinde sem for er
sagt aff ostipto oc sidan skiptis hon til halfft vi
der betru sin sandlig taki bondi allan forskel
sem for er sagt optu hustru sinne oddg tog at betru
lifued eptir oc skiptis sidan i tu vedr betru sin sog
taki madur ariffued madur deil i tesse male oc kuinnu
ariffued taka kuinno deil morgongiaffuo skal first

Galter

vtgiffuas aff allo oskipto oc toc ath husbonde
henne haffdæ vdgiorn ellæ henne hwan thij eghi
pæning giffuit ellæ oc meth som vscrifuiz i testamen
the en than haffdæ thet retth til

Ho kan kwnd hwar giord oc ind tagh henne in
ne mz hwarskullenom mz sex mennd vithne
haffui tel them forgiorth morghengiffue sijnd oc bon
den haffui volck vm liff baghfil ter vitcd hen aff
aagiorn tagin takin arffue ghede henne vitcd oc
mannen vtti samd laugh vm hans godz oc hans
arffue vel oc bondh botær tagh botem tel badem hær
skullen oc hwarskonen halfft qwett tel femtighi
mark oc tre mark oc vij ort tel frugarskipthes
kommer xvij mark oc vij ortugher bispope mal hight
oc stalle qwinnen tel oc sod myskith ingen mel husfr
mne ellæ bondenom vitti hwar vtan qwett tel du
dro vedær botte sem vscriffuiz i rædstuffu baltricens godz
oc ackat kwnd hwar mz giptom manne haffaii them
forsport thet fordel then skulde haffua aff oskiptes
godze epter kwnnæ sijnne dødh oc botem badh kwnn
the bispope malsk[e] oc staden bant sin epter thet
for ær sagt oc husfr hans tagi malsk[e]l zette orfek
then en botem tel skal sentel laghspas vm skap thes
oc a henne stadscns stand oc sod skal then then
vm stath kald oc sijden bijn forsuanid botther

oc annæthæ tiænæ then bænkæ som sagt ær vitæ
sak løsth oc stadsens swen løte hun ællæ hand
vm staden som ey bøtæ mæ som sagt vær oc
fogaten oc radmæn giffui them enæ halff mark
for æffuæd sak

XI Nu bør bonde mæ husfru synnæ oc æffter bøtæn
sannæn æær bærn haffui husfru vidhær
sæ for bætænæ godæ mæ nestæ frænde radæ ey mæ
dan hun ogiptæ ær æær oc thøn sidhæn fallen thet
til radæ svo sidhæn som for mæ nestæ frændæ vilia
oc ik oc ey ællers

XII Gaar frænd a annæ giptæ oc bætænæ thænæ føræ
ne ær inne mæ hennæ til skal thæt vnden skip
tæs oc thøn skal først takæ aff oskiptæ sinæ sinæ
hæfthæ mæ allæ thæn thet til hører som for ær
sagt oc sidhæn skiptæ i tw takæ halfft thøn oc ha
lfft bætæn thænæ hwat thæt hælft ær giptæd ællær
andræ cæfar oc haffui mæsten vald giptæs i bætæ
næ fædærnæ for en thæt ær vnden skipth

XIII Gyfftæs frænd i mannæs boo ær thet bætæn førænæ
til skal vnden skiptæs først mødærne til takæ
først bondæ sinæ klædæ thæn thæt hæfthæ oc all an
nær sø i morghongæffuænæ stødh sidhæn takæ ha
lfft fædær oc halfft bætæn hans som for ær sagt
sydæn bondæ ællær husfru a flæræ giptær gangæ

Arffuir

vetri lagh samd ꝛc

Rady ey barna godz for vetra vnda skipt xvij
som for ær sagt aff flere capitule inne
ny bondalom en ey hvat the æru ein ella tva
ella flerin igen alle halff vidh bonda oc
tagi skifft barn som barn æru oc flere capitulu
ne mz hustrune vetri samd lagh

Nv ær fadir oc modir døda radit til thy so
skyl loffter ær so for ær sagt vm capitumall xviij
oc barnsdune godz oc a hver barna godz hafft
ver gamal mellan fadir ella modir than skall
thz vissa mz fullom vitnom fellom oc borgum fore
sætia atth thz godz skall ha gott oc ha mykit
barnome ater aatergiald ella barnsdune affra
som thz til vara hon thz til sig toogh oc thet godz
barnome i tera formanna valde oc gomma so
sa taghit vitrdz thz med ey spenna ey brunna
for barnom vtan a barnome ater aatergiald
hvilkin som barna godz ey hed til sin taghit vel
til gæte nesta frændom barnsins ræfsinskap
hvat ater hvat barnsins godz skylder ella
hvat thz vtheff gefft aru ey frændz til thess skulo
borghamestara oc radmen til skipa tva goda by
men ella ha vidhnegha vidhr torff so barnome
ella barnsdune godz skulo fore ha oc gæta

ther wppe foræ som sagt ær ællæ oc gøre
baccalaurimesterom oc rectoremmen rekenskap
hwilket ække som the aff betimelse gøre vpbe
ret ellæ vtgiffwed i hwilkom sted thette vær
ær vdhom bødess a rectormanden vegerl bær
nænne ællæ tærd gøre foræ sæd som nw
vær sagt oc gør thet ey bøte tre mark til twa
skriptes kammerse oc staa hwad sin gærthe ey gør

xvi Nu ær thæt bestedh vnnende ællæ offentlig
vdlænsker ellæ betænnelse wærdh ... mæn
som thæn skal foræ sæd til skolo frænder tend
til sted oc som tagit hwilkis them som saat til
agær hwn foræ ... som gør fæn oc wæl
vel aff frænder them wæst skyldastom

xvii Nu æfter bønder oc ... ey betæn ... fo
ber thæn til gærdet som ... vel skriptel
oc ... ... thet hwsfin som foræ sætæ
vdh ær ... betæne ... til ... gør
synthes oc i ... ... sættes oc tiæk
... hwsf ... synne tet skal hwn vj manæder
... ... synes til a ... atg hwn ...
... ær til skolo en ... ... synd
manæder foræ ... betæn inden x manæder oc
sæte ... til taghi the aff ... the syde

mer til agsp thz eij aff tiugu gielde. sidan atir
giffin thz hon husfru forgiort aff thy gods
lu sesp hon sigh in bonne husfru wertith oc
thz forspors til agar hon thz vetu in twen swim
ud oc vj mand edge. sidd oc hon dath edrom
gelde. atir fiosten giter hon edeu gangitth veti
siklis for fostrung oc tuf skylde wogh aff wertth

Rv fan fader ella moder bullop gior auth
synom som ella dotter thy fuster agsp en xvij
til rettsinskap gangha sysskind mellan til the
fulmaelis ept fader ella moder skulo aff...
skipta vtan all annor tingh so the fuskare a han
ella hanne eldre. synd. gitnd oc annor in gipth
som fader ella moder in hans ella henne giff
til skal han ella hon ella henne med in vj mand
edge. wedergangha ella sysskine hans ella henne
vilia eij annarlidh latha sith atgerom tera in
gen oc sidan ichstrth tera mellan thz ar sal vn
derstandande atg fedarne oc modarne skal skal
remsedes tera mellan husfru han ella hon mera
vp burith en quitt sysskine hans ella henne fatz
aff fedarne ella modarne gissi vtth ar oc mera
giorthg til en han ella hon sik tiugi thz mera lut
rimpudh wedz annan so mera husfrar fanget

oc barnæs pæd oc gangæ i skipte twed mellæ
arff nyo blad syskenæ samlig i boo oc skipte giff
tho eth twed arff thøm æller flere thøy hoffer arff
oc til ... gangæ

j H ... bryndelig arff oc huster hans hu...
brystærff æfter erffuæs

ij Hui barnsarff æfter erffuæs oc skiptæs

iij Hw æller værer bryst arff oc barns hui thæ skal
erffuæs oc skiptæs

iiij Vm ... barnes arff

v Vm ... lagskipt frænd tæghyn ... fadhær bondæ
ch...

vj Vm modher æller frænd fadhær arff uinsfallæm ...

vij Vm ... fulla oc ... fulla arff

viij Vm bondæ arff fadhær husttru ... for en hoy ...
... ... værer

ix Vm syskenæ barn ... i boo oc skipte hui twed mel
løy skal skiptæs

x Hui syskenæ skulæ erffæ skiptæ

xi Hoilkæ værer arff oc fulla ... bald ... ... æfter

xij Hw ... skyldenæ en thøy ... ...
oc ... ... oc ...

xiij Hui frillo børn skulæ upføøs

xiiij Vm frillo barnæs arff hui thæ æfter erffuæ oc erffuæs

xv Vm ... børn oc ... ... hui thæ skulæ arff

Capitler

vel oc arffuæ

Um allæ mødæ thes i skyfte ær fromith xvi

Um ower mellæ gæld æfter gieldæ xvii

Um vng manz arff xviii

Um ... ella ... æfter ... gord ella vth xix
giffuæ oc annær liikkæns vtferdh hoster arffuæ
ok oc annær tolkæn

Um ... æfter sysken ... ella ... aff xx
sinæ godz oc ... bekænnæ bondæ

Um the ... bekænnæ ... giffuæ ... sine ... xxi
ella ... ællær ... ...
the ... skyfte oc arffuæ ... ...

Dør byand ellær husfrw oc liffuæ æfter i
børn søn oc døtter arffue ... søn ... døtter oc
... døtter ... søn oc tagi ... børn aff arffue
... søn oc ... døtter børn aff arffue ... døtter ...
... liffuer aff sins ...

Nu ... til ... fornæmdæ ... til ... fadher ii
oc modher tagi til halfft fadher aff arffue oc halfft
modher ... til til ... brodher oc systær tagi ...
brodher halfft oc halfft systær oc tagi ... brodher
børn aff arffue ... brodher oc ... systær børn ...
systær ... til til ... modher fadher oc modher mo
... tagi halfft modher fadher oc halfft modher modher
... til til ... fadher brodher oc fadher systær tagi

halfft fadær brodær oc halfft fadær systær arfuæ
thet til til at modær brodær oc modær systær taghi
oc aff arffue halfft hwarth tera arua ey thet til taka
at byllinga oc sysslinga taghi oc halfft hwart te
ra aff arffue at hwath stadh som delis vidh a
fadherne oc a modherne at hwat thy at ma ælla so
na oc arua badhæ i enu skyllogh then arua taghi at hal
ffth hwart tera aff arffue at annath nærmer taghi
thy alth samen oc arffui inte vtgi änd ... [illegible]

iij D elis vedær brystarff oc bakarff badæ i eth
skyld gangær bryst arff til oc bak arff
fran thet at bryst arff aff ... fram och
bak arff ater i ...

iiij N u skal bætyngis fadærnes frendær bætyn vl
ra ath sitt til sighær han vedær sekom sitær
att bætyn vaer swikit sith oc sik ofstendom thær
bær frend tyg hia mellan vitnæ oc til fromber
modær atth arffue bætyngens

v N u sial frend mz volo vtrod taghin fran bon
dhæ sinom æ fadhen han sal bætyn innæ xl
vitnæ fran thy hon vaer i sængh mz bonda sy
nom thy bætyn skal arff taghæ

vj S arthes all samen i skip ma oc frend at bætyn
tera mz drækrad all saman vtgi mær hwær
sorst ... ælla samælst til arffua mæns arffua

undy oc frenderne arffuer frenderne døtter tha
i Norege all penningh oc afuli i vallz end so vitgh
ingen hver først eller seinest daa vetti laghs penning
gangir hverr a landz drapper eller brenner vitgh
ingen hver lengst lifft vetti penn laghs skilds
mey lifftvandh oc sporyds døtter vitgh ingen hver
lengir lifft vetti penn lagh hoff til tve synse
i eno hus oc er ... annath arffue døtter tha baade
i sender vetti penn laghs lifftir annath teed epter
annen sed lenger ath hen med vidir ... lifftu
tagha til vetti hen arffue ... en taa ath hen epter
en tilligh eller ... lifftu tagitg lagh gi ... til
tua mey som til vetr vetta

R[v] Nu er fader oc moder døde lifftu epter baade vij
syneder fulle oc sysfulle døtter ath aff sam
fullenne takgi til sysfulle tue luti oc syneder fulli
fierdungh aff arffue hvat tha er broder eller syster
oc hvat thee ero flere eller ferri i fullenne the fa
en meer en fierdungh ... fullu tue oc er alt ...
epter annath til arffuer fuller ful oc ingen undy
eller frend døtter barn oc lifftu epter fader oc mo
der oc annath teed er døtter arffue halfft fader eller
moder oc halfft samsystkene døtter endu barn oc
lifftir epter fader eller moder takgi alt penn togh
ath syneder fulli er til er en samsystkene til til arffue

fadær ællær modær oc giffuæ inthæ vthgiff vtæn bryst arff ær til oc thæt vtæ lagh æy hwat hældær fadær ællær mothær ær gipth ællær ogipt æptær annæth

viij Nv gyptæs bondæ oc hwar æn frænnæ synnæ oc afflæ børn mæth hænnæ dør bondæn for æn thæ vistæ sich hafuændæ wæræ tha far til arffuæ bondæns oc takær arff hænnæ oc sidær ath thæ æn barn schulæ haffuæ oc thæn mæth twy æn arffuæ thæn tha nefnæ thøn æn ath thøn æn haffuændæ ær oc fadær thøn thæt barn som arffwæth haffuær oc fadær til oc dræpær hænnæ oc vil nægæ arffwæth mistæ ællær forgør liffuæ hænnæ mæth forgærningum tha worthær thæt oc wrædær sidæn oppinbarlich ath thæn forfarn liffuæ hænnæ hittæs thet til vj mannæ vitnæ tha skal thæn vp worthæ quæffdæs oc hænnæ likæ vpgrafuæs hittæs thet børn ællær nagæt likamæ til barnæs til arffuæ børn fadær sin oc modær arffuæ børn sidæn oc hænnæ arffuæ hænnæ thet arffuæ dottær oc hiddæn oc kwinnær oc optæn gatæ fadær thæn ath niotæ mæth dræpæ annæ sich til arffz

x A bodæ syskinæ sammæn i boo oskiptæ hwat thæ afflæ mæth tæxnæst ællær anthæn skyfdo tagi skifæt brødær som brothær oc skifæt systær so systær tha sydæn skipt ær tagi thæt hwær som thæn vnnær mæth tæxnist ællær skiothom

Gaffuer

Ef hwilkin stadh systædhe ællæ andræ arff
vinghe vilia atther syn skiptæ tel skulu me
thæ frænder tera sex vidhe vera ællæ oc andræ v
bydhing thæ borghmæstæ oc radmæn thet tel skipte
a radstuffw a then tima thet skipt ær tera mellom
oc hwat saghe sek athet skiptæ latha nøghiæ tel skulu
thæ samma arffwinghe a radstuffw ganghe for bor
ghemæstara oc radmæn kunnoght gøra at sa ær
skipt oc sydan taghi fult stadz breff ath oc nøghiæ
for thy thet innan nogen tera thet æpter andh ella skul
æptære om thæt samma skiptæ kwndhe fylla oc takit
sa vera at the delt synn mellom vin lutin ella
skiptet oc sighia om thet icke skipt vera tel skulu
thet tel thæ radmæn framma skulle luth tera oc ikke
sa nu thæn sex for tel taghin vare vilia the oc
tel lata sek nøghiæ som thæ atta haffwa thet lutit
tera mellom tel skulu the atta søkiæ thet a radh
stuffw ath the kunna oc icke koma tera mella skip
thet oc haffwe sydan thet hwat so fanget haffwer
oc giffwi sydan stadz breff at at sa ær skiptet
tera mellom oc ganghe sydan icke ... aldri tera
mellom ællæ tera barna vtan thet samma giort ...

Dele nagher om arff oc falla barn sek nu
z... aghi arffwa tel ær the barn ... oc ...
at thy som oppinbarlik skylskap ær æpter ...

misste [illegible]

rætth til haffuer tha skal arff haffua er nøghat
iaffn i oc en oppinbera skyldskaper til thes skal
fogaten oc borgamestera a radstuffu lata ti
ra skyldskap sin sokia oc them til domma sem mera
skiæl oc bestra manna vitnom vissir oc sy
dan fulla borgan sættia at hin megen komber rettare
arffue en han er tock sua sor iaffnskyldir skylo atte
then sem arffuith taker epter radmanna dome
viti skyldskap sin salunda oc en oppinbara mz vj
manna edhe oc tac aff them innan festarmith in
nan retta innan haffuer han en thet firnnda taki i
til andra gielda uel sem them aff vita vlicke hwat
skyldskap sin for en come arff haffua a fridhier
ella haffuer them arff sem i hændom haffuer

xij N er magher skyldare en then sa arffuet haff
ver oc tilleter thet a for en come arff haffua
a framhaldh epter then dag thet fallith er taki thi
arff sith epter laga vitnom oc domme en tac at
thz sie sannadar i arff fallith att thz er annar
gaanga arff sem oskyldare taker en laghlighra all
taker sem fyr er sagt

xiij Mær skal fadher fylla betyn sith thet til thz er
tiughu aara gamall ryden sone thz skal
thet til thz er siu aara laghoski taka baloghra tiena
vedhomandar a betunino thet til thz er vij aara lldi

bullær

liggæs bærnæ fathær mothær oc foræfftæ thæræ
bærn aff valnyshæth thær æghær bisscops ssmod hu
ær thæn bærn sskal æftær fallæ

Nu fan skyllo bærnæ pæningæ widh fathær thæ
bærn fadhæn oc arua pæninghæ eptær oc fathær xiiij
oc modær taghi halfft fathær oc halfft modær aff arff
oc ær annathæ tæru eptær taghi althæ pæniæ arua en thæ
til gangæ til thæ arff som all annær arff en ey ma
thæ mera arffua eptær fathær en tre mark oc tre mark
eptær modær sskulæ sam alsomæ bærn til vj mark taghi
skyllo bærn tre mark Hwat thæ æra flere ællæ færre
ær arffwethæ mønæ taghi ær mæthæ hafft ær hæn mæra
taghi toghæ en mera en tre markæ

Aff læk mot bærn i hordom fæthu sæmio sskulæ thæ xv
hwinsyffuæ laghi ællæ systæn sskulæ thæ
bærn fæ sskyldugh vidh althæ arff fan thæ pæningæ
wærd til giffwes en laghæ for hanæ syæl oc en til
gi konungh oc en biscopær oc en fadhæn eptær
ærygh hanæ vm sskal bærn væri laughæ pæniæ fan
nærmæsthæ giptæs aff tessæ forniæ oc affla bærn
gangæ sæl thæ arff til sskiptæs so annær arff

Nu fan nærmæsthæ thæ oldmodæ i arff ær kommæth
oldmodæ thæ for æno til oldmodæ thæ for allæn xvi
hwat thæ sskulæ thæ halda ællæ vtgiffua oc vææræ
arffwænæ thæ vm staghæ rættæ ællæ vtæ giffwæ

Dør man oc æru gelogh eptær til aghæ gelogh xvij

gieldes aff barnsins tred oskipto oc sidan mz
hans hindradagsgaffuo testamentum oc thz til heri
aff oskipto vtgiffuas oc sidan skipte arff
vm thz atez aff at eptir thm til bor at en
gardzeth mera en gelaitigh til gelles gield at
testamentum oc morghongaffua komi thz til oc
vtgiffues vtan thm thz aff som thz offuitth
varder funder en gard til til at thz omth pen
gia taghe / vmgil asta til oc arffua asta publi
ce oc magen haffui valdh vdhen arffue for
skiptel en gield gullen asta thz han geldel atti
zolkar en gardzeth til fulla geldel til fylles
aff allen geldem skipt aff mz som aff mz
at vdgiter pantr forstanden eptesdandis dogh
til skull thn panni som panten at fullo haff
vil valdh han agh ella fyslu eptir leghom
oc vtha vtgiffues ella fyllis aff hans vta
han haffue at arffuo hands antwardas eller
thm han geldskyldugh at Er oc at thm fa
mi panten en forstanden agi til alle the han
geldskyldugher at vald agh ella fyslu sua
fult thn som vndi handen haffuer oc fyl
les skiftit aff mz som aff mz fran oc

indhyst arffuæ thes Oddh meth at aff arffue
hafftid tilgifft før æn thet skiptes ællær och sith
gaan oc kommær thet til ighen framæth oc warær
til wænnæ til arffui with allæ ighen thet mæn
gan bethir tild æffter oc withi æn mæt thes bæthræ

Nu dør then man som æn haffuer arffuit mæn xviij
wiffues kombær æfftær arffue unnæn all
oc ær æn fullæn skulæn ath han ær haffuæt
ther arffue taghi til arff hans hwat thet ær wordh
ællær læstæt thet fullæctes fræmdæn annæt arff
Nu ær ighen wordh oc æm æptær æn ighen
hænnæn taghi then thæn ær som thæn with ighen
tagh skal ath thet wæræ lighæth ær æn fræmfærthæn
sæle oc bæsthe ath han thet wighaff æn æn mæn
ær æn ællær oc hans arffæ til skal arffæt
fræmdæn thet til hæn kombær som arffæ skal
Nu æn mæn with æn hans arffæ oc kombær æn
bort aff hænnæn ællær sæn wissæ hwat han ær
ællær kombær æn sielffuær unnæn all oc ær
æptær thet arffuæth skal til taghi halfft kommæt oc
halfft arffuæt før hans siæl

Al willighe testamentæ giffuæt ællær fram hæl xix
ællær siuk gaffuær han bæthræ æptær sit gaffui

til wolegh giffwe hwan ~~tijdi~~ tiunde peningh aff al-
lo synno godze rørlighe oc orørlighe hwat
han bæn ey oc hwar thet andra arffwa
ingthet hwat i til volegh giffwe hwan tijdi
peningh aff allo them han agher som for ær
sagt hwat han ellæ han hwadske bæn
ellæ inlendske arffwa vtan hwat thet arffwa
vtlendes byghiande hwat i til volo alt half
thet han agher som for ær sagt hwat i in
gen volegh giffwe vndan synno frende giff
wa bæmun ellæ inlendskom arffwo ellær
vtlendskom hwat iordh ellæ giæld en the
wilia i landeth sithia thet boande oc byghia
vtan sinæ ærth arffwinne andhe thet ater løpa
vndær sich en the wilia annan warth oc alla
all testamenth oc all gielde oc alth thet sik
som vtgangh ær giffwel ellæ offer oc tol
fieth alla skal aff oskipto godze vtgiffwas
oc gialles all æfter giangh synan æftær them en
oga giffwi thet vth som arffwætæ vp twegha
sidha som mandhol motha ath arff moter ath
oc andra tollsa gloferæ æfter odhan
77 Effter man skyldomun sitha ellæ oskylla

aff sinæ godze oc edæ siden bethæ laff
gandhæ ather gotzet til them som vtæ hafft
hadæ mishaith vthæ hafft wæræ vdæ hænd ellæ
gennæ thæ offwer aff lut godz ath effter
siden næstæ frænder oc them beth huffwer sy
till mæ stadzens breff oc insegle

Nu kan noghen ellæ nogen noghet
Hue sinæ peninghæ giffwæ ellæ annæt vdgiffæ
oc fadher oc modher sendæ thæ peninghæ til
kiøff ij ffædæs thæ peninghæ ellæ indørs that
wæræ betængthæ gaghen taghæ thæ peninghæ
betænkth høst aff allæ offskipte oc sidan skip
ter sisskenæ fadhernæ sinæ oc modhernæ kan
vdgiffæ trættæ mellan thæ vm thæ godz kænnæ
annæth sighe thæ skal wæræ oc annæth ey laff
giffæ them til thæ vndænnæ that mæ wæræ ellæ til
breffwæ sændesens ellæ mæ dørnæ en thæ eedh
thæ ath skal wæræ gørt thæ sagdæ annæt thæ
wæræ wæræ oc annæth vnnæ sighe them til sin
thæ dagh dommæ mellan hustrw oc vj mænnæ
egæ ath thæ godz skal mishangh æræ oc taghæ
skal thæ præsskalæ hwo then ær mi kippinghæ
ær døffwen thæ hælt gifft godz oc skal afflæggæ

Jorda balker

Jordh är thz arff som all andre arff äru thz betruneth

i Huru arff eller jordh skall upbiudas
saliaas oc pantsättias

ij Huru byrdamen mughu topt ella jordh aterlösa

iij Nw ater thz som solt är byrdamannen thy som
ater lösa vil at sköta thy jordh oc vita laghle
gha upbiudena ella hemmbudinny

iiij Huru afflingha jordh ella topt ater saliaas

v Agildh hwilt vdeghom ma man jordh aterlösa

vj Huru man ma sik affhenda jordh eller tompt
vtz köp ella skipte

vij Nw en kiöper jordh ella topt eelanwss skipte

viij Nw en thy som sex jordh äy hemolt köp ella

ix Huru man ma salia annathz topt ella jordh

x Huru affverningha ella iampnu jordh ella topt
ma saliaas oc aterlösas

xj Vm topt ella jorder skiptes a landzgiword

xij Nw ater man bede köp at skipte aff stagh a liktat

xiij Vm laghaa hemffd jordh ella wragh

xiiij Vm man fare wro for affradz dagha oc jordh
ella topt for ~~affradz~~ fardh dagha

xv Huru barn agha fara fadher ella modher

xvj Huru bonde ma forgiffua ella salia sinä husfru
toptha ella jordh ella husfru bondans

Balkr

Vm þat er frænder vilia eigi leysa iord j sinum xiiij
ytersta tima skolo stadfestaz

Nu vil madr selia sina topt eda iordu sin i
þa er hann hafer erfdum fengit þa
skal hann þa sama iordu a tveim manudum
a rettum lagliga vpbioda at sidan bioda
þa sama iordu nestom frendom fyst brædrunga fræn
dom fedrunes iordu modrunes frændo um
drunes iordu eda huart þat helst er vilia
þa fyrir þa iordu giefva sua sem adr bioda
hofum þa vilia þa ei til selia huert hann bidr med
at a skal þa sama iordu eda topt a soluþing
vetta fiortan daga eptir þat þa er adr lagliga
vpbodin a skyldom manaum ok skylde med
sic vm prof hvart þa vilia þa iordu kaupa
eda ei vel at meira rettir giorz vitni til pantigs
ta bioda fyrst nestom frendom vm þa at m
unes. adr fedrunes frendom fedrunes iordu m
drunes frendom modrunes iordu sem fyr er sagt
vilia þa ei leysa geno penninga a þa iordu
til selia vitni huert hann mun ertir hann eigi lyst þa
iordu ater þa dagen þa sem leyghut til skal þa
sem laungu hafver þa vpbinat a manudagu
sidan bioda nestom frendo hans þa ater kaup
en þa nestu adr at gialda þa eptir þat xiiij

eiga vilia þeir en þeir attu lofa til haffui fram
allir til þeir aff ingu til talan at þeir peninga
a lavarte lofa þui sin en han þer eiga vil eptir
sina g(j)arda innan manadum tve aff hvarin
byr alla burt fara epter þui þer vita hvat varit gard
sig betre giffui til epter tva manadum at
gjaldat var giffui þui til sem vitatte epter sa
ina innan manadum

4 Nu hafa þer sal vita at han vegetr burt fara fran
byredaninum sinu edr gjordd obundin up
a radstuffu edr frindr en hennbundin til bo
the þui þer gior te mote til tysputers med en fre
mest at stad at mesta frindr lofen at til sin
salunnd sinn eller gjordd sul sem han sulde vara
innan fiortan dagha aff þui salunnd dagha han þer
vita fik at tog innan salunnd dagha aff fort sult
varr at ~~tit~~ til skal han gangen komma til rad
stuffu til biuda peningar sina epter þui þer sulti
vari at þer skal han sectum suffur tysti at
han þer en vita fik lofar han en innan salunnd
dagha þer at sem nu sagt er haffui engha tala
til þer salunnd gjordat fran þer tima at vegetr aff
vmesse haffuer utlanda vitatt at framber innan
natta at at epter þer þui gjordin edr sit solde

vartz haffdi til sex vikna dagh epter thz han
hem kom thy getandin atz loppa som han polatz
vartz atz thz godzetz nagath bætring gifftis atz
epter sina goda mannum mettzordum loper oc en
han thy sama gardh eller tompt i thy sama sex
viknom vara lagh som for atz sagt oc haffdi a
thy utlender atz sex vikna dagh epter thz arettz atz
vingdingettz aff thy dagh godzetz solt vartz synd
byrdh atz lopa en han en for i landettz hem oc
sama lagh vara vin tompt oc offendelighe bodh nagat
lidi utan stadh oc tagh inlandh oc vil thz godzet atz
lopa til skal han thz vara mz trygdha mannum edhi
atz han thz aldre for vara sek for vij viknom aff
thy dagh han fore komber atz thz godzettz soltz
vartz eller vepintz oc tagh undi sama arettz that
vartz utz sitz eller solt tagh nagat sidhi pæninge
thz fore en thz vartz fore giffuitz oc varda til
vinnin mz tweim mannum bote xl mark til thiskup
tes mallogh kummet oc stadh for thz han lagh sek til thz
vara han siden vinsa atz godzettz bætring atz

Nv wilia thæ siter minnuz thæ tompt eller gardh ~~ xij
vara laghlighæ up budhnir oc aminnz en til skal
sogstern bordhamesta oc rædwin so thz a radh
staffan vara oc a haradh thy sama gardh vara vara

vpbudindy oc thy mellom tord eskyldt
skogel the: gen vtad vpbudindy vel [struck] bete
pafzloss vetad the: thy bote iij mark till iskyp
tes mall oc fromnet oc stadh oc hafft vold
atta lopsl the: topt ella giærdh epter thy fyr at
sughth (?) dild the: vin oc sfefd byrdelmen them
med giærd ella topt sef ey vetad laghleghet them
budindy lighe: thy til tuaffel byrdemenne so thet
mar vetro adh thy sunni giærder ella topt thy mar
vardemenn vetta them lagleghet gienbudin si
gial the: sughth vetad vari vattner metal the: thet
bote iij markfar til tisstrpt mall oc fromnetth oc
staden oc lose atta som fyr at sughth oc at
hvat som giærdh ella toptth skulo aghelmennom
ella byrdemennene atta biudis ella oc andre
panta til skall thr ny tuo byrdemennom giærdis
oc ffestas

iiij Detta atal the: Jordel med skall topt symel
læ giærdh atta lopsl ny gial sleppa rædo
pæningal fram nath slisk sunz sul vatmall
lærifft clæde: offuritth oc alla gamal verdhta
epter thy thr verth at oc gangh at at oc fyre
giede: men thr vartal tved aff huaro tryl vapnal

bakhus

oc swa dyrth skal topt ællær gardh atær løsæs
som han saldæs oc swa som the syæ thær twa
unilagh gordh swa skolo oc the atth liuta in
gen mæth inlagæ handæ topt ællæ gardh atær
løsæ vtæn han vil thæn sielffuær hafuæ oc
aghæ atth minstæ i tyn ar vtæn han sæn vtæ
tringær thæn samma gardh ællæ tompt sæliæ oc
thæ samma rænæs for thi han that atær løsæ
ællæ mæ thuæt skialom

Hwilkæn afflingæ topt ællæ gardh vil sæliæ v
han torff ey længæ thæn æptæ æffuingiæ
holdæ thæ the vpbudnæ æræ en atta daghæ vi
liæ the ey thæn gardh ællæ topt løsæ so sagt
ær til sæli hwat han bæst mæ vtæ han hænd
søpth hafuær aff æffuingiæ sinom haffuær
han oc the topt ællæ gardh swa søpt vtæi
samma lagh vm thæn topt oc gardh som vm an
ææ gardh ællæ toptæ som for ær sagt

Alla stadhi thær mæn gør mæ gardh ællær vi
A topt sinnæ hop ællær skiptæ oc thær ær
sæft oc the topt ællæ gardh mæghæ ey tyma
næ atær løsæ oc thæt skal oppinbarlighæ in
næ a rædstuffwn gøræs for fogatæn borghæ
mæstæræ oc rædmæn oc thæ skolo thæ skyættæ
skilningh gørræ æftær gamblom sædwænæ

oc ny fulloom stadz breffwom oc inseglom
a swensko scriffwath stadhens oc fyrtas eller
scriffwes i stadhens boogh oc vsynlic huru man
ga alna thz topt ær ellæ gardz breddær oc lan
gær ellæ huat thz topt liggær oc swa en topth
som annær oc huat tima ærffwens thy skipte
giordh oc hwu mangha peninga huer andro til
gaff oc thz gardh eller tompth man kopær
en kombær skipte i oc geld giwlnic æd eller
annær androm giffwær skulu swmlic stadhens
som nw vær scriff ny stadhens breffwo oc an
hwes en for thy kombær wægh ordæ tima mæl
lan som thz tompt ellæ gardh gaffwo kopt oc
thy hæz byggær ellæ oc thz topt ælandes so
æ honom til mæ han en ærlic som solæ ellæ
hwu mangha alna han honom solæ oc giffwi
stadhens scriffwære tolf penninga for thy ha
scriff thz i stadhens boogh

vij Koper man gardh ellæ topt aff andro vetzni
thy som salæ topt oc hemulæ thy ~~vægh~~ vægh so
kopte ælandes nagath i thesso kopwin thz skal
sælgiændæ swa fullæ gitær han hemolath
som solæ fullæ kop thes som kopth haffwe
kombær en sælgiændæ hans swa ellæ from
bær swa oc gitær en hemolær thz gælgæ
huat til swms oc bøtæ thy tre mark til tre

skyptis mellom frennda oc ffelaga so oheimulig
sole oc sal vere i allum andrum kopum

Nu latir man topth eller gardh syn bortt viij
hvat heldr ny kop eller skypte oc ffaar
hiodan hvar aff andrum thet samme topth eller
gardh til tyundi vetra eller lengir oc vinnr thet
eygn samme gardh eller tompt fore than so gardh
eller topten forst bortt lodh oc giter ey vartt
til botte tet ... til thes skyptis mellom frennder oc
ffelagen for oheimulig oc thet andre vetrin sakalose
oc than gangir ater til peninga synd so peninga
vtgaff oc than taki topt eller gardh ater so thr vtgaff

Tugen haffui vold salld annars topt eller x
gardh mykuthan han ey sielffer nervarande
at vtan han haffui salld mult oc opin breff
som hanum thet topt eller gardh heimuli than
som kopir

Haffui ingen vold afforindagh tompt eller x
vtvillinghen til topt eller gardh eller hvat than
til gere bort sellia eller skypta vtan thet vitir
bettre skyptth vtan than tima afforindagh vtrodhz
mogande ... oc ... skypth at haffui vold
hvat thet vilia thr skypte halde eller ey oc taka
annars ey vtan thet vetra vare skyptth oc badir
... oc ... late tekit gardhlighe til
... hemod at thr er tima vte ... skulum
oc thet ... ingen ... ffore all

wrdel

xi Nv skiptær mæn til costh a landæ tagær
i wrangh a landæ for gærdæ ellæ toft seyme
i hopstadh tagær sælt a landæ eptæ mætsæl
til sæm sonæn gællær til dømæs thæ fælt
oc sælth gærdæs thæ bædæ hosp oc skiptæ ad
landæ gangæ som all annær hosp oc skiptæ
gæffæns thæ brøff ad bædæ a landænæ oc
hopstadh so all annær hosp oc skiptæ.

xii Nv gæter mæn bædæ husp oc skiptæ aff stadh
oc a landæth ellær aff landænæ oc i
stadæn ær skiptæ mær oc husp minnæ til gæffæ
skiptæ sæstæm volæ oc vitzordh ær husp minnæ
oc skiptæ minnæ thæ dømæs wrangh i byrdh
oc gæffæ hospæ sæstæm volæ oc vitzordh ær
bædæ ientæth gangæ ætær i byrdænæ

xiii Allæ thæ wrangh mæd skiptær i stadh ellæ syl
gangæ eptær land lagom oc allæ thæ
toptær ellæ gærdæ a land skipt gangæ eptær
stadh rætth oc æ hwær tue dælæ om wrangh thæ
ægær han æffædh so wordæn vindær æn han
sæyæ ær vtæn han ræynæ sæk til vitzordh oc
hwær so byrdændæ vindær aff landæ vnnæ toft
ellæ gærdæ til sin oc haffæ thæ i byght ellær
lægæ sælth gæffæ hanæ hwal læghæ ætær

xiiii Hwær som hosbonder wrdæ ellæ mæ skiptæ sælt
aff androm for æffædh ængæl ellæ sæltær
mæ vedæsætningh til haffæ han æffædh

som wrogh vnder oc skiold lagh vten vm
toft eller aff andel som han køpær eller j
skifte fanger fore fadersarffuæ

Børn skolæ fader oc moder vppe holdæ xv
oc fødæ om the sielff vtærff eller vdhæmpte
vm børn meghændæ æræ oc fødæ the ælstæ børn
mæth fødæ fader sin oc moder sinæ oc sy-
dan hvert epter thet gamælt ær oc tagh for
hværiæ aars fødo tre mark pænninghæ aff bæst
fæ en tagh nessæ ey the taghe aff arffue te
at vrækæ the fader eller moder oc ey the
vmgiældæ bøte hvert teth hvert ær mæth
oc the vilderadhe sithæ iij mark oc the vtæn
faders oc moders samkøp vilie the ey vnder
fader oc moder taghe til skolæ mistæ arffuin
ghin hvat børn hafue døøth eller liffuende eptæ
thæn the arffue ærvæ vtæn liffue the længe
oc arffuengh ættær siden han eller hand sæl
sydan som før ællær vtæn bøth so sum ær sagt
vilie the ey widertaghæ til sec slyk som thæ
the bæst maghe vm siwe gørde oc haffue
arffwinghæ ther mæghæ til talæ til thæs arff
at the maghe ey gøre thæt vm hvat the vilie

Nv ma hwar man hvat swinæ wrøthæ ther eller xvi
giærdhe sielue eller forsettæ vtæn tijgse
mall tæncthe som nv vpdeles swa ther
landsster gatæ til landæs lagh saghn hedhin eller

Effthin sælgher bondæn ællæ husthru oc bort
sættæ fornæ ather bwdh bidiæ bondæn ællæ
husthru ather lösæ Ihw ær ey annæth til en
wrdh topt ællær gierdæ graner til ens bondæ
thæ wrdh ællæ hwat thet ær sælia oc synæ hus
trw ather lösæ sæl man oc husthru bondæns
wrdh topt ællær gierdh sælia oc bondæn ather
lösæ Ihw synæ thæ vitnæ bæthæ bondæn ællæ
ey ath thæn tingæs hengær ællæ sættæ som
ther oc framber ey til aff forgæsæltsen so
aff dobel ællær andra tolfuæ til ind oc hwat
tæm annætz forgæsæl til vitæ wrd a lanæ
i tessæ mælli æptær lanæ lagæn annætlig
ind hwærgæt tæm annæts forgæsæl vel thæ sæ
vili bigæsæt tæm oc tæm næstæ frændæ

xvii Alle the men ællæ frændæ i synnæ ystæfæ
a tinæ framme oc tallær oc gør sin e..
æptær sin til bør hwat han ath inlægæ
gialdæ ællæ annæt gænnæn ællæ annæt annær
annæl skal vitæ fast oc stadugth tha sæl ath
ath tw men ath minstæ vitne thæt vithæ ey
thæt som gieldæth skal gieldæ a hans vegnæ
ællær inlagt vp taghæ oc tw sin oc the skulæ
giefæ ey thæ vithær torff segiæ oc swære
hwath thæ gøræ

I Tw skulæ thæ i hwilkæn stath vitæ so byg
ninghæ skulæ sæl oc skyla mællæ mællæ
hw thæ skulæ bygæ oc synæ hus mellæ tagh
oc vpbyggæ oc tæm bæth bonthlige vitnæ

Hwi hemelich hws skulæ byrdes j
Hwi tho annens topt bygher oloffuandes ij
Vm nagher byggær offuer annens tafft iij
Vm nagher gør vægh a annens iorth iiij
Hwi breed almenninge gatær skulæ væræ v
Hwi swalær skulæ byghfelle vj
Vm breed bygningh vij
Hwi the man skulæ bygge bolæ æghæ ænd topt viij
samman ællær annen bygger vnder oc annens
offuan ald
Vm man legher gathæ aff andrø oc vil sydæn x
ey holdæ
Vm man sætter i annens gathæ oc vil sidæ bort xj
i hemmæn sætæ oc bonde vrækær ghiftæn
Hwi man skal vedersætil gathæ tel and vil xij
bort i thæn sætæ ællær bondæ vil i thæn sætæ
Vm bondæ loffuær ghestæman hws tekkial oc xiij
vmbod oc gør thæt ey
Vm man vither annens fææ ællær leghær xiiij
nechte a annens fææ ællær æld twe vm æt qwæfthæ
Vm man dræpær annens fææ i vilie xv
Dræpær man fææ i vadæ xvj
Slæpær man annens fææ oc gør olyth xvij
Vm fææ dræpær annæts fææ xviij
Vm man legher hest aff andrø ællær tagær xix
til lææns ællær nagher annæts fææ
Hwi man skal leghæ hwo leghær gør xx
Hwi man skal ey ghemæ oc thæs bøt thæt ey xxj

Cᵒ j Then wordel hwo mith i stad skal bygges

Suo skolo the i hwariom stadh vtel som
bygningh indenn mellan skolo sea skip
thet oc vissyld sua at hwilkin madh hwss giff
ver eller veder tager oc vil skiøn the ater
vp byggia til skall han the forme sea me til
kalla oc naghannd sind som then aff vtel
oc epter thy som retter oc gammeld hefft
er vp bygget oc latha ater mellan sin oc
sinns grannd hwse oc alen breth dryp
rwm Hwer annerleds byggir bryte vp oc
bøte vj ørar til tiskyft mellom konung oc stads

ij Engen bygge hemelighuss vnder sinnd
grannd eller wedh allment mannd getur
vtan han lete ater mellan hans huss oc
sith hemelighuss eller gardh tyggia fota
dropprwm Hwer annerleds bygger bryte vp
oc bøte sex ørar til tiskyftes

iij Hwer som annens topt bygger olooffvadh
bryte vp oc bøte sex mørk til tiskyf
tes som for er sagth

iiij Hwer som bygger a annen sva at drypper
a annens taak oc rettir thet aff skuti
aff oc bøte vj ørar til tiskyfth so som for er
sagt Hwer som gerer genga bala sinnd
byggi hwer sith oc sitti sinth vnder synt
alth saklost

Bulfang

Hvilker som sich gør vægh a andris mannz v
tafft eller gardh som vtan egandens orloff
bryte vp oc bøte vj mark tel tre skipt som for er
sagt eller blifue i egandens minne ℞

Alle almenningis gatur skulo vara viij vj
alna breda at minnsta med them bade aff al
oc nidha hvar som annelig bygninger bryter
vp oc bøte vj mark tel tre skipter som fore er sagt

Hvilker som bygger swalitz offwer twerra gatu vij
hun riwe vp oc vj mark tel tre skipt som
for er sagt Jngen med swalitz bengsle bygg
gen a almenningis gatur eller almenningen
en hallf andra alin vtan han skeri aff oc
bøte vj mark som for er sagt vtan thet
same almenningen ære skodi thet fogaten
oc borgemestere hwilket thet vare med vilia ℞

Hwem a vatne bygger aker bygningen bro viij
ok scriff aff alle bygningh en han
en forminda andra syna bygningh skal
brutlig vpbyggia for thy som affwan bygg
gia aff vatto vogum vm them magatig
thet hender thet skadeligt er eller en
magto rwlighu oc skadeligit tel vatnet
froma hwilken en skal bygga som nu
er sagt oc hwar ber swa a han bøte

Tiu mark til tiæ skiptes som ffør ær sagt och
tæt skal han føræ a radstuffu fullas foghetz
borghæmesteræ oc radmen hwo thet fore ligg
giæ the same bro ath byggia fulmøght ath
foghetæn oc borghæmesteræ thær almennælighæ
til thæ letæ almoghen samen fremæ oc giøre
en innen thæn samæ vndæth bøte som ffør ær
sagt hwat en rædsk hwat gælder thæn thet
foghetæn oc radmen fore lighiæ bøte iij mark
til tweskiptes fremdeles oc staden bwet oc thet
en hwad gæller thæn thet honom fore læggis
bøte oc tre mark til twæskiptes so ffør ær sagt

Dær twe byggiæ bade samen annæt vnder
oc annæt vnder offwen til skal thæn vnder
byggær byggiæ vnder giærdh bialkæ oc alt thet
til hører oc thæn offwen ær byggær take oc
all thet til hører forthi annæt hwat skadæ fore
annæt hwat forsømelsæ skyldæ antigæ a sin
ne bygning ellær a sinom megellom fiorten
dagha æptær thet honom vær laghlighæ til sagt
vtæ twem mannom bøte atær allen skadhæn
thæn han haffuer fanget a bygning sinne
ellær megellom sinom æptær synæ godæ man
na mæth ædom twe aff hwærs theræ veghnæ
vm thæt thær bade ægha enæ ~~tupt~~ bygning
samen antigæ tupt ellær fiælæ ellær stien

Bulker

husff vtæn sinna lagh som for ær sagt hwi
sidhan annætz tera saltgiæt vteæ oc orfutz ey vp
bygiæsiæ eller tyggiæhs vetær oc vil ey vm
bod eller oc thy offwlen bygiæse vil aff stien
bygiæsiæ oc annætz ey som vndæ bygiæse eller
orfutz ey eller oc tee atgiæ end tompth sælliæ
eller steenhusff sæmdæn annætz vil aff steenæ
bygiæ oc annætz ey eller orfutz ey tel skal so
gælten borgæmesteræ oc radmen nempna ther
til siex gode men radmen eller bymen andre
som tera mellan skiptæ skolo en sæl ræy ær
til atgh sæl atgh hwær met vm sæt bygiæsiæ andre
oskadelom eller oc liggiæ pæningæ tera mella
som sæalt oc likt ær gen sullo so the vilia
taghæ ther a sæmindgh sinna oc ethæ sin eptæ gora
atgh the kunno ther ey bæter skiptæ eller vgiætæ
vælli sidhen thy til lusning bindes oc bygiæ
sidhan ther bæsta han mæl oc tagæ ther stadh
breff aa oc gangæ alder lusning tera mel
lan eller tera bæztæ vm the sinna topt eller
hwatth ther ær ingen met ther so vnde andro lighæ
ger vetær sinna tee mæ til tijskyptæ melsaa
komme oc stadh eller tempt vttgh annæ ær
en ther romæt sæl logæth ær atgh gialde mæ
kunno ther skodæ eller ther offwen andro ær so
for ær sagt vlagho sælia vtæ vetær hoandæn

en han vil thz kiøpa vta han se vedrboandi
oc vil thz atter køpa innan nattar oc dagz som
byrdh vetti aff thy thz solt var vtan thz
se honom lagleca vpbudet oc heimbudit
mz twem vidnum vtan hans frender vilia
thz til sin køpa oc byghia som til bor vilia
en the ather vederbaande kiøpa skal loffuas
honom sielff huart han vil

x Ligger man ella kona i sottarsæng aff andro
helsot att ella halfft vil thy en holda
som leggia oc stijpno pæningha gifftom
mz twaggia vidnum vetter til giffti vt alla lo
saliga oc fetti huart han vil

xi Nu vil en aafiung holda leghom til domins
honom som leggia i gifftalano vetta ella
giffti honom halffua luthsaligo oc siuz pæningh
ather at halffui sydan sielffuer vtan bidanda
offuer gatt vetti til bade bonden oc gifften
i gifftes samen oc takgi halffua luthsaligo
aff gifftenom

xii Nu satt man i andro giftagoc vil skiliat bort
nu honom fetta giffti agarndenom alla lu
saligo oc fetti huart han vil offer thz bonde giff
tenom vetti sambullag sambullaagh vetti vin
all guff mun leger

xiii Nu vil bonde raada sielffuer fore gifftadi synu
til vetti aaltiz vidnum for fattadagh och
sighi gifftenom til mz twaggia vidnum vithiom

oc skal segia giestin bondanom til segh ein skal
bondi giestenom til til orunes giestinu i giste
Renom vetrd til annat stefno dagh segir
ein giestin bondanom til til bliffue skulle til
annen stefnodagh i gistesenom oc giffui
bondanom skal mulagh vernegh so sem skall
gera fyred ernath um honom Ma . : Ma

xiiii Nu lofwer bonden giestinu huss tiffund
oc vel umbod pennigs eller skatt eller huat
ther ar fyller han ther bekxi up alla huslegho
sina fyller han ey til sellie aff skal mykinj
aff huslegho hans som radhmen ther mette en
giesten byggier ther selffuer eller umbod ni
tuegia mannia vitnis oc stande i hans hus
legho sonderslet giesten huss bondans mellto
gielff penn eller huat ther ar giela ater skulom
epter sinn gudi mette manna ordom two aff
hulos tera vegnar Ma Ma : Ma

xv Nu lofuer baend fyr annars mans skule eller
Nagh vetter tagin veder botte enn mek til
tessuptes mellom fremmet oc stadin vetter ein ve
der tagin vtan vites thes hemme vetti sit me
selff sinus eder molfur hon fros manus orh
vetter veder tagin botte iij mark til tessupte
som fer ar sagt ortar hon ey botom vetter
stagin veder stefnim skal fer etn so fer annars
vetter ther vinth hemme at ey veder tagin ver

tolfghæ mænnæ vitnum vitni sik sielff
tyghi mz bymen edæ fællz han alle eþæ oc
orkær ei botæ gangæ til erffwoch først for
mællæ bydæn for konung oc staþ ligghær
mæn markæ a annæths mæns markæ hwa man
hænnæd tinghe thz hælst ær dotæ ællær swikt ær
thz bøtæ en halff øre oc minnæ æn mk dolgh
vitær bakæ athæn bøte xx mk til tisfuptes
mællæ konung oc stath orkær han ei botæ vitz
oghæ slaghin vidh stupænæ oc rymæ staþ vitær
en bakæ athæn oc vitæs tæt hemæ ællæ hænæ
vitæ sik mz sex mænæ eþæ fællz han ællæ hæ
allæ eþæmæn fællær til sithæmæ orkær en han
ællær han botæn gangæ til ærffwoch for mællæ
konung oc staþen ær thz nidhæl værdæ oc vitær
bakæ athæn mz tolfghæ mænnæ vitnæ bøtæ xl
markæ til biskuptes sum før ær sagt oc hæte
en mæn thæs bøtæ oc rymæ staþen oc mistæ
orom sum bædæn vitær thz hænæ ællæ hæmæ
vitæ vitæ sik mz vj mænnæ eþæ fællz han
ællær han allæ eþæ oc orkær en botæ vitæ
thæ um laghæ sum før ær sagt allæ han til erff
værdæs gangæ skær mæn ællæ hwæs annæs
markæ aff oc sætær sithæ mær oc sidæn en vildæ
sidæn sættæ aff hwæn han til sik oc vitær vælær
taghin mz vj mænnæ vitnæ vitæ hæmsdær
en thz ær hælff nidhæl værdæ ær thz minnæ :

Galtær

ok draghe sin annars tiuffundit vitnit oc bøte
atartighi marka vitnum vtan vitis takit thæm vari
sak marka tolff manna ede ellar marka thre vitnum
synom en han thz marka hæpe sik oc ey annars
sak han aldrig annars fælles til sakøre
Hwat sum dræper annars fææ marka vilia swa xvi
helder hest ellar quik thz ær ættir bætær en
taka han gialde thz ater sum gotth marka sum gialdæ
fææ ælla sum manga sakøre thz vart vatir
eptir tolfman manna mætzordom en til anga
tolfman manna vitnum oc til thre mark til biskups
tes malsæghanda oc stadh sær annath oc
thrydi ellar vari sak marka sex manna ede oc thz
sum ater gialdær tagi thz dødha dræper sialft
plæghe marka vilia thz æter quarannath gialde
ater sialfær oc a pl marka til biskups malsæg
hanmath oc stadh en til anga tolfman manna vitn
ne ængin vitni til vari sak marka vj manna
ede dræp mot annars fææ marka vilia vara
en twa anna gialde atfiandæ twæfalt oc vari
saklös ellar marka annars hundagi i thæsse ha
the vatar sex ören til biskups malsæghan
den hanmath oc stadh
Hwat som annars fææ dræper marka vada gialde xvii
sum gotth ater eptir tolfman manna mætzordom
oc vari sak marka thriggia manna ede atg thz
vart vadha oc ey vili oc vari saklöss for

byggninga

aldrig sithan botaz man sin fæ sinne quighu
hæstæ ~~blodlaten~~ wlo blodlatta eller
annæn fæ sino fan wær a fronud ey han
wildi sum haua a bætæ wæri sik mæth
tyughu manna edhe. gør thz wæld ey hans wi
li atta tiugh stadda fær eller bøte sua gør atæ

xvm R Nu slæghær man fæ annars eller slar
ok liuter ey ærogh aff ær thz hæster eller
oxæ eller hoff ær ey wnnændæ fyrra tagi
thæn sum hugg takka sitæ ok liufsi ok sua
bondum fyrra til thisso sinne bøte bondanum
sex ora ærfsyllt wærdær thz hufsoth ølytt
tagi bond sin ater wærdær thz lyt aff taghi
then sum hugh ok sua bondanom olytt ater
epter twæggia manna mætzordom och til ora twa
gia manna withne eller wæri sik sielffær
tyghi atta han thz ælri giorde. slar nagher annat
fæ fore androm eller skiuter atta thz skada
aff fær ok ey ærogh bøte iij ora bondanom
ærfsyllt ok withne oræ til eller wæri sik mz
twæggia manna edhe. ær thz aff wadha til fromils
bøte til sua fore atta fæ sum fore æmlig twa ora
bondanum ok eth sum fore ær saght atta that
waræ wadhe ok ey wili ær thz skinælicta
hæmulig atta giordi mz firnis thz ærfsyllt
bøte sua gælla atta ok tagi thz ater til sin

Bultes

som hwsfolk waræ hwsbondæ vndærgiuæ aff
hiskæ ællær fangær wtæ oc hun ær wilæ til at
hans lystær oc æghæ skaffær thorær tagi thøm
hæftæn til sin som thæ giordæ oc thæ hauæ
fult æptær gialdæ innæn mætværdæn twæ aff
hwærs tiænæ wæpnæ en tweskil mellæn withnæ
cræfæ til oc ænæ mælt bondæ ... ræfsæ
en withnæ til wæri sæt æptær thæn hæftæn wæræ
ær æt ællær waræ før en han lystær waræ æt
thæ waldæ bøtæ half mælæ oc tyn gialdæ mæ
mæ loghæ thæ waræ waldæ oc en wili

Nu dræpær fæ annæns mans fæ tha en
witæs mæ swa sæt hiortær ællær hors wæræ xix
ær æn twæn mellum luttligæ til wæmæ gialdæ
atær half wærdæ æptær søræn gialdæ mællum mæth
ordæn dræpær oxæ swa ællær annæt thæ ...
mæ gialdæ fullæ ... aff sullæ gialdæ oc han haff
vi thæ ... sørn attæ. Hun ... thæ til hæs
oc ... en ... withnæ wæri til mæn loghæ fæ
vyrdæ til thæ en fæ slaghær swa thæ at ogilt
... fæ sarghæt aff annæns mans
fæ swa mæth bondæ giftæ thæ en ... wæræ.
Wisæ ællær sælæ til ... thæ fæ attæ
sam stædæn giordæ hanæ ... fullæ

iac bøte iij ora bondanom æn syldh en
til aka twæggia mænnæ vithnæ ællæ værie
sik meth sielffsyndæ edhe

xx Hwilken som leyer hws aff andre oc sæn
han sændersflår i handom hans oc
giffs hanom skuld ath han sønderslogh aff
vrethæ nyset ællæ forsymelsæ hans ælle
meth hans vilie oc vreth til vinnæ twe
gia mænnæ vithnæ bøte hwsen æftær ther
goda mænnæ mæthgørdom twa aff hwars ther
vegna som thet aff vetta oc i husens vær
lukælses brytin Tha før hwsen skulde giffuas
igiær ey them thet ath som thet thz twa mæn
len lythsia skungæ før foghetin oc borge
mester oc them sidhen giffs før husen legge
Salin a dasin før them sommæ foghetin oc
borghermester raad peninga ælla pant
sen minst then fromes hwsens værdh væra
oc væræ tiughu mark seek meth tiughu mænne
edhe oc thet mæn ey tre mark oc minnæ
en sex væri meth tiughu mannæ edh ok thet
sex mark skulle ælle hwat thet ær mere
væri sielffwæ sitte vites thet hans oc ther
en vinne til bøte tolff øra til legumannæ oc
en thes mere ath hwsen bætræ væræ ok

maria help altid

Gesten

tyghel vndnnd eth ath han forderffue thet
vy vaad oc ey vy vilia eller forsømelsse that
ather han i vald vy thenni oc forderffuer
vdgaath aff gardhe hans vy gestenom eller ey
oc atra tughtia mand vaghne til gørffue ey
mer vth en gestens leghe fan thij sua tima
ath han gestey til landz taghe oc forderff
vaar i hanesom hans thu tha fan helst gi hand
gebe: ater gestey epter thij thyu asemdet ba
døy eller gardh mey thy mathe tid mella sin
ber asember thyn leghe feng a degey for
fagatey oc berghe mester pengue som for
ær sagt sua mykit som han vil gestey gora
vetha oc giord oc gørna sydan och sy epter
thy hand skulde for gestens werde giffs so
for varit sagt som thy thy bryster vm vorel
vti samd laghe vm seger dunt landh vara
oc dunt ey atre thy vedornogh so lanti vy
tuey indmow skelffer tyri ath thy lantha vath

Leghær brydmdy ma eller kone oc giff XXI
ver thyn fæste pæningh ma eller gam
gel a mal oc math vy bonden skylder
thæ: sydan vder han for stepnedagh giff
vi ater fæstepæningh bondenn oc leghe

Grata plena

Swa mykla han haffde them fest wærsfir
byamen lagha them vtan saak bindes the
byrdan atar til hans vm lagha manna vitn
num oc han vil them ey intagha til gysti i by
annen them swa mykith som han haffde them
fest oc vitu sidan hwar the wilia sinna lagha
them swa vitna for byamanne oc ofring
hans mede lagha brysti swa mykith i lagha
thra som i asynwerum for bondanom lagha
stefnor skolo vara twa vm arith annor aff
paschom til michelsmesso oc annor aff mi
chelsmesso oc swa til pascha oc swa skal bya
men lagmanne eller lagrettomen til sighil and
men for stempnodagh vm han vil them haffua
eller ey oc samuledh lagmann eller lagrettomen
byarmannena en the wilia hwat laughsoknana
eller ey Swa so vare vm giptor lagha alle men
oc kwinnor at at lagha giptinga so mend haff
wa en til tyghia markar ærligh goz hwar
sum them gyffer eller hafbergde sidan them
ær lagha fastnet bundin oc wilia ey verda til
at laste tre markar til tistings mall oc kwinnor
oc stadh so ey vil tiena ~~eller til arffs~~ for sum
ber han ater i stadh oc vil ey tiena heller

Raltu

tha en fer vtan skadan vigg stadfestu
oc sinni stad oc en skal aptr han kombr aftr
i han oc vil hann taka vtan gamns kunug
pannunga vexel aptr han til tingsins
oc vil en lagha samnigh vetri tekit i sultu
vt skyldan en bydmennan skal fo hulsuk
annattz laga han vndan andrum vetri
fyrr taa mottes med sinum kommigh oc stadfesta
en han vitade til vinnu en tuenni mottu
eller vetri sik sielffuer tijdi samulaghs
vetri. vm them sik hulda latte.

Tiltegen tavernakle men eller kronud skal ken XXVI
gör hoffued luss eller magha hande eller eller
olixlu i sinu hussum eller magha hande drykkio
en i vetra at zingsh vtan han eller hon kunt
lagen vetrud in ord kronugh oc staden ennskylt
tunck tha magha vada sialfan i vetra at zingst
aff stadt. laste tavernuten tee mottes til tee
skiptes med sinum kronugh oc stad oc them stadan
gjorde sitti kunturn sinu kronud tha vetrame
til eller stadfenes sienud sa clar eller huss
at oc bedes vetrarmales panttu atti the kun
gör sitid eller magha hande eller hoffued en fær
at saght oc msfalo them laste sex ord kronugh

Bythinget

oc stadzens ewinnelik en til thera twaghen met
ved vitthne thera en thæ vitnen til vtæi sex
en tyggia medmed eder ath hun en ellr
haffde ella theen pænning nefnde fromma the
the maghet skadi tinntz ella for tinnde the
oc thæ skaldan giordo ther vnde flyde til
gen fulla borghen aff tolmannenom for
thæ jamna tre merker oc seth hun en bor
ghen sextia lodh i stadsens giordo ella
sem fannes thæ skaldan giordo i tolmand
genis hwse giordo swa en theen so vr skilz
en tolmannum togh tughen fulla borghen
aff tolmannenom for thæ jamna tre merker
sem aff theen skaldan giordo tinntz vitrath
medmans ella stadsens swenos maghet skadi
veti i twibote hwat sem ella tender for en
w vitrath er minst bote tre ther fromme oc
stadz ewinnelik fromme the maghet skadi
aff bote bonden en festemen hwat tenu
epter then framdelis vrskilz frammer so vetha
offue brygherun sjua ella tolfta mancka pank
lost vetha togh swa tinntz the maghet skadi
aff veti laagh so for er sagt oc framdelis
vrskilz vitrath ella lost i hwilt stadz thet

helst er oc giort bonn ella gestin sielff
vetr slicktu bøte iii merkr kronunge oc stads
cunsylgh fremmbre their aff gestinum bøte
bonden halffra sialff ingh hann som fyr er
saght fremmbre their til yore embete ella disp
pess clocca ella dirp bøte vj merkr kronunge
oc staden cunsylgh en their ath inghen ti
mete skuldi their aff vtan hans sialffwm
fremmbre their aff gestens vetri slikal laght
som fyr er sagt their er skal vnderstandazn
ostha ath huert bydandi skudi gerelighe
huat gisthe them tagha in til sinn hus fryn
their aff them fyr del ilaindom cin giether
twe ella hun markaz the .i. ella staden
vpbruned gestes their mi vilid oc vitad bd
er atagnij gieste their vm som vysskill : hoyf
mala balkenus fremmbre their til aff forsy
melsom giangre liiff hans fori se vadin
ella skuldin aff frenn ella vikki sich my toliff
mann edghe ath thi vaatz vdoi er ey forsy
melsi ella vili hans huert stadtt skal
skiptas i sina fiordungh oc i hvarium fiur
dunghi skolo stadgas huert ath til vid
men vadido tve hestforderne dutz kr

Bygmodsel

ffuer oc dræbætz tyuffue sæl atth thy tiend
eller vtedæ bysff til skulo the sex aff thy
atta oc vdy aff gwtæniy gæter atth mæn
minstæ i thy twæm ærendom the sex atta
swærd mz yx: embetz stiga siæræ then
selmd alltid vth slessfied en the orsak at
thy sollectgh i thy ærendæ oldermen bygge
aff aldermen mz sine twem gyffwendz mæn
mæn sine gilde almenneligh gieth at
vnder then pænning oldh oc thy skifft mæt
aff aldermen samdeles mæsændæ atth the
sex sorde gyffwigne oc tæd almæste so
sagt ath skulo the gåtæd mæt atta aldæne
eller hwer the bestgh atth swænd sæl mæste
so vedæ toff vm sæl sasfæ oc hwer epter
mæste sinnæ vth slessfied oc til hwes swænd
atth thy eller en langer swændæ oc the gætz
olde skal almægen atær gelde so en brody
sore sæl gwdæ the vthe thæd the wiedd sælf
tadæs tog sæl atth sæl gelde thy aff sine
s[illegible] vdær sælstath sore sæl so thy swert
stadhg sore oc gyffwi thy mæd vth so mæd
hwffwe epter vdtæsd tali oc sæl gelde
thy mz mesty gærdh agæ i aldermen so

[illegible]

thyn gildbrodh degher oc alle the brydmund i stadh
gild vil nagher syn gildbrodh en latha vm hal
halstad bøte xl mark penninge oc stadz
oc halstadz togh vm hal oc gild ikke fore
hwilken aff them alla en gør thy hennom
bøter alla dag en nødhtørftiu til tolkin wa
ødhe henner bøte xl mark penninge oc stadh
til twedskiptis bromber oc en ein aff hwar
them gilde atæ minsta til hwilke so fore
ær sagt en nagher nogh aff thyn gildbrødhers
i stadhen ær alla nagher tera en thet gør the
alla hennom vitz til bødes aff hwærnom gilde
ødhe xij mark penninge oc stadz til twedskipt
oc hwa mysfar bøte gilden syn brodh hwer
mæn syn gildbrodh dgher hæn skal them rødh
skap haffwa so ma negmes til syn gildbrodh
en tolff alna langen stigh oc tolff alna
lenght brede eller eldyxe oc emblet eller
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

for hwert tred oc hiædan swa opta hwan
ædger fore laghs oc hæn ey holder hwert
som the swme sculla vm vether for mæns gerthe
halde with sack vm vilia swn nattæ [illegible] dagh
oc vrether til vinnæn vm twæm mannom bøte
tolff marke til tyfinger mals [illegible] fromæst oc
staden atta ey vitne til vtan vetes tolff ha
mon vetæ sæt vm sex mandæ [illegible] atta
thæ vaka ey hang gærningh hwert staden skulle
halffua [illegible] staar swa hænne æpter
thæn gammal stadhgæ ær oc fornæm vater
hulfæn met bender æller gifte pa ællog halff
vær i thæn hws som ey ær loffleget hæn
halffua æller swa lakt ær oc ey ær rwm
antighe a vit vighial æller andræ tingæ bo
the tw mæs [illegible] oc staden

xxiij Sw atta thæ hwsstadhe nordan bro skola
bygias the næst staden ær swa opta
thæs vare tolff stokholms mæn skola bo
rid swa bygning i [illegible] vid staden
oc bygias affwa [illegible] [illegible] oc halfft
brofwætith thæs hundræth næst staden pa vandi
the [illegible] brommæ laghs vester [illegible] oc
[illegible] thæs [illegible] brofwætith halfft swa
som norran [illegible] oc allan halffua [illegible]

Kiøpmala balker

A the stadh bonde i vpsalum Enkiøpinge
sightwna strengnæs thet til bondærne tagha
kaar taghin vpsala oc enkiøpinge sigh fra
aller sightwna fra oc strengnes sigh deel aff
bonde

Um kopsla kiøp fyr kiøp ollegh kiøp hwem j
thet skal stadhgæs
Um gull ællæ silffwer køpes ij
Um mæn kiøpæ stolit vidh rofwelse ællæ hwat thet iij
Um inlaghe fæ iiij
Um giør man kiøp a torghe v vj
Um widherskyrningh vij
Tha man agher wedh vpbiwda
Um man borghær pæninga før andan ællæ self viij
halds ællæ haffn til vidærmælis fanatha
Um man tagher lodhin aff andro hwem thet skal ix
vitsome thet til halffnu
Um pant sættning hwat thet halft ær x
Um magher sætter vth thy samma pantha hano xj
vætter selthe
Tha ællæ hwat skiutha man skal pant sælia oc xij
æter loffa
Thet bymæn oc tera stæmna skolo kiøpslagha xiij
oc um forkiøp oc hwat twem sæxæ ællæ
Tha man skal sin pantha æter loffa xiiij
Um magher giør kiøp i batum ællæ skipum xv

xvi Hvat man ma i bodum ella skipum kopa
xvii Hvat stadh man skal sin kop giora
xviii Huru forstmangara skulu kopa
xix Vm alla handa gærnings men forstmangara
skinnara skomakara skreddara oc gulsmi
thz hælst æra i stadh huru thera gærningh skal
ligganis oc vm bruth thera so ey halda thz
fogatin oc radhmæn them budha
xx Huru utlændska skulu holdas i vesteraars
vppsala oc andrum stadum so utlændske hol
das oc huru thæ aff stokholme æpte utlænde
skulu vm them kopslagha oc landzmannom thz
til stadhin fora oc huru thæ aff forenda kopstadh
skulu i stokholme kopslagha
xxi Vm vanvikt oc annan kopmanskap i stok
holm oc vesteraars oc i andro kopstadhum
huru han skal vara
xxii Vm utlændske i helsinga landi
xxiii Vm thæ so kopslagha a landi sva so hoff
mænnine svena skinnara bønder oc andre
tolke oc vm landzmen thæ so vilia handa
kop giora i stadh oc sælia thær æra
Vm them stadha man gyz andra a sinu gardhe
xxiiii
xxv Vm nokor later vin ny stop ny skalt vtan
fogatans oc borgamestara vitu ælla sial

Bælfer

thz øyrdnu ey thz sellth verth
Huo viin skal selias mioedh oc andre drycke xxvj
Hvo mate til viin oc mioedh skall vera xxvij
ellar andra dryckia som tappemal oc annor
tolkin skull vera oc hvat the skulo vera
Vm hvat teer vdlenningo giffua aff viin oc xxviij
mioedh oc andrum dryckium
Huo viin mioedh tappemal skolo nytiunum xxix
maxtas oc selias
Hvat tima giæste skolo fram til stadz och xxx
hvo the skolo siin rett seyia
Vm allth thz gotz til staden fram bæres hvar xxxj
thz ær bort farit
Huo giæste oc bydmen skolo hyda med vetrenn xxxij
vm clæde oc andra thing the til landet føra
Huat giæste skolo siin køpmanskap haffua oc xxxiij
selia oc hvo the skolo hava selia oc thera
plaga ey sva giøra
Huo giæste skolo køpa i stadenom

Allth thz man køper sekk hoffuot eller
loeffuet hott garn netth graal eller plægæ
skinn eller clæde eller hvat thz ær tolkett thy skal
alt nu tillfærd manna vitnom giøras oc sal
meller selias oc nu vp slagit oc fæstepenning
stadfestes oc haffui ingen makt thy køpe
... eller ... brytta hvilkin annat
lidh køper en thz fram bæres fæstepenning a

Gifftum ella opslagi vetti atergangande en
togt atth vitni vetro vidh thet kiop

Kiøper gul ella silffuer aff andro en aff
sielffuom gulsmidi finnz thet so kiopt
atth thet er plaadh immely til tegn thet atter
som solde oc vetti seg met vj manna edhe
atth han visste en suik thet met vetta falz han
atth edhnom bøte xl mrk til thiuffnat mal oc
forvangit oc sialffr dyl han atth han thet en so lete
dyli met tolff manna edhe en en atta vitni
til falz han atth edhnu gifffui atter verdh oc
bøte som sagt er ortar han en bøtu afftu
ge til atffvodh for mal oc forvangit oc stulden
skal gulsmidr falz i gulli ella silffuer atth
thet en skattet er tegn atter plaadh synd oc bo
the xl mrk som for er sagt ortar han en bo
tum gangit til atffvodh oc tegn han atter yetu
gel synd so thet vtgiff fram smidt dylia
oc vil en atter tagal flere the han haffer sels
haffui thet vitordh so kiopte met tve mannom
han til siluo synd bunda oc bøte so for er sagt
Elu fram gulsmidi gul ella silff i henndr
antvordar thet atth gjord thet skal skatt innan
vardas met sex mannu fram sidan thet skal
so gul ella silff atte atth ther er en sua skatt
atter fangetth som thet vtt sitzo vetti thet oc

tool sex marcken som mek vare thet ther saker
vith vilia the swaeren vatri vaittord fella the
gey oflunge thet vm so vm andy tiuffualdg

Køper man falt vax tofselse smør talg vj
flesk eller gumbla oc quet mit sær flettes
forstel eller solde til kiopære the forkastene oeg
nemdmen oc the nepning tolff maend nepsel a
quatt ther er flerdt solde eller ey vilia the gey
som solde vatri sinaeblos fella the gey bote xl
marck til tieskiptes som fer er sagt orsite thet
ey bote oflunge til erffwingh sua skall alla saker
betales ther flerd gettes i kiopen oc the slemd
flerdt guthig ther er salt gumble eller annet skal
brennes oc then so kiopte skall penning syndalle
talgh ingen ind en bondens betame eller gewin
kiopt vtan the æd til salu seligh quet so kiopaer
vm theym bote tre marck til tieskiptes vndersogi
kronning oc staden quet so sal skrete vndsalt godz
oc vitaer bade atteghin gange so annet tiuff
vndaer alt godz skall salues eptær theym thet er
oc quetet vm sigh eller bote theym sex marck vndaer
kronning oc staden som thet er godz och gettes
ther annetlidet

Hwat man kiop a torghe hwat gildar mæn vij
kiopaer oxe eller hwatthet oldendes ther kiop
vith ey falsemandy sy theym so oldendes fore

til sectin thegn til sin som oldermandin mz twegis
gildæ brødræ vitnesbyrd oc bindæ twegge kiøp
sith mz twem bysmændom oc gøre sectin
vitiløsæ oc swo tagi sith ater so oldermant
haffuer vtan lössy kiøper wthen hwss eller
hwo eller hwat the er sin fordes aff oc olden
ords swodan the fara han kiøpt haffuer til skal han
afforsigis haffua so vp haffuer sith thet ather in
gen mz dannemens alsagter vitnesbyrd oc tagi thet
sith ater so retth kiøpt haffuer

L egger mæn pæninge in til dannemens eller
andre kiøpster til leggie in mz twesgilde mend
vitnesbyrd oc ater vth mz samme vitnesbyrd skal en
swa vitnæ til oc setie thet so inlagde ather thet vet
mend inlagt en han vtsielff haffui han vidæ
orde vera vtgiffwith vera mz swa mangæ mend
eller so godæ at setie vera sterk thet binder
eller valde thegn folgin bæggin thera samme vera
ogilth folgin · en bæggin thera samme til gieldæ
ather ater

vi S atter man vææld manni hwat thet er minnæ
lösæ eller mere til sekti thet mz twessil mend
mz vitnes [illegible] som thet vææld binnæ fore en
stepnodagh er vti bindæ bæggin thera giffui in
thet vth fore [illegible] sidan thet stridæs eller volstagnæ
til skal han thet forgittens oc rådmændom sinnæ sægt
giffua oc swodan til hwo thet thera lata thet epter

leiga bote epter synn oc epter thy vitnum
varder ar ey bagit tord skulig giffui vitne
aghaldanom atter en sud bratt vitne er fir
standit lagh thes vitinduldi at som hanod
mellom theirra

Nu er stefnodagh ute for vedium leyerer vij
atter til skall han vitne atter biuda at
radstuffu ein radstuffu dag annan oc tridi
vil han til atter lesit vitne sitt til giffui vitne
thy atter lesit vil han ey til skulu vitne mistas
er vitne betre en gillitt ta giffui aghaldan
nu til sud misfellt vitne er betre eller minna
varit er vitne minna vert en gillitt til fylle
thy til so gialde skulde oc biude thz tocht for
skyldumanne hals en thi hassed thz ratt til

Borgitz madr penningum for annan gialde t[illegible] viij
thz selued vidt han borgadi fore han at
vætti thz epter thy sem penningum standa er
ingen atten han thz aldre borgadi huath
thz er meira eller minna oc betalte mitt
til tekiskiptes mall hueriu oc skalt lios fram
thyn aldh skilld sieger annar meira vitne oc
annar minna legger thz til tord minna tholde mer
vitne til han taach sieg til borgaldma med eid ey
thi til laghgiri skalt for fogaten oc radmæ
sud misfelt han fremmes penninga eller panta
oc vitni thz mis um tuyggia mannum eidha

Hwat thet ær mindræ æn tre marc vari sik ey
sielff siunæ ædæ Ær thet sex marc hwat thet
ær mere vari mz sex mannæ ædæ æn æy æræ
vithnæ til vm the pæninghæ tel føræ thøm bor
gherææ borghæ mæghæ før sinæ annethæ oc
rymmæ thøm vndan føræ borghen sætti thøm
so borghæn ær hwat hæn ær til allæ borghe
borghæ mz soo athæ mannæ skal før rætthen
komæ til vari hæn sælff lagh komæ hæn æn soo
æ før sinæ hænæ

ix Hwilken man mæghet tagher lanæ aff andro
hæn skal hafuæ tw... mannæ vithnæ
thæt til oc skiælighæn til hæn thæt vtgellæ gøræ
... vthæn vithnæ oc skriffthæ thæt hæn æn hen
... vari sik mz tween vithnæm som ætil
... skriffthæ til oc soo som vphyldæ

x Hwilken man pantht tagher aff andro hæn
skal hæn laghlighæ vpbiwdæ tre rædhe staff
v ordhæ vthæn thet ær guld ællæ tøpth ær thet
lyff pantæ stalæ sidhæn atthæ dagher hwss tøpt
ællæ guld skal man vpbiwdæ tre mannædagher
oc stalæ sidhæn æpter xiiij dagher vitæ æn
thæt thøn pantæn ætær lyffthæ hafuæ til hæn so
panten hafuær woldæ ætæ agher ællæ pliktæ æptæ
goodæ mannæ mæthz ordom tuæ aff hwæris tænd wighæ

xi Hwo sæl man sin pantæ vtsættæ so hænæ
sætter vdær sætti vtæ før sinæ pæninghæ

som pantæn hawæ sættæ oc giuæ thz vi
terlighe pantæn æptær oc swa thyn ther sættær
walde ingh tæcen inthæn oc lossæ ather en ther
vil oc leti rætti siniær hauæ so pantæn æptær
vindes pantæn innæl til rætte ær ing hawin
ffrwdæz gælugæ til thes ther vtsættæ oc ther
letæ rætt sin aff thyn som hawæ thyn pand
pantæn sættæ sittæ ther thyn pant vtg formæl
bøtæ tre markæ til thysnæthis mælli fwrnat
oc stath orsakt ther en bøtæ gælugæ til oftnæs
som for ær sagt først for mellæmgæmdin
hiødan for fwrmæsth oc staden

Æ vil man sin pantæ ather lossæ oc thyn so xvj
pantæn hawær fræmmar mæth en pante
stæth føræ liggæ swa mykit ther fræmæs fran
for fogheten oc radmen oc giuæ hiødan edh
all æptær thyn hawin skulæ gift for pant
sæxtinugende vtan thæt all vætnæ til

Allæ thæ pantæ man skal sytia ællær ather xvij
lossæ thz gøres ing twæstil inthæl vitnes

Æ thyn tydh bydmen oc tæcæ swa hæl fræmstæ xviij
gæl tel skal inghæ andræs forkop giuæ
ællær sygh til annæres kop latæ vtæ quitz kopæ
thy ther afsomlæ en ther giuær quitz so annær
lægh giuæ en nu ær sagt bøtæ tre markæ mæll
hælgænæs fwrnæsi oc stath oc thyn gælugæ

til kirkiu for æstadh en twæggia markæ withnæ æth til ællær wæri sik mz twæggia mar ma æghæ sialfwær tyn dom | æftær kirkiu wæri samæ laghæ hwart som twæm sykn ællær bæti tre markær til biscops so for ær sagt oc thæ som sorad kirkiæ ganga til kirkiu | thæ bydh mæthæn sannæ som hælghæ sykn ægæ sy ma wærdær lighningh til xl markær mæghæ kirkia oc sykna som andræ bydhæ æptær gamla lagh stædæ | thæ bydhænæ sannæ so hælgha sykn eghæ oc synæ wærdhæ lysningh til xxx mark mæghæ kirkia hwar bukskyn oc gæstskyn rad oc tor oc tw oc thry hælghæ dysroin oc en kælcin oc ællær skyn tw ællær thry oc thær thæ wæræ kirkiæ mæd thy tallæ sannæ skylæ oc andræ to kirkiæ wæri samæ laghæ | thæ nianæ hælgha sykn oc synæ wærdæ lighningh mannæ en xx mark mæd go en kirkia hwar bukskyn ællær gæstskyn dysroin kælkin ællær hælghæ ællær æptæ hwar tali ællær ællær tw wtæn wæri thæ alla lik wærdh skylæ all andræ skyn so gæstskyn mæthskyn bæskattæ skyn ællær hwæriu hændæ thær hælt ær mægho thæ kirkia æptær skinnæ tali ællær ællær tw ællær hwar thæ wæræ fræmdæ oc en kælkin tymbræ ællær hælghæ hwarskyn oc bælskyn bæstwæ thæm kirkia kælkin tymbrum oc

Balker

halffrem oc gull thet vedr framme lambskinn
fordelinger skinn oc clippinger vere i pund lagte
smør talgh oc annar tolugin lossvare then en
kaupa vtan inhfrom oc en lessipundom halom eller
halffven then er skal vndr standande atgat the
som er offver dissa tall eller tymbra tall eller
halfft lessipund smør eller talgh thet meste thi
en kaupa kopper inghen annarledis en nu er sagt
oc vtadr til vinninghe ne tveggia manna vitnum
bøte tre mark til tisskipt mellom konungs oc stadz
oc halffvi forgiort thet han kaupte oc taki thet kon
ungs oc stadzens armenligh ovfertek han en bote
gange til offvoeth for konunge oc stadz oc
the loten mellom et rettin til sinn

Hvilken inghen kopper i bate oc vtadr til xv
vinninghe ne tveggia manna bøte tre mark til
tisskiptes mellom konungs oc stadz oc halffvi for
giort thet han kaupte oc thet taki konungs oc stadz
armenligh eller vere sig ne tryggia manna edhe
oc then som skal bøte skyldelig eller vere sig
ne skulff sina edhe atg han en aff then lagum
vitte fissed lessipundh oc oyrdh skulo a alme
ninges torghi sellas oc kaupas eller bøte som
saght er sellara vught oc gumalt halff ha
oyrdh thet halfft er oc annan kopinskap som
til stadz føres skal a almenninghs torghi

biskops oc prestes hwer som almennelig hor
ver bøte tre marck til kirckiunne som før er
sagt oc tha skal biskope taghe skriftemaal oc skal
eenskyldug veredher han thet til vinnin meddh
tuggiu vitnum vitnum veredher han ey vel
ri sigh sielffuer thi veredher han sekr oc
orbota ey botum ganga til kirckiu fore bi
skop oc skal oc the lossen ... zittin
til hans oc then som skulde bøte almannelig
eller verie sigh med sielff siins eedh som før
er sagt hwilken man so nu biskoper i
skipan bøte tre marck so før er sagt oc haff
vi forgiort tha skal biskope oc then taghe skrifte
oc skal eenskyldug en til ... tuggiu meddh
hel vitnum ... ey vitnum til verie sigh meth
tyggiu manni eedhe verie almannelig vm then
som skulde oc tagh ... then so skulde ...
... haffua so skal sik for biskopin
skap sin ... skal haffua thet ... ...
... oc vil ey bindes halden oc thetta
er ... vm then biskopsskap meddh en
landsthen ... so ... oc ...
tolfft som ... oc then som ... biskop
skap hans ... sin biskopsskap i skal oc
i ... thet ... vel

Thessi worder mell mell badhe kiøpa oc sel- xvi
lia i skipum adtth samlage som kiøpm halle
felag oc skall kiøpet oc salett vera oc engin
annen kiøpinskap vthan thet som bokin segir som
fer af sagt togit medt thys bonder sylid
toget i skipum

Engen madh mell kiøpa ella sylia ella mell
Ered gelandes hans gistel a malnuiu xvii
wored ella sudrel vthan i stadh mellom norred
bro oc sudrel bro vthan thet so kiøper bøter
vj mark oc samnalegh thet som selr til tu-
skipth so fer af sagt oc thet fongiort gulln
kiøpte oc siet thet som selt vardt til tuskiptes
konungi oc stadh aunsfyleth en til engel tuag
gied malmnd vitgni ella vatti stet so forez
sagt selle oc sielg mel mely adtth sieklosi kiøpa
oc sylia ad baldom malmum

Kostandaghsted magho siklosi a landi kiø- xviii
pa mellom sik sialf oc pin rondagh tigit
som teed kiøpinskaper af siet so falla ok
Quecid gallande thet quelt af quikt so langt ella
a androm timad magett kiøper ella oc audt
en nu af sagt bøte sex mark til tuskiptes
mal of konungi oc stadh aunsfylt en til engel
tuagied malmnd vitgni ella vatti stet meller
sex malmon salli gulln adtth aumon oc arfuk

ey botum gøre thet mz so sum ær sagth

xix Fogaten borghemestere oc radmen skulo
Fall ath een tima i gildiom mellom i gil
dom stadz gerningh tera fornyghe mellom
som skreddera skomakera bagera oc alla
handa gerningh mellom vyrdt oc logsgu
epter thy the prisser tyrand vetra sadant the
som sylia gøre fullt oc the so kiøpa sul fult
gen fullo syl mgh anderlegha en the fore
logsgu sad opta hon thz gør bøte iij mk
til kirkiopa mellum kunningh oc stad och for
giorthe thz hon solde kunningh oc stad eensky
legh syl kostenderlegha forderffelt kiøpa el
ler mgh handa kiøpa for ænthe en thz ær
oc vetrar til bunden mz twegia mellom
vithnum bøte vj mk til kirkiopa so ser ær
sagt oc fogaten oc radmen hvem wolo
gøra mz thy kostena hvat the vilia æra
ey vithne til vetri sex mz sex mellom eeg
falske oc magh kiøpa gerningh syl ællr
lyse for ænthe ælla ænthe nagelt fallr
i gerningh sinne bøte sex mk so ser
ær sagt oc fogaten oc radmen gøre
thet mz hvat the vilia hvilken ey orka
botum gelda til ... so ær sagt

xx Alla ... so ... skulo a gil

Oslo i tesse fornæmpde kiøpstædom som vere
trondens oc vpsloy ella i hwilkom stad
ther helst ær til skal ingen indæn kiøpgard
vtan fornemdagen vtan ein andæn odal fore
gardom hafwa thy tha æptir fromlagd aldri
andra oddel vel indæn kiøpa oc selia æptir
thy til bør tha oddel fulla skal indæn kiøp
stadæ tyoi æptomen thet til stad fram fælaa
Oslos nærfundæ alla hwilkin tima atiser
vtan nærfundæ Stokholms men fram til tesse
kiøpstædær som kiøpinskap oppfyldes til sko
lo the mz thom oc tha bondom oc gestom
kiøpstadæ som aff alder haffwer vtitt oc
sollega tha kiøpstædomanna breff til segia
sannlicha kiøping the aff vtan aff kiøpstædomme
oc vtan mz Stokholms bydmannæ bondom
oc tha gestom vidd bota xl mark a ba
da sydor hwar aatslig kiøpe ella sæl
aff kiøpstadermannom oc hwer tha xl mark
vm sæt framme oc stadh oc gestom the aff
ma sek tolff mark i ingom stæpnum ella
mallomom skulo the vtlagha kiøp garda vtan sa
i lagbokenne stadh

XXI

Allt thæ som oc annat kiøpinskap som
Aselar kiøpstæ flesst oc annat tollerig
indæn kiøpær i vestræder oc adra kiøpstædom

offwan til ellir vtan thz skal thz vp-
gaas før en thz vtføris køpir ingtin
inan stadtt sumir ellr annatth tollsketh
oc æptir thz offre vintrin fraecht liggia
mæthan thz in stadzens mærke thæn thz
vagnith ær oc frælse thz inganga thz swma
skalh vin andra vidit tel ghen vel thz bort
føra alt thz inan oc annat tolket swm
sumir køpte fløsk ellir hwat thz ær aff
them førnæmpda køpstadom til stokholms
kombir so thz vpskipas oc thz syxh skal
thz vagas swmt ingtir aff them førnæmpda
køpstadomi swin skip til tyskalande oc sæg
inan thz in ella annatt tollketh so før ær
sakt taki stadz breff thz a atth thz sulth
værir oc vtti sakløsi i stokholme vin
andra vidit vtan thz vpskipas thz oc sælz
thz swm før ær sakt Alt thz gørs vtlænzs
skal føras so inan køpte fløsk sumir ellr
annatth tollket skal alt før vaghas en thz
vtføris hwar annathlund gør ghaffui før-
ghort thz ovaght ær en til stad tweggia man
ind vitnæ oc alt thz inan til stokholms
kombir oc ey sult værir thz taki fraemst
oc stadz cumskaft hwar [illegible]

balker

skal haffua atth mersti hwert vm sietth
so hoy skal syn tunor fullfart innsatth
so annatt tollertth mersiol vm tel thz ther
gioreth sua atth sine uttgiftth ey er retth
sua sem thz skal veted er thz tunor eller
annatth tel skal thz gange so vestsu vm
annor sullz i kongens balkeno

Eingen man i helsingel lande eller xxii
Jamptelande eller hwert thz er i laghdømo
utleghy mitt kongens haffua eller thet uthgifft hoff
dryffuet fyrr en kongens skatter er vthkomin
hoder loffuas alltin thz i landeno thet skal
oc hoffslighet i rette uttkunddom so aghet atth
halde hwert annatlig fyr gellingse epter thy
som thz mieste vestsyle

Huilken kongens foghete eller utgifft hoo xxiii
kongens embitzman sundar a lande hoo
sullskap dryffuet sua so haffuandes sinom fyrst
sinom bonde eller andre mz taghi aff them
thz hoy kiopte eller solde oc tel xl merker ey
hoy vtter laghleghet tel vinning vm landlighet
oc thet xl merker vtti kongens cammer oc thz
hoy kiopte eller solde vtted uthgifft sanghey +
i stadh aff tessom forenspett malom oc tel
bunden vm tweghit medan vtten vtti sinom

del thz stedte sulff som bir ... sinde ...

kaupmann

laugs oc taki halfft huorutueggia oc halfft
skaden oc ther menn sem selt eller keypt hafa
fyrer ther at aller kaup skulu i stadnum vera
bædi landzmanna oc kaupstadzmanna vel
ley oc ther sin kaup giora oc ey a lanzens
eller annarum stadum nema landzmenn med so
pa vilia hallda kaupmalstefnu i stadnum fyr
kaupi eller huat ther er at huar skal ther ther
ater utskylld i stadnum oc utanlands vidr
bæta sem fyrir er sagt huilikin i thessu mali
ey asetz bokum ... til ... sem
til bætr

xxiiii Huilikin sa annars gripr skaddar a sinu forræ-
di um vilia sinn sem annarr byggir. Annars
oc annars osk ... a oc thers giord vardi at
huat ther hefir at salu eller aleigu fordæff
vaer af therri osk ... a byggir oc skal ther
tueggia manna vitni til at han hafi ther
skadan giort eller sed stundum bæti hanom
ater allan skadan. Vil han ther at han ha-
nom ey ther skadan giort oc giord ey vita
ne til eller bætr alaugin vitni epter ther
hans saken gripr sin han ... til
lagt til sakamane orsakt han ey ther skadan
ater giallda lyst ther ... sinu v(i)-
tr mal ... sem hanom skulu gipt ... sek
ther af vardi til framkall oc ey vilia bæte

halffer

thæ hans hwdh fierdhe peningh aff skadæ
hans oc ex sullan … æptir thy hans skule
giffi sellh han aath … seller til rettinne
oftalt han ey bøte … til affworgh so for
ær sagt vm thy skadæ mæd eder andre i ski…
pu vetri siund lagh

Hwilken man lettir fullt … stopu mæltæ
ellæ wpstunghel wtæ foghetes ellæ radmend   xxv
oc vitu bøte … til …
konungh oc stadh oc haffwi forwerkt …
oc the taghi konungh oc stadh …
han the … en thet … vdetz vetri …
bwth oc bætringh

Hwilken man vm hwetind hander vm thæt
helst ær mixdh ellæ andre drykke vel   xxvi
… mæltha ellæ stopum … halffwa segi thet
foghetens oc borghemestærenn wedd bøte so for
ær sagt … ath thet … fullt …
oc sætti the … foghetenum … ellæ
hans embitzmanni

All mæltt som til vin ~~mo~~ mixdh tæffwin
øl oc andre drykkum til hand skulo   xxvij
mætsuds for en aff them mæltt ellæ …
… aff them … til … ellæ
… ellæ … vedr … aff them sinnd
mælt … oc … sin drykk vin ellæ mixdh

Kirkepunkta

ællæ qwættæ thæ ær iæn hwssum ællær andræ
maltidæ mættæ vtæn thæ rætæ tidæ oc bøsættæ
vidær samme maltidh gøræs dannelegh oc
vitær thæt iæn kunnugh a førstæ thingæ oc
gør thet iæn tha mættæ skadæ gøræs iæn ge
nom som iæn andrum falskæte vædær thæt
kunnugh vitæ gøræs iæn genom so vyssilz i bre
makær baldkarom vm dannelegh fæ

xxviii Hwilken som giffuær waldæmælæ aff vmi
kæsti thre mark til biscopens vældæ kunnug
oc stædæn for valdæmælæ aff mindræ bøtæ ene
mark til biscopens so for ær sagt for valdæ
mælæ aff thessi mældæ bøtæ vi øre til thæ
biscopens for valdæmælæ aff kirkiunnæ ælæ bøtæ
thre øre til biscops som for ær sagt

xxix Hwilken man som vdgiffuer aff thesso forndel
orsakum vel sykiæ iæn thæmæ thæn skal
thæn aftæ thingæ vp i prouestæ kildæ oc i sø
skorn tawom mættæ qwæt so dannelegh sykæs
oc vitær til vinnæ iæn twæ mandom bøtæ vi
mark til biscopens oc haffwi forgiort thet thæ
solde oc thet tagi kunnugh oc stath ... so
vætæ aff ... ælæ oc thes likæ skal
sykiæs for twa penningæ ... oc thes
likæ thre penningæ ... oc thes likæ

for iiij penninga vin at minsta eptir þui sem þer
verit her at ei drekki innlendzkir menn med tap
vinsol ella tollat drykkiu nie skipa mellum utan
sialfra bydmenn huart sem vin ella annan dryck
drycka drykkiu latter ei falla leypa a sumar dag
þa sætti verdr hann fyrirgiorda drykkiu sem
sætter verdr at ok sex mark fyrir olydnina at af
þui med hann ingefri tunnum selia vid þa er
sætter hann þeir selia a radstufunni dag sal inn
fiskh fastingetta er at þeir skal hann holda innan
manna eda huart annat giora bote sem sleght er

[N]u eru fyrstu skipin megho alle gesti inn til stadar
at landzins komna leggia þar at kaupslage
eptir þui sem i lagbokinni segir innlenzkir gestir med
vapn landzins fylgd ella rida kaup en drykkiu a
lar skulu en mellum vidr bunt ok inn konunge
at stadar til tollskyldr at þa gisting mal segir sex
merkr af at fyrirgiort þer hann kaupir ella selr
ella innan konungs at stadar einskylt vm þa
vetrdagana tue mannum til bonda en af konungs
rade skal inn til stadar koma i tueim tunnum vm
tueir fyrsta dage vm þingsdaga annat vm sex
vikur dag allum gestum ok bydmannum retta
skipa innan fiortan daga eptir þer hafa gefit
rettin sidal enn af erchibiskups capitulo skal
til inn til stadar koma vm tysuar sinnum af konungs

rade altin retth skipa gestom oc bymannom
aff hoffmannom oc clerkom oc aff androm
landzmannom som the standa ey retth aff ffa ep-
ter thy fforta sagt ær oc ffra gerit hwar biscop-
per i sijno biscops dome alth the gotz ffor skylde
oc annath tolkith gesste oc bymane til stadzens
ffora the warigo the bort ffora altth sakeløs
en the thy ey ffylia ffa wel wilgha thy bort ffora
som atelande eller onytffeliga ær mod han ey vtan
ffogatens oc radmannens orloff wider hwath ther ok
vtiske oc thy the bort ffora konungens oc stadzens
comfiscirth oc ther gotsses wilsetth aff ix mark ffor
thy the skole proffa hwat thæth mod retha vttan
almogens skadha eller ey

xxxi Hwar ffora gesste oc bymane eller in til stadzens
oc landeth ther skal thy retffærdught wera at
landsliek som holda epter thy til bæt oc foredom
plegat oc thy the ffore han skal thy mod
[illegible] wærna ther mz ffor thy aff hwo køper
hwadha hanom clerke thy holst ok falle aff i
pæningenne epter thy clerketh mindre oc styrkæ ok
en thy holda skal eller tagi thy konungh oc
stadz comfiskelt oc bøte wilsetthelinæ kronn
ok oc stadz xl mark oc ther mod eller køper
ther skal han thy styrka latta oc hoffwi ffor han

oc haffvi som han skypt haffver samme lagh
vetti vm allt annetth thet man føres til landet
salt oc korn oc hwatt ther ær vtan thet summes
inbunnd ... sak ... til skull ther bøtas so for
sagt ær oc goditth sialffr brennde hwat ther
kopar antighe olya eller annetth vetti so nw ær
sagt bøte xl mark konunge oc stadh eenskylt
vther han til vinne ... tolff manna vitne
hwem ther vetis antighe han haffver thet koppt
eller salt oc ... ey vitne til vetti sik ... sex
manna ... han allt ... vetti thet vm
lagh som før ær sagt samme lagh haffvom alle
andre kopstader at hwat tollet sigher eller kopes

Nu til foghuten oc hans embitzmand haffve
i skipum skiptha oc takingh hwat hans bud xxxii
vilia epter thy vysul i skipmala balkenom
til skole giffte hwilken ther ... at ...
oc hwertt skipi oc færd allt i ... oc i m...
gom androm stadom ... som lagritt ... oc
alla hand skyffvom ... kopskiff oc annor
tollom allt thet som men bøtas til at ... oc
ther lata ... ... ther aff ... ski
pa ey han ther vp som nw ær sagt eller lata
ther ey ... bøte xl mark konunge oc stadh
... han ... vndan at vther thet ...

fflingen haffuer forsuoret thet han vnder loyne
oc bøte xl marc som for ær sagth alt thet vin
thet: fotel skal i stadsens kielldere selies oc thet
inskenkes oc selies oc i inghe andre stedh aff
thessom forenæmpdæ som oluet oc vin eller hwat
thet ær skal hwsølegen aff gæsterne epter gablom
stadhen hwat som beer selz for en han haffuer
hwsolighe vth giffwith bøte xl mark ffrwinge oc
stadhen sælt oc annet tedz: so gæster fotel skal
skenkes i oppinbare gatuboder oc thet selies oc i
inghom kieldrom ellær bakebodom thessom forenæm
dæ som oluet: Rastrifft oc annet tollom skal he:
lom hwndradom helom stykkiom selies oc
inghom stuffwom ellær androm skiffterom helom
ossijnnom selies helom kistom vtan han ær selt
oc haffuer minnæ thet skal thet alt i senner
selies som for ær sagt en til ærd tredyel vnd
vel vthgue oc mellom tagi thet aff the mark so
for ær sagt. Ting mæghe thet gestel pæningel
til sin tekiæ allæ han skal vm tagen i stads keyser
gestenamu gesth til hæmdel oc skal thet føre lon
aff hwnom haffued ellær ey oc giøre ey rætlight
køp vm hwnæ for than han skal siælær for bor
tom vted i thesse mæle vtri thet vin sælæs so
for ær sagt ladæ vin bijmelin oc gester en

til thera twægia manna vitnæ oc aff thissæ
bøtæ giffuæs vndfanghendæ xx mrk oc them
mæn skulæ giffz for vndgælt aff thissæ fordæ
oc vtædh æn til bundæn som forræ sagt han
skal sik værnæ mz sex mannæ edhæ fællæ han ækæ
edhæ fælles til sakæuænæ orbotæ han æn bætæ tha
thæ til affwærdh for kununge oc stadh so forræ sagt
sighæ mæn mæ giørdæ hørhæ hosz mz mæthrom
vindæ ællær borghæ mæræ æn halfs giort ræthæ
vedær bøtæ so for ær sagt oc hwat giorthæ skut
æpter them han kiøpinskap æy fore vedær be
ølæ so them vm bysyth

Allæ them kiøpinskap som giøræ hwilkæ the
hælst æræ aff flandern thydsland gutlandæ
ællær hwadan the æræ skulæ føræ oc dryffæ i xxxvij
landæns oc stadzens til the the komæ ha skulæ
the dryffæ mz kiøpmændom oc ingom andro
som bondom ællær androm vedær bøtæ xl mrk
oc forgiort thet so kiøpt ællær solt ær vnder
stadens ræt allæ i them kiøpinskap the skulæ thet
kiøpæ som sinæ kiøpæ ær mz hwilkæ tholl sal
skinwærningh oc allæ handæ godz the skulæ the
kiøpæ hælom skipændom oc hælom dykwom
oc antzliggæ æn so skipmen kiøpæ vtan thet so
thet sal haffuæs mæræ æn han mæ hans skip
vpfillæ oc ælt i vaghinnæ ællær pinnældæ lasta

fruma oc tho vaghas honum til bot. Huar än
utlendingh kiöper eller selia böte xl mark fore
huario oc stadh oc haffui förgiort thet han
kiöpte oc seldo. Gäster skolo ecke kiöpa bren
oyn oc ey obrennom vidh bööth a baada si
dor sum för är sagt. Torffua gäste til sin
kost smör eth pundh eller tw thy skolo thei
kiöpa aff them byamannom i them stadh thei
til kooma oc driffua sin kiöpinskap i ok
inghom androm byamanne thz til stadh kommer
vidh böth sum för är sagt. Finz nakre the
thz smör kiöper landtlighia til sin kost oc
later i tunno stadh vari laghat sum för är
sagt. Alle aff finlande vtan abo byarmen
aff nylandh wärmo helsinga lande oc
gestrikia lande skolo hwarken meth skipom
sin winfalde driffua vtan i stokholm vi
dher bööth xl mark fronne oc stadh. Een
skillingh skolo gäste kiöpa halom lista
oc ey mindra bade aff byamannom oc lande
togh kostnad them aff gotlande kiöpa tyo
pundh hwar i sender oc ey mindra. Huar so
annorlunda kiöper vari bööth so för är

sagt thy bonde ammelig skal bota ke
mark eller vara sith sielffwa tyghi oc hwar
ey aff them lagum vistz eller hwat manne
thz vare byamen hwadan the ara vara
i lagum ok gistom eller vm for thy atg the
lagen vetha oc ara i stadenom skandalis
mirkelande atg inge gisti som vtan aff
fromd aff planda eller hwadan the ara
vilia vndfa klopp gera vilia vndfa
klopp gera sin mellan sylande eller koppa
oc maxam the i landenom ara vedd his
atg som for ar sagt oc aff hwarie tisse
xl marka skall hwari malsegh x mark
oc aff hwarie tiughu marka skall enn
mark oc inthe aff them som kopt eller solt
vart the skal vitas oc sialffom vitas ok
twem vitnum oc vitnas ok sex vitnum ey
ey ara vitne til the tollnit tunt hwat
som vitnes sielfs oc orsak ey bota gang
til aftwagh for fromndth oc stadom

Hvru man skal sith gatz vp skipa atthe
ok sielffa til sin fromlig til stadin

Om skip bygda Skipmala balker

Skipæræt

Vm mæn wærdæ vtkræfdæ fraffæde aff skipæ mz vilia ællær vadæ

Vm ankæræ strænghæ wærdæ sundær hugnæ mz vilia ællær vadæ ællær thæ fæstæ a landæ ær huru hwat thz skal rættæs

Vm slar skip til haffz ællær siø driffær ok fromæ skip bryter ællær nagher lyff mistær før thæ samæ skuldæ ath han siæ strænghæ mistæ hwat thz skal bætæs

Vm tughæ wærdær sundær hugnæ mz vilia at thæ frammær skadhi aff

Vm althæ thz skipi til hæræ vm thæt ath wærdær skadæth hwat thz skal bætæs

Vm thæ bathæ som at skadhæ thz skipi gøræs mz vilia at skadhæ thæ aff tiændz

Vm thæ skip wærdær brænæ liggiæ at thæ thæ til fiændæ hwat hwær skal vndær andræ liggia

Vm skip frammær a grunnæ at lættæs æntæ wærdær thæ frast aff hwat thæt skal ære [illegible] ællær som vtæ i haff ællær siø

Vm nokræ skipær æræ i annærs mæn skip hemæn owtandæs hwat han haffuær thæ æræ inne ællær ey

Vm mand skiptz mer i vdgiort skip en han fore legge oc deler ey xij
Vm vdgierde lege leyesfolk oc vm them skal dela tved mellan them xiij
Vm mand leyer skip oc vil ey holde eller them som lege hafft xiiij
Vm men samlaga skip xv
Vm vdgierde skyppe tagh aff hamne eller ankere eller tagh bryste xvj
Vm vdgierde indbyrdes hugger tugh eller tyri mellan sielffuer xvij
Hui konunge vdgierde tage eller gaa skal a bron ne lagid xviij
Vm them skulu so hafva fram aff atta skip vtan annars bro ligge xix

Hvilken man til stafnens haffuer kommer in skip han skal thet giora ey for vpskipa en han haffuer thet konungs fogate budit eller them i hans stad ar oc han thet seth haffuer in tven mennom so friolsmed ... vil han ey eller geter ey thet godet kopt i skipi ne ar til met han lofflige vpskipa oc i hus latta komma so for ar sagt oc tage thet han vil aff them giora haffua tre dagha fonget haffua oc halde thet epter fogatens eller hans embitz mannz rate han vagald aff them giore andre j

som han haffuer vil med thi tre dage
oc heller thz ej epter hanom so saghtt
at haffui forfarit allt thz han foer med
oc in til stadin ferde oc thz talti fornøgd
foghti cumskyldt

Sua mystin kyngh haffuer man i sinu skipi
som i sinum erende oc hwat hanum
skyldugher thz timer skal dømmes oc rettas
epter thy sagen er oc han kan hende vm
eden stedemal eller hwat thz er

Leyghir skip i bryggiu lagde vetrom med thy
vtlendes folkeder oc eru twagaun(?) merkr
vtlaghe thz til bote xx merk til biskups malsæ(?)
fornøgde oc stadz eller vetri siet nu vj merk(?)
leyghir skip i ankerad laghe oc vetrom med thy
vtlendes folkeder bote xl merk til biskups som
for er saght tho kan thz nu vedom vetra skort(?)
oc kombu ej blandes stedemal eller blodg
vite eller nagarlig thz hanom kuffue med skaga
vetri siet sielffuer sette oc bote tremerk
malsæ fornøgd cumskyldt for vedom kan hanom
nagate skadi ofrede vtsulcz epter thy som
i skipmalom vtskil ... han ej botom
for nagatt bord fangi skal thz vm som vr
skilz hwat thz er nu velid vezko eller vedom
Hyggir med ankere strengh sinnder

nær vilia ella thee festo a land af burum bøte
tre mark til tiskipt mellom konunge oc stads
oc bøte ather strengen sua goodan som han vilde
eller festarand epter godha manna metzordo
orsak han ey botum gange til af voda c

Ghar nu ther nar vilia hugger ankers streng v
gende ella thee festo a land af borum
oc thee til sio drifwa oc kombe i skipabrot
oc off star skadi eller nokot thet lyff miste
aff thy at hans ankere strengh wilde sin
ar huggen bøte ather skadan so thee finge
ella miste liff thet kombe ther i manna vitne
giffui liff fore liff oc komi ingen botum
widh en sex manna vithne ather til ella ver-
ri sik um tolff manna edhe sith han atti ede-
num vetti saker til sinnomme oc haffui menn
wold bøter tagha en han vil ella gera med
honom hwat han vil tog sua at konunge
oc stad haffui sin rett

Hwer som hugger ankers strenge for andro vi
bøte tre mark til tiskipt mellom konung
oc stads oc bøte sua goda strengh agiændanom
ather epter godha manna metzordo forbet
the skadi aff vardi lagh so fore af saght um
ankar reep oc rafsia vetti samma laghum

Hwerthes skipbater aff huggen ey vilia vii
oc tappas borth bøtes ather agiændanom

bæten epter godra manna misthyrdom oc
till vj marck mellom skips oc fiarmans oc skall han
bær skulldi thet aff bætes so som er sagt tijl
pas them bæten en bortt bætes tolf vj marck
for aff husbondi husfrur andra eber aff
vitni sielnum lagh bote ater at ingen ser vite ing
tuppar ansfatte ogillds ater epter godra manna
misthyrdom orsake hann en bætom gjalde till
erffwongh so som er sagt

viij Huilken ther kast er med skullde for andrum
i skipi till hafne oc gjør then ey vilia bæti
ater skulldum oc se vite till tij skipss mellom skips oc
fiarmans oc sialf siin som er sagt en tueggia ma
nd vitne ortt til fiarmbo thet skall aff bo
tes ater epter thi skaldin er so som er sagt thet
en for at vitne ortt til lagha vitni scot epter thet
thi skaldin er orsake hann en bætom gjalde
till erffwongh vtan then gjorde at lyff hanss eller
husfrw tingss er affhendt eller tiil handa

ix Hu̇ar sem ther suat verda alla mellom gjør andro
skaada ing vanda oc en ing vilia huilken
halder hann slyke hans ansfatte sieng aff
eller ansfatte eller huat thet er oc fiarmbo draff
vlande thet a bæte hans tijonde aff skaada
nam thet hann sek a siina ansfatte eller huat
thet vilde epter godra manna misthyrdo oc
vj marck eller alla thet vilde vlada oc en vili

Balke

oc vitni sielffue for botunne han skuldæ vtgiffua
mellom fromnæ oc stafns. Nu faar nagher mann for
dorffskrads aff skipabrutti þa ær then fromd i bote
ok mesta mallaginn eensskylig oc skal then fromd
tolff mærka vægoth ath vitnæ ther vm som skyld
ær falla thet han vitni sielffue vitnæ thet han
vitni vedhord huat thet ær for vaadæ ellæ vilia

Nu faar skip til stafns sigelandæ ellæ rønnandæ
fromd mz gange oc vil til brunnæ liuff
gil oc aff skipat til skolo thet skip baathlifft
ther thet fore liffna vndir leggas och
satte thet til brunnæ fromd. Huilkin thet æn
gør bote for guds ooch then thet fracte liffs
epter thet vapn vær til siøft mz slagebs sannæ
epter sigelkens oc borgelmestere bodi twem
mannom nærwærandæ til vitnæ the mætr til
thet skipet mellom fromnd oc stafns orsak thet æn
baadi gange til ærffwa som forr ær sagth

Nu fromband skip a grunnoch oc løstes æn
oc toruff ath kasta alt thet kastelt vortu
gialdæ bade skip oc gootz epter mætna taali
oc huat skal sig ath gialda ath then haffer
gørt rett aff thes gange then haffwær thet i
Nu faar them skulu vm kastning til skolo thet
mæd som fore thet skal kasta fromd mz
i haff myn ellæ pa oc fromband pa oc aff
brunnæ oc torffwa kasta thet gotz thet vtkastas

geldæ ather som for ær sagt swa them
dyrmæd vm skipstegh tel skalæ thær i redæ
som flere ærd skutskafte

Nv skipæ mæn gøth i androes mands skip
xij mæd en hans skipherremæn tel sighær
ællær fore fraghte oc leghe thæs len a haff
vi forgiorth grøgh skipherremæn ænsskyn lek
oc xl mark til ~~then~~ thz skippers kronnige oc stalas
fore tiuffueldan oc hete tiuffuer en til galg
fore mæni vitne ællæ han selffuer thz kæn
næs oc æfter han en bettom vtæn skipps
vidh skipsmand oc fæh stalen

Nv skipæ mæn gøth i androes mands skip
xiij mæd en hans fore leghe at oc sægæ
skipherremæn sighen tel haffue tel skip fore
vold thz aff skipet en han vil æthætsi fult
aff gørre hans for thz han letær thz affskild
æpter thz han giffuer aphwog leghe mænnen
oc skip lægæ thæs tel kronnes ~~[illegible]~~ kastæ i
siemæn oc ær en for affsæth kaster vth
skipt hans olofflighe in skipsmæn oc gelles
mæthe fore vtan them for vmfuldi hun
skiplæghen en kastæ [illegible] hvat han vilæ
thz sægæ som almægh gørh ællær en oc thæ
ath fulstælt vtæn thegns thæ aff ful
skipleghe kastes mær geldæ ather epter mark

tali thæy hwat i skipenu hafftis oc alt husto
fææ gelde alt so redo pæninger vere æy
tæl mikit for enn aff thæy hulstat vardo swa
optæ so mannus hende hafftæ i skow

R u leggia mæn læd sægtir so thæy skull xiiij
læddh vissa segia sit vilia segia thæy
utan allan skulda æfftir so tiith thæ fore legh
giia segia siæn a grunnd oc the skulda
aff fæ hafftir vollo vm liiff hans tog for
enom retth en sex manna vitne æn til atl
hen tolff skuldo gioro en skip hwilkan
oc skipstæmnum fromber a thæn so oc aff
synne vetr saklous for allen skuldo

L eger man skip aff androm hwat thet xv
ær mera ella minna skip oc vil skildia æy
holda thæt som læght hafftir oc hafftis seste
pæninger a giffrit giffti ut hafftir skip
legho at hafftir forgiort skipleghning en
tolff manna vitne æn til fran sol vetæl
ath han hafftir inskipath oc skip segher
vi hafftir ella war oc æll vil sæd a bordi
oc vil skilia fran skipi skuldo oc vpskipat
til ær all aff skipleght fortigning samlagh
vere vm thet som legho sægher som æy vil hol
da thet han legho sola

Th æn tima man skip samleght tal vil inge xvi

aff ofdrugsl vtan skipstadhe oc loff gefn
ger han aff oc hafuer nagat in skipathg
gelde full skipleigu hafuer han mist in
skipathg oc giatz tock aff sellighefue skip
ligghe

XVII Lata skiparæ skippa sit tuert aff haundom
ella hua midunghe thes skal gelde atar
skipstiornom allan skadan for tuertth eptir
godra manna mathzgerdom. Eyn skal tuegge ella
anfistra vtti thz skip stiorar stadar skipper
han sielffuer aff haundo hafui sielffuer skadan

XVIII Hugsar skipari tuert vtan skipstiornar vilia
gelle atar allan skadann eptir godra manna
mat meth gerdom huggir han sielffuer haff
vi sielffuer skadan

XIX Allt thz godz til stadz kombr in skip tel
skolo thz thz in kommit oc medan han
oghe tungat fyrir fropatz sloe fultang ...
lez quelltz thz aff vppa manna bro lata ligia
ella thz fylid vtan skipi thz i bodz ella
a almenninge tongh vtan han bixti tre
matis for quan dag thz thz liggr vnlsig
frommos oc stadz vin vrdz vtti samd bidgss
oc duuathz tolfmath ligger nagatz fiste a lau
vtti bro ella pala ella fistebaunoh kode

raadstuffue balker

thet skadi aff hwsbrenningh ella nogat fore
wtskyrde aff byggningh then bøte ater
allan skadan æpter synd manna nyctæ oc
twe aff hwarre tredh vegna vij aff

Hwar mæli man met retta i alla by j
thy nøtugæ raadstuffue dagha skolo vara ij
tw i hwario vicu oc tha borgemestra och
radmen skolo raadstuffue sytia oc then bymen
tredh so ey komme til raadstuffue til komme
bymen kommæ til raadstuffue ella then vachter
ensamnerlighed then stadsens gudme tolle
Then nøgher wædia moth fogheten oc borge ij
mestara dome hwat han skal vara sytinde
ella the bymen skolo sytiande
Then ey vtrætter wædiath moth fogheten oc iiij
borgemestera dome then tima til byr
Hwro raadstuffue dagha skolo vtæ i torgheno vara v
til oc nøtugæ domma oc hwo moth tred oc
me skal wædia oc hwat gotz skal moter sytia
Then nøgher vil ey vara fornæmpt dom wædia vj
vara bedre stadsens book fore sich leypt
Hwo man skal cunna til raadstuffue stemma i vij
ater hans bymen vil ey fore komme
Then then bymen vtrædæ oc ey æptir botom viij
Ho kommer nøgher fortalæ oc gifwer nøgher ix
sæc oc vil ater vendæ ella thaffuer tilstæla

Radstuff

x Aw effter fogheten borghemester eller
radmen nagher skuld vm drap slæt blod
vite eller annær bruth oc ey wille [illegible]

xi Aw stæmpnd flere enæn [illegible] til radstuffw
vm ey [illegible] hwo thz skal [illegible]
[illegible] thet vitord [illegible] hwem han
skal sokt [illegible]

xii Vm the wil [illegible] slæt drap eller hwat thz
ær vtlænd eller inlænd [illegible] vil [illegible] oc
ær ey [illegible] hwo thz skal [illegible]

xiii Stambe [illegible] til radstuffw oc bedh lagha
dom aff fogheten borghemestere oc radmen
oc fa thæm ey [illegible] hwat botz ther til bør

xiiii Vm thes [illegible] so [illegible] vitær
oc vil ey i wold [illegible] oc holder ey thz [illegible]
hemmen fore lagh

xv Hwo hans retta skal vita so [illegible] vil
[illegible] oc haffwer ey til

xvi Hwo vth skal [illegible] lan aff andrem
oc [illegible] thz vm [illegible]

xvii Vm lan tagh mellom [illegible] hand

xviii Vm bysætningh

xix Aw torff vm borgha bysætta vitær

xx Vm han borghar [illegible] oc [illegible] bort

xxi [illegible] borghemester [illegible] en han til [illegible]

Bolker

Her quath bruth thet til høre
Vm thy bysetter vdelz oc til radstuffw kom xxii
ber oc ey thy bysettil booth
~~Vm mannæ bysetter vdelz oc til radstuffw~~
~~kombe~~
Vm mannæ bysetter vdelz fæ opter skuld xxiii
giffuels aff samel mannæ
Item landzmæn agh borghe oc teen plaghe xxiiii
po sack giffu oc ey gelde eller bøte oc fult
Item fastande døter fastnedom vm vitgnes xxv
ghiuoth oc fastening edh søsted eller giengel
Kombe thy til radstuffw edh vil giengel oc xxvi
quat vitgne mago gienghel aff landenu oc i
staden oc aff staden i landeth eller quat
mennen skulo vitgnæ i stadenom
Item vissfestenæ men eller nærmæ mago xxvii
edh sin giengel
Vm thy men edh fister oc ey bolfaste xxviii
At kombe men til radstuffw edh skal gil xxix
gel quat then mel vtg giffuels
Agieldeth bruth po ligger deu aff mannæ xxx
Vm booth for oswxaruz ordh xxxi
Quatth bøter the ligill po staden vrdude xxxii
ryfuil quatt thyn gors i orde eller gerningo
Item stadzmens swenil eller foghelinns skulo xxxiii

xxxviij swo hwilkin i stadsens ærendom
vte for stæffnu meth met bewd i stadsens
xxx ther hwat bruti mæn met borghen sættia i
stadsens ællæ i hwat hæfftilsom bruthlighæ
men skulo komæ etc.

Ey mæn mæn pliæ mæl først a mandagh
vm een daggh en tre dagh en andre
hwerdagh som sigh først vilia

ij Thre ath radstuffwe daghæ i hwarie vikæ
mandaghen odensdaghen oc løghærdæ
ghen tel skull foghetæn oc radmæn til radh
stuffw komæ domæ oc fyrstemæl hwæræ
oc æpter thy til bye oc swolethæ the borghæ
mestæræ oc radmæn thy ærligh skulo sittiæ a
rættæ mz foghetæn eptær thy then stadzæ
vætæ vm valborghæ messæ thwæsæ andre
Æn the ey komæ til radstuffw til foghetæ
oc borghæmestæræ then burdh sculd bytæ
tolff øræ penningæ hwærn synni the burdh
sittiæ oc tagi foghetæn tw øræ thær aff
oc halff mark borghæmestæræ thy ærligh
sittiæ oc the andræ tagi komæ oc stadæn
vthæn hæn sedhæn vapæ sin forfall oc hwa
nu tydh borghæmestæræ thy ærligh sittiæ
oc domæ ey komæ til radstuffw thæ

tyend sinne radstuffu clocken ringes
bøte tw øre hwer borgemestere oc hwer
radman nær thøm skolo ærnd eyn øre hwer
sin bydendy ellr annetz mædh brødh faltz
aff fogheten oc borgemestere ellr aff thøm
i there stadh øre antinge ath han skal ...
gørn mælinne vm gelde sorten ellr hwatte
thz ær oc kombe ey bøte tw marke halfft sw
mage oc halfft staden oc hwer so brødh
faltz radmanna ellr bydend aff borgemes
teren tel konunghs bud tel stadz kombe
ellr thøm vmkrydz vm annet stadzens ærende
ogh tølk oc kombe ey tel radstuffu bøte
tw marke staden een skilling ath the veta alle
borgemestere oc radmannen ... gør
mægtz ohyenom i radstuffu ellr vti for
radeno tel borgemestere oc radmenn ...
mal ... bøte hwerio sinne han thz gør
halff marke konunge oc stadh ...
tel ... borgemestere oc radmen
... fogheten ellr hans brødh ...
ey oc fogheten skal skipa ey for ...
som a rettenom skal setie oc alle radh
stuffu ... tel radstuffu komma iij

R v ... antinge ...

ald fulfaerdhen latæ sik en nøghæn aldh
foghetens oc borghemestæres dome oc retth
som the domæ tel met hæn sik vægird vnder
kunnæghen mz xx marck innæn atta daghæ
eptær thz hannem domæ dømæs varæ oc
thæ sytti fulla burghæn for sik oc foghetæn
borghemestæræ oc radmæn sitti thz mæth xl
marck domes hans sinnæ domeræ som thæ
for æ foghetæn borghemestæræ hans dømpde
hafwi forgiort the sinnæ xx mrk tagi een
thriddhing foghetæn a sinnæ sielffs vegnæ een
thriddhing borghemestæræ domæn dømdæ oc thy
ddæ radmæn som nær varo tel domæ dømdæ
oc the en nær varo hafwi inte thz med
at gøræ dittæ gellandæ ellær vpbærændæ
vtæn annæt domæ hans dømær hafwi ta
the sinnæ foghetæn oc borghemestæræ for
giort the sinnæ xl marck mz sinnæ vmbskylt
oc tagi ater sinnæ xx mrk oc sua so the fo
gheten borghemestæræ oc radmæn the xx marck
skulo tel thæ sæpteb vpbærna sua skulo the oc
the xl marcker vtgiffue

Hwilkæn motæ foghetens oc borghemestæ
iiij domæ en vægræ innæn atta daghæ eptær
thz domen dømdæ ær skal fullær oc sitter oc
hafwi aldi makt optæræ aktæ vægirdh a hæn

Haltiz

[A]lle radstuffwe daga skulo vara vte v
a torghene so ime a radstuffwenne tve
skulo fogota vara een aff konungs veghna
oc tve radmen a stadsens veghna alle fire
skaz oc alle thesser vil naghen motheta
orn varda saker vidr twa orta so til glemsta
skulo vtleghoms oc them taki fogeten thre
vte sitz oc the tve radmen ing thera dyma
til tieskiptes en thera dymes sinne domba
vetr at thera amuts domba dymer halffui
the forsomth eau halff mete mellan ein
skyleth oc them som varaath halffwer taki
atr sina twa orta mote med a torghene thy
ther varda ey til twa orta

[H]o ey vtgetz vil sik ey latta nughil daath vj
fogatens oc radmannana dome at vil
ey vnde konungen varda vta bedd lyffa
stadsens book for sik legge sedan aoppe
for fogaten oc borgamestara foren orta oc
them taki fogaten twa orta aff thetz borghe
mestare een orta thet atrith dyme oc stadsens
kistfuke een orta

[H]o vil naley til anna fatad til skal then vij
stadsens sven til thenom senda oc latta
fore kiwed atth then skal til vcodmyles ho
mel them ader then radstuffwe daga then nist er

swerd for sigh oc then man han latir fore
biuda han skal swerienom affwog hin
giffua tua pæninga fremmer han til retter
stuffv then dagh han vardt fore budin i
lagum bote ella penninga en then at vill
fremmer han en eller sin forfaldz vagne ha-
no a rættastuffv ath han er en i bynum eller
siuffir liggir een tiund annan oc tydelgi
bote hwort sinne tre ora til biskups mal
sigh swarigh oc sidz fremmer han en fore
at sinne forfalla hoff til swerd til vetu sol
len ath thein mehtiein so fer ok sight oc
til husffrelsinne som thenn skuld fore
giff en fol vitne ora til eptir then sikey
er oc nepne sydan fogetin bergmester
oc rådmen tua bydmæn i stadinum swerio
næsta gudlanom thess malsens so a suares
oc thei skulo offwer vera oc vera ath thei
fullan penningh malsegiandens fael oc mals-
giffvi sina peninga swerio for affwaret
sigh oc thei fyre peninga oc fire bud pen-
ninga tolfles vth aff saksokendes pante mals-
gieldens ella tel han vedr sik skil sjal til
gi stadsens swerd oc fogetins fullan pante
for ti tiu offwom epter then so bunte ara

oc thøm nøsth vetter oc samel twem byrdene
nom ingtvetandom lle hay thøm pantem sy
nidz vitti til saak hans buntliga galffuo mwd
ingen skul til oppsosz atth gøra voldværki
a them som bunthlægen ær vtan lete til han
for fogaten oc radmæn komen vil han ey til
sin buntgh bøtta lati til fogaten oc radom
fult vtmæta for bunth hans aff goze hans
hwat han vil ella ey ær ey redd pæningæ ella
goze til mæti aff inbodom hans æd ey en
vngha til mæti huss hans ella tøpt twæ sua
atth han ella erffuingia hans thy løssa mago
innan natth oc ara en thy huss ella iordh ær sa
vndlagh vetti vm thøm som fore bunda latæ
ey swarling frambæri til radstuffo oc afrætta
han ey twa sua atth han vetti sallen til sakar
zen oc ey til hoffwitz sakinne

Nv orsaker han ey bøter ella gilldom som
hans skuld fore giffs ganger til sæffwe
oc først for vmaf{!} sidan for frænder oc
sidan vilia them han løssan giffwa hoffwi thæ
vmaf megha volda løssn giffwa

Nv frambær nagher fordvmde til radstuffo
oc giffwer vnderom sak vendat{!}e
oc vil ey sinæ forsta skyn holda lagliga
ella ewna bøter til mutæ til tyskipte

mellom frender oc stads oc haffui forgiort synom retth sam fremed tweetalbin i antinge afstandmes vegne eller sictandes bote tre mark til tu skiptes som fore ar sagt oc hwer androm mother Hwadsom hin lagt eller pant giom bote tre mark til tuskiptes som fore ar sagt menan haffui valogh vend synd xl mark mellom frender oc stads oc synom retth for giorth vend thy han skal antwarde sin kawel mellom vider borgen for en thy haffuer va retth for stads retten hwer som a tolffwm skip mellom ar antinge a sictandis vegne eller sictandinnes bote oc xl mark til tre skiptes som fore ar sagt

Nw giffuer fogeten borgemester oc rad men nagher skuld soker atther giorde sack eller blodwite hwilke hwat thet helst ar oc soker han haffuer hemeligen boter vider mellom oc hin soker men haffuer the forneffnde fogeten borgemester oc radmen sam vitne til tweggia bydmend so thet vi lia sandind atther vare synth oc skreffw tetth a samme dughin oc ar oppinbarit haff vi til thet samme volde han vend bunden som saklöser mellom vitne oc mellom haffui for giorth synom retth oc xl mark oc alle thet

balker

ing vitne som før ær sagt oc thy bewisith haff
ver bøte konunge oc stadhen æpter thy bewisen
ath oc æfter en fogheten borghemestere oc radh
men vthen sinom som nu ær sagt ellær ær
en oppinbarligh vithi sak æpter thy som sake staff

Huo skipæd fleræ æn ena manne til radh xi
skiffte en æn een met vppel een dolgh til
radstuffwe skal holdes til skall thy manne
først skipæd laadh først soches oc siden hwa
æpter thy som skipæræ vilæ fore thy ath en ma
een mann i sender sochet til tielen en annæn lo
siden hwar sæt først hafftæ skipæt til vitni th
som skipær in ær sinn en sædh vidær toft

Hwad man sisæ i andro lande ellæ andro
stadom vthen rikes oc vthen en før xii
endeligh æn thet til æpsel fonder komæ thet bøtes
thy altogh æpter stadz retth all thet brutes so bøn
tes mellen skipholm oc æpselfondes a vtlændiske
mellem vegha ellæ inlendiske vthen thet i skipa
omme bytheskad laggæs i sama laghe fram
vnden bonde ellæ annær vnderligh brytæ mellen
skipholm oc kommnæ haffuen ellæ mellen skip
holm oc kost haffuen ellæ annæn so stadzins
mark innen ær laggæs alt i samæ laghom
samlelagh haffuæ alle andre stædær innrikes
vthen samme stadz mark oc hwat nu samæ
komæ innrikes ellæ vthen oc vthen en endeligh

i thyn stadzens som the byghd for ænd
ræth vitherd wlghit hawthen i stath for sin
brøth oc gørt thet a liff hans oc hwer
gerningen vær ær inlænd ællær vtlænd
gange liff for liff æn han ær botum ma
ofa oc thet annær brøth beteræ æptir thy the
ofa æftær han ey botæ wildæ nttæ hans
æptær thy brøten ofa hwat wlghit æfgærn
deg ær ær ællær ey oc ær gerningen oppenbaræ
oc tagh ær thet wdelith for vthen ransnæ mæ
skuthlom ey brøth ællær liff hans tagæs aff
honom hwat thet til kommeth ær

Nv kommer man til raadstuff oc beder
xiij aff lagh domæ aff foghetin borghemester
ræ oc raadmannom offuer thet han hafuer ta
skal foghetin borgemesteræ oc raadmæn go
ne ræth vinsæ vm thet maal han hafuer oc thet
ey lenger dragha æn til annen raadstuff da
dagh ællær tridi ær thet maal vandæ ællær viff
i ær tha skulo raadmæn then tridi raadstuffu
dagh samæ komæ æn the dømæ skulo ey
vitæ thet wdelith atq ændæ ællær sæl swor
fal i vtræz ey tha thet wdelith ændæt ællær
thyn nestæ raadstuffu dagh ther æptær skolæ

Bøther

bøte fogaten tre mark oc hwer borgemestere
tre mark oc hwer radmand ene mark oc sette
gange til tw skypth mellom hwncke oc stucg eller
kyrsi ath the en the lagh vara eller thi tera
laghum forfallath standar

Nv sen nar til radstuffue komd oc buthli
gen vetrom gestezer han bort ath gesto xviij
oc holder en hyonand gester sin bruth mz tre
mark oc fyrden mz halffwe mark sidan eptir he
ne broch sende oc hwat han fremkom eller en mk
han oc sett standar vara laghe forfall til thet oc
tiffen [illegible] budhen mage en flere vara en tre
oc fyrden marc bud sittien aff hans bruth
sidan vtaff hans gaghe som ander bruth vara ha
gater aff mz fogatens borgemestere oc radh
mandh minne oc thy vara lagh hwat thet ar vm
gelde eller annath orsak han en betarn gaghe
til ersworth so for ar sagt en sidan bruten thet
hwat som fogaten borgemestere oc radmann
eller som een radmandh vetre biwdhe nagram
the sind mellan hwsfred a radstuffue eller
annar stadh athinghen skal andr fwrkul i
ordom eller gierningom vedher bruth ath thet
gother eller xl mark sak eller liff oc godh

hans oc tinde thz tiid mellom alle brodhers
oc skulle gange the broder skulde vtg til
tiskriptis sydan tages bruth vtg epter thy
salmen ær ordet hans oc bode gange epter
salmerne oc gemingenne oc vtai thes
hiemsted hans retter alle brodher at gi mi
til oc alle hans qwitth fyrmund

xv Nu vil then man igaud gilla so gelde
skyn broder ær oc ordet oc bode eller
gillom oc biwder sig til allan zeth oc ba
tingsth skudes til fastigsombed hans oc gru
gildes hans oc til fromin stande thz til
malsins fromige oc stalth vm hans zeth
so for ær sagt tog sul ær thz til frometh
aff ordz hustru til malsin minste zeth

xvi Alle the gude wie lossede grinste gilla
som haa thz tager oc thz frombedz
lidy i antigi holdy oag elle halff vm
thz skul fund oag vtdomes antige i path
eller primetom so thz ær dome frombe
innd polaskath frombed thz mote oagz i
antige halffre elle heel ayme til havom
thet geldeth vtgiffed innd polaspylles fro
tom oagd thz epter holdz ey brodeth vog
brodhth opter mez giffes thz vm so for

Tyffuer

vtæ saght fore thz tiuff atæ nagæt giældæ a
frost mz andrum oc vtæ ood a thæm sakæt
dæmæs the viij pund oc vtlegges auttæ
pantæ ellæ penningæ ... ...
thæt stuplighæ fortiænæ ... vtæ pund ...
thw fore thæt ... viij ... antæ ...
laduntæ vtæ oc antæ ey ... thz til tuæ
gial mæn mæd vitnæ som ... vtæ til ...
tuæ mællum ... vatæ

R v taghæ tuæ mæn en ... hamæs ... xvij
... til ... oc ... antæ ...
tagæ ... aff ... oc ... tagi ...
... mæd thw fore thz vtæ atæ the
... oc ... thaffui the
ey ... ...
... ... ellæ ... tagæ til tagi ...
... vtæ aff ... the ... vtæ

Alle mæn hwilke the ... ellæ ... xviij
... vtan the i ... ellæ
... ellæ ... oc the ... ...
... oc ... skulæ bi ... tuæ mæn
aff ... oc ey aff andre ... so ... ...
... ellæ ... ... mæd mæd
ey bi ... ...
... ... haffuer ... ...
mæd ey ...

Nu torff thet mædh borghen bysætte vitæ
xix ær ladet til then foghetens ffoen ellæ stad
scens en oc foghetens ffoen mæn ær then vin tæ
gilter ellær tyth then borghen bæg oc tholfsci
borghen aff hanom vo taghi for sworrnssi sith
hyrd pæninghe aff radmændhenem oc torf skall fad
rendeng gelde thæn ætter sakt then oc borghe
bæg i stadtscens vin ellær gærno
Nu sidhen thet so bysætter vitær borghen fad
xx fromber then til scrivtes vitæ borghenelæ
med sijblyes oc rettær scrivtes vtæn aff hano so
gelo skyldaghe ær sakt then vndæn bote ber
gelud mædh hans tre mærker for bysetningæ
ne til tilsscriptes oc vitæ sellen til hughvitæ
sinenneni hvat thæ ær mereld ellæ mindæ oc ey
hvat so borghæt for andæn oc gyuer vndæ
thæn fore borghæn scriftil thæt so borghlæ
hvat thæ ær pæninghe ellæ annær sak
Nu sidhen thæt til radstuffv fromd bysætte
xxi vitær oc bwdær sik til allæn rætte fro
ber en thæn ansvaldhen ær seren radstufferad
ær holden gyffres hans hemlaff so byset
ter vætæ oc ansvaldh bote tre mærk til tre
skiptes mellæ konunge oc stadz atta then polghe
en sakes sinnæ Nu sidhen thet anscenes anmædh
hand ater fromd oc tryddi sinnæ oc vitæ

ær byfoghetz bref ey til thæn so akærdhe sin rætt
i thæn tima botæ hwarium sin tienæste thil
tiissiptes sijn fore ær sagt oc haffui aldrei
umæliigh hwo skulde giffua fore thæ samæ sake
ællæ byfoghetæ lata ofulij hæn en boti gæn
gæ til offwodes

Nu skal thæt samæ samæ ahwærandæ opteris xxij
thæn samæ umælæ skulde giffua oc by
foghetæ lata til vitæ thæ sammæ mæla haffuæ
ogæ annætz sighær sæt byfoghetæ vitæ fore samæ
skuldh oc annætz en lighæ thær til thera mælæ
hæn vatz byfoghetz mæ hwat hwo vatz skulde fore
giffuin thær samæ ællæ annættæ sighil thæ fore thæ
samæ vitæ pæshlijs oc ahwærdingh botæ tiænæste
til tiissiptes ær thær fore annættæ latæ sin rættæ
mæ hemæn optær thæn til bøtr oc æ hwæz annæn
latær byfoghetæ til skolæ thæ tw hæn byfoghetæ oc
thera alla skyldæmalæ vitæ

Nu skal thz hwændæ alla lændinghæ vitær by xxiij
foghetz fore gæld sin oc fær en borghæ
fore sægh i stædh aff bymænnæn til borghæ
foghæthæn fore hemæn oc thæn gællæ aff hwærie
hans en thz ræffsæ hwat thær en ræffsæ gæn
gæ sæ in til affwodh fore thær so fore annættæ
gieldh ær thær sæ alla hæn ær utlændskæ oc
haffuær en thær hæn mæ gieldæn thæ vitæ i

scaldenes gærnæ thet til ath hans gothz kom
bær æptær hans sum han ma gelde sin lopsmæn
oc thet gæsti fullæ for fostæn sum han i hæf
telssum forgøræ thet skal mællæ hans tel
pæningæ gæstæ til fyrdo hvan oc mædh hæt
i hæftelssum sitæ forrnæ en han gelde sin
lopsmæn gængæ han sæl til ærffwæ for gelde
sin sum annæt sændelig vitæ um bydæmæn
um tollæn mædæl tæræ mællæn hanomæ

xxviij Nu skulæ thæn sum fukæ æftæl en thet bindæ
tel æffæmæ so han tel fukæ a thet rolo
stuffw oc han fullæ sottæn oc thet so æfin
res bindæ mæn for sich tel skal han so æfnæ
i samæ stadh næmnæ sin vitnæ oc thet samæ
oc ens gænisæ ællæ mæstæ rolostuffw oc
thet æptær lw skulæ thet vitæ døm mædæl oc en
vites mædæl oc thet sum fukæs til bindæ mæn
for sægh tel skal han a rolostuffw so sættæ
i samæ stadh ladæ sin fæstæ æptæ thet hans
rafæn gæsti oc thet oc lagæn gænisæ so
forgæltæn at rolomæn hans oc foræ lighæn
sæl so annæn rolostuffw oc ællæ trydæl
lw skulæ han ens fæstæ innæ thet timæ ha
mæ en ens gænisæ ællæ sættæ lætæ thæt
sich vinsænæ ænær mællæm vm thet oc
han mæ ens fællæ sæmbo than en vm

aldrigh til legge fogeten oc radmen ath tiil
mellom som fore ær sagdt

Nv kommer then til radstuffuen som vil gange xxv
oc ey kommer mellom sin elle ær ey i staden
latte til fogeten oc radmen then samme oc gen
gel oc vitni skal lagligh gangen som mellom segi
hær vitne oc haffua ingen vndskit then som kwa
lid liw faar han aldrigh annath fallus vitni til sel
len til radstuene som han til kirkiu oc bøte tii
vndskit til tingstede mellom kommer oc stadh gæl
then ær vm paangeld ella annath skamlogh faar han
forspilt then aldri som han skal oc gangel vit
ni fallen til radstuene som fore ær sagdt tydh
skulde han vitni samme lagh ægl han segh aldrigh
haffua taghith oc vitner han til vinnen vitni
samme laghe ænfotz hel ey botir gange til koffuang
Engen vitne gangel aff landeno i staden xxvi
oc aff staden a landeno vtan han grippe
til lagheil alle bolfaste men som boendr oc
andre tolighe en the skalighe æra mellom vm
me gangel i staden affuer drap oc satz oc an
nor tolsen en the mer æra til tolfitt gendr
vm geld oc tolfitt mellom the ella annoghe
landzmen ingen vitne gangel vm gifte
vitni samme laghe

Nv opstander men med then samme aldri en xxvii

fangel som han will sette en will sætth
ær at han ræddandis tel med han sin will dø
thinnom hette fangel oc lauff fangel oc skip
inne i thinnom skyppe eller i haffn then thæ lig
gel en sed vedderleff oc en dimæ ligh
xxviii F ester then man will en ær bolfastæ sæti
borgen for sic oc sin will ær en mall
were tel then skal fangels tel lati fogheti oc
raadmæn then then fangel som fore ær sagt
annæ han vndan som then sette oc fall
antig then tel bøte then som borghlage
tel antis so fore ær sagt oc stette fore sa
framal hwo sam han en borgen sæl gør
ræt vm hanom som fore ær sagth
N v komber man tel raadstuffue will skal
xxix fangel eller vitne sidde giffue mal
sagerund fogheten oc borghemestere hanom
then will vp vetu sed gode ther giffuen so
fangen hwo skal then vm sedendebb sigh
annæ vitel giffuen oc antæ en viti tel then
fogheten borghemestere oc raadmæn so vered
vetro godt han giffuen vdes eller en eller
haffue then vm sadh breffuen sæst
H vær som liggær ther inden aff mæn
xxx ne eller kuinne en syo gælla mæn

vitne ædæ til bote xl mrk til biskupsins mell
sigendis hwarnn so sedalig orsake hann eij bota
vitna slagin vidh stupanum oc forskulti stad
dhen oc kome aldri optere i hans vtan han
vitna halz quoffin Hw sidan tesfen vitne
vitu til vætti sioff vnn tolff manadæ fulla
hann aldrigh oc fullkis til skriftamaal

Hwilken annan fullte offwerdæms ordom xxxi
oc vitred til vinnings vnn tore godes manden
oc skulligan bote tolff mrk til biskups
som for ær sagt ella vitti sit vnn sex manad
ellæ orsake hann eij bote skal sit for vinning oc
siet atth han logit oc vitna slagin vidh stupanum
oc rymme stads oc kome aldri i hans vtan mall
sig oc bidar for goda fromme oc han i stadin
olofflighen vitne hans nest tolkin so for
oc as sed optu han i stadin komber lofflo oc
hemme i stadin vitna ac offer tolked gerningh
optere vnn boen ella annarlig vtan hd mitte
tingsbrend Gissen ærd tæ ord so sed skal
botas fore forwinne tiuffs forwinne mor
ochre forwinne livgild forwinne garm
ssen forwinne mord brenne forwinne quid
swmdss forwinnen tykken han ær fals ella
fullte goda fromo forwunna hoorsfromo
ella forwunna skogrid ella forwunna hoor

Suend eller forvmmed stuffuga eller for
vmmed tenesthmen eller forvmmed sedger
skallter oc wegher domen vnden eller svorne
ether aff tessi forneffdhe vtgiffuen sa som
hereniss iffuergiuess oc ar ej mendh retta orsak
forvmmer oc ära fore thet til vttgiort so for
ar sagdt vari baadt halffue mindre orsak
han ej bota ta skal han til stadzens stuffuu
vtreda oc ej thes heller stadzens sky vtan
han vtreder epter theg mz sinom lös fan
har giord vttalls vari sak mz sinom mindre
sage en ej ära vttgiortt thil

xxxvi Nu skall thess sua vara alle foghetten och
radmennen med bijarmen af vm skulde
ganga epter stadzens ordinanom hvat ther
helst ar vtreder thern ... ...
i ordom eller gerningom ligge allt i
trubote foghetens oc stadzens sua ära
ej ... i ordom ej the ... ... stadz
sens ordinanom ganga eller ... vtan
radmen varin i trubote.

xxxvii Stadzens suend oc foghettens huilke
the helst ära skola vara haffvidske
oc rette i allom stadzens ordinanom vnder
bijarins skipan oc risul lanzhens ok giste

nættæ oc dagh oc i allæ synnæ gærninghæ
inghæn sæth aff saghæ æn vilæ [illegible] hulsæ
nisfærnæ i ordæn ællær gærninghæn sinæ
thz ærindærligh oc vthæl thæ forstlighæ ath
æth swl vthæsmæ til thæ skolæ thæ sæn forstæ
bætræ sæn andæ mæ batæ i ordæn oc gær
ninghæn oc inghæ nætæ æn thæn gærnæ oc
rættæ fogheten æn rædmændæ æfftær stadsens
sæthæ oc rædmæn æn foghetænæ æfftær fo
ghetens sætæ æfftær all thæ brytæ sæ somme
[illegible] i stadh at the vegnæ æth thæt til thæs sættæ

H wilken stadh vtlændskæ gæstæ kommæ xxxiiij
thær skulæ thæ sæn wæpn mæth leggiæ
oc æi thæn mæ sigh hæfuæ inæn thæ i
staden æræ æn antighæ dagh ællæ mæth konungæ
ællæ oppinbærlighæ sæn fræd stadsrætten
ræsningæ hafwæ ællæ hwilkt wapn thæt
ær ællær vthæn rættæ mæthæmæssæ vthæn
thæ hafwæ sæn ordh at sægh til skulæ thæ fogha
tens oc rædmændæ orloff thær til hafwæ
oc thæ skulæ vitæ hwær thz æræ oc vitæ hwat
ærindæ hæn hær hafuær æpter hæn vtæn thær
æn sæluæn hæfwæ sæn wapn sæn
hæn mæ sigh hæfuer oc sæx mark thær til thæn

skiptes fremdeles oc staden orsaken hann en
botenn gelde til erfwinger oc i hwilken
stadz mercker makte en bylmen vapn
bære som nu er sagt vaeret sel mit bøther
vtenn hann haffwe engen orsack i stadz eller
orsak til at vilde æfleigen gøre hwert
the ære tilholende i staden eller en fremmed
oc bylmen aff annen stadz oc til annen
vtaende eller kiøpmenskap overfarende the
dan the fremdeles i thi samme lagh vm hann
som vm annen bylmen the lighted haff
men skulo tilholende sitt ørende bedage
fremmedes oc sin til kiøpstadz til oc ...
annen til oc sin hwert the ganger ligeste
for thenn makte the en sin vapn med leg
gen eller vissel i staden eller hwert the ær
bekræver oc the nighe ... ... tal mel
ger nogen vapn bære i staden vigger
bøther som for er sagt

xxxiiij 35 For all brutt maghe bylmen oc gæste
i staden begaa sættes vtenn the gjøre
a liff oc vitner værder ... gerninge
tagen oc for all brutt i stadzens ...
sættes vtenn hann brutlighen vitner være

[illegible] [illegible]

konungh ella konungx [illegible] ella for
[illegible] konungx [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] at [illegible] til [illegible] tel [illegible]
konungx [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] vel i konungx [illegible] ella i [illegible]
[illegible] [illegible]

Nu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ella i
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vel
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ij
[illegible] [illegible] [illegible] for [illegible] [illegible] til [illegible] [illegible] iij
[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iiij
[illegible] [illegible] ella [illegible]
[illegible] [illegible] ella [illegible] [illegible] [illegible] i v
[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] vj
i [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] at [illegible] [illegible] vij
[illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] at [illegible] viij
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ix
[illegible] [illegible] a [illegible] at [illegible] [illegible] for x
[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ella [illegible] [illegible] [illegible] xi
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] for [illegible] i [illegible] xij

[illegible]

wilsøm eller radhstuffu vilsøm quat han
sadhe til eller sadh
Me fremedh skyldnelser mædh mellan
xiii a radhstuffu vilsøm eller sæfnu vilsøm
xiiii Vm sæfnu skiøgh eller badhstuffu skiøgh
xv Vm mik eller annat aff laghtilrughkom
xvi theder mik annat til stæt eller annatstædh
hughsøte aff [illegible] mz valdh hændh eller
[illegible] eller [illegible] vtan annath [illegible] [illegible]
[illegible] eller [illegible]
xvii Of [illegible] mik a fremmedhe dagh
[illegible] mz hans [illegible] andro ær [illegible] [illegible]
[illegible] mz wilgh [illegible] v [illegible] [illegible]
xviii Vm bændr [illegible] gudz [illegible] ath han
[illegible] [illegible] aff eller gudz [illegible] [illegible]
[illegible] mz [illegible]
xix Vm bæmi [illegible] [illegible] aff [illegible] ligh [illegible]
ath [illegible] [illegible] [illegible] aff
xx Vtæs [illegible] [illegible] eller annat [illegible]
[illegible] mz annat [illegible] [illegible] annat [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
xxi Vm radh ær [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
xxii [illegible] mz i [illegible] [illegible] eller annat [illegible]
ær lætær sigh til radh

bulsar

Vm mæn gøræ i andræs tækt tægh so lukæ xxxiii
ær oc tæghæ frukth vm wolgh
Item nw thæ skal bøtæ oc thæ brutugh so gør xxxiiii
ægha antigh i strom drøpæ ællæ blodwitæ
thæ gøræ til konungx tunæ

Raar mæn hem attæ andrum ællær
gæstæ thæs vilændæ at hem vil hæ
nom skadæ gøræ ællæ mæthæ hanum hiwnæ
ællæ vndæræ thæn hans husæ sittæ i tælu
gærdh ællæ vndæræ thæn hans husæ gæstæ
haffwæ til hem i attæn kombæ skalæ the
ær ællæ hwassæ sullæ strom ællæ skæ
sæns blamæ ællæ blodwitæ alle thæ thæ
vm gæl i plak oc pæninge thæ haffæ bru
tæt konungæ samdælæt væræ vm skip fæ oc
bosthuffæ fæ oc heimlikt husfæ oc
andræ thæ samdælæt væræ vm thæt

Rimær mæn attæ annæræ gærdh fær
rouæs sinæm hin sæm eptær sæt hær
tæt ællæ sæwæ eptær hanum sæl at hen
sæt orogh aff sælfthæ ællæ blamæ tagæ
thæ sinæ hen kombæ i hans gærdh sæm
hen til gæsæ sæthæ til gæfæ hen at allæ
thæn mæn hanum vathæ brutit konungh

Rw sætær thæ taghæ bøtæ sæm sørge lopæ

ofverfall

fær oc han kombær i hans garth oc sam-
han flyr til til at oc brutigh ofverwitig
vij Nu wrdher man eller gangill hem aldrig
andrum en tegh alth thæ vilia skadhæ
gørel ooch ghiuæ oc oc skadhæ messen til blo-
dhæ oc haugghæ oc drapæ til hustrud thæ
brutigh ok vmfæ til ten skipt wilsgøri
fomudhæ oc stalæ brytel thæ hus ellæ skal
fram skriffwet natwrnæ ellæ skriwtel ooch
fomulæ blodwitæ innan ellæ salandhæ ellæ
udgjaltgh thæ hans lifæ skal ærz oc gyd vi
innan vitghæ thæ til thæ at ofverwitig bro
brutigh ellæ vtæ sig iij tolff mannæ eedh
v Nu skal thæm man hem hemsokn gør
wardh drapin ellæ saar ellæ fulsaar
blodwitæ i thæn alth han gør hemsokn til
at thæ altgh ogjaltgh han fulsaar lw fumw
thæ føre lifæ oc vilia vndan flij altgh
thæt thæ fæl i gardheno ellæ tompten
thæt ær altgh ogjaltgh lw en thæ aghæ vedæ
i luswnnæ ellæ gardh lidi oc fallæ fyrir
innan gardh luslu ellæ hogh oc hustrug
vtan a thæm hemsokn gør vti ogildæ
fallæ fyrir vtæ oc hustrugh innan vti gil
ær thæm han tændæ ful fyrir hogæ

Bolkar

Nv sidan thu legde v gridi sem thu vj
til ridu ello gongu hann atti oc
gripar skatt ello hugskod sidan thu komo
v hans gridi bæte eptir thui sem mingiu
uerdt i skilnom ellar huat thar er oc ej eptir
lagh reiknat huat so skadr skatt ello ueikir
odyrir sidan han kombr v sino gridi
til bæte oc eptir thy malet er i skiln eller
oldyrum sem han elto eptir stadr reiknat oc
veti i uerse thesso lagh reiknat brotit z

Nv hæfdhe mer i gridi sitt oc skuldu sitt vij
thar er ej brotit lagh reiknat vtan hin gef
ar v gridi sinom vardr oc hæfdr sigh
vapn oc hielp oc gingo athar i gridum hus
gar dugar ello gar uilgiat thy fer er sigh
til hæfter hann oc alle the mz honom vero brj
tlagh reiknat sidan thy mun oc so hemsokn
gerde fer en hann hæfter sin brutit ban
talat gelde aftur hans eptir thy the aff
stifte tugo oc firra ursfiulode

Nv hemsokn mer a sitt maal oc beitt viij
til hæfta hann brutit lagh reiknat thar
skal thy tolff manna uitne vitu mz sinom
eyde huart haldez annat skylamder
hann tiend mellan eller ej

Nv wil man ey hemnæs æftær botær sæ
til vthæn than bøtær æræffthæ vthæn
bøtær ænd ey bæræfthæ ac sæl sæ særæ
skulæ athæ bøtæs thæ ey thæn sama dagh
thæ særæ bæræfthæ til vnder thæ hemnæs
æn hemnæs thæ sydæn bøtær ænd bæræft
thæ til ær æræffthæ brutith thæ ey vndæsætt
ær bøth aff bøtum til vnder thæ ey hemnæs
vthæn fordæffæ thæ ær stælæ vm lægæn

Nv wil man ey hemnæs a annæn ac annæt
hæræz thingmænd thæt ær æræffthæ
brutith til skolæ thæ tolff mæn vætæ hwat
hældær thæn sama thæ hemnæs a hæræz
thingmænd ællær annæt hæræz thæn sama
ey thingmænd til skolæ thæ tolff mæn vætæ
hwath hældær ~~thæn sama~~ annæt skiland
ær fram tææl mællæn ællær han hemnæs
a annæn hemnæs han a annæn thæt
hæffthæ han brutith æræffthæ

Hwar sum ællær man wolltæghæn ær
vitæs thæn man takæn a første hæ
ræzthing mistæ hæffthæ sæt æn til ænd hæ
man wil vitnæ vætær han ey sæmmæn
a første thingæ vthæn sannæ til hws
ællær ællæ hærnd aftæn ællær hæræs væ
ræ asællæn ac vitæs hæns ac vitnæ ænd

ey til loghe thz til tolff mend nefnd ære
hælfftæ nempd og frendær oc hælfftæ sud
rænd vdænd the han veri vdæd fella
thæ han loghe thz til mæll hwat han vil
bøtær aff gorne telgd ællæ liff hanns æptær
thy han vedær kombær tæg swa en bøtær til
gud all kongæ oc stad swa fy rætt vil tha
ey fore komæ so bruttith hælfftær ræde tha
hælfftæ nefnd mell oc hælfftæ kongæ oc stad
vdæd han til fiktær ællæ vætær veri thæ
vyn lag so for oc sagt telgd mæd fromo mæll
~~volo oc rymær aff landæ ny hænnæ oc hw~~
per skull han i thy oc vthund thz for mæn
veri oghlær telgær mæd fromo ny volog oc
rymær aff landæ ny hæn oc vdæd ha lag
loghd vinnæ thæ til thæ ofningænd til æghær ha
aldæ fynd swa for ey hænnæ ofuptomly be
ær for hanom

Hw sitær man at rædstuffu vegh ællæ kirkiu vj
vegh ællæ annærstæd for andro hwat tha
fark til ællæ fædh vil han drepa slaghe ællæ
bæriæ for en han kombær til rædstuffu ællær
kirkiu ællæ fædh oc gør han ungelt tænd tha
hælffræ han bruttith ofriuth vtæn thz fæ aff
bædom skyllændæ

xiij Nv kommer skyldmæthær mannæ mællæm
a rætæ stuffu wægh ællæ forthæ wægh
ællær annæt stæth oc takær ey aff lanzens aff
wægh sæltæ annæt thæs aff andræm thæt
ær ey bunthæth oc ræthæth til sætær annæt for an
dræm a forthe wægh rætæ stuffu wægh ællær
annætstæth oc gitær ey skulæ gærthæ ey takæ
thæt then wille til ær thættær ey ingæn bøtær
huggæt oc mæth ølæsæ gawæ ællæ wapn skiuff
wær ællæ skrivtær oc æt sex mannæ ... til
bøtæ xl mark til tolff skipte ællæ wæri seg
in tolff mannæ eth oc hwat so tolkæth tæ
mæt i kuppæn ællær wæghæn so oc ræthæth wæ
brytæs oc takæ thæt thæn skuldæ ey than ællæ
gitær wæghætæ teræ oc kommær thæt ey so for ær
sagt bøtæ xl mark til tolff skipte sænnæ lagh wæ
ri thæt ær brytæs æftær wæghæn so ey kom
bær blunder ællæ blothwitæ innæn

xiiij Nv dræpær man annæt huggær ællæ stingær
sitær blothwitæ ællæ blundær i forthæ ællær
rætæ stuffu sialffæ til ær oc ræthæth bunthæth
wæl thæt ær kommæth aff bathæm skyldmænæ thæt
skulæ wæræ tolff mæn in hinnæm æthæm hwat
hwat thæt kom aff lanzens affunnæ ællær
aff bathæm skyldmænæ

xv Nv ey mæn ællær annæt aff lagh til ma

halffuer

lem oc hombd en hwat blamelet ellær
blodviti innæn bøtæ xl mark til tiæsæ til
oc halffue en bruthæ ørætæ oc thæ skulo
tolff men vitæ hwat han giordæ thæt hængæd
ellær sielffviliandæ ella han ær komen aff rad
annæs stephæ dræpær man han slaghit ellær
slaer blodvite a vedermen til stephæ ella far
thæt ath han stephæ kommen til halffuer hæl bruthæ
ørætæ thæ skal thæt a vergh for hans oc gi
tæ en stengæ ørsings slagit blodvite ellær
blamelæ til ær hætter en ingæ bøther

Nu kær man annæn til stæff ella annæt skyld xvi
hwat aff ena ganga en wold sætæ ellær
stinger ... aff annæth ørætæ skap ella
... oc vedæ ... wedh ... ...
... ... for ... en sex mannæ ... til
ellær ... en tolff mannæ ... ... han
... til ... til ... thæt ... ær
... ... en mæth hwil vedæ bøtæ tolff bøtæ
til for hwat ... xl mark mæth xx mark ...
... oc xx mark ... oc thæt ær en bruthæ
ørætæ ... aff tiæsæ bøtæ ...
... oc annæn ... en ella ... liff ...
samæ lagh vitæ ... oc skap ... ...
til i ... til ... oc ... til ... ...
... bøtæ til for hwat ... xx mark
... xxl mark ... oc ... ella

drefti siet um siro vdaunde æller orfeit han en
botom giffwi hin fore hin oc sidæn veti i alting
aff hwarijom skatz met skadæ ællæ tiugo aff mark
nie bøtæ lxxx mark met biskop xl mark ko
nunge oc skal xl mark en met sigiandæ vel
væræ botom taghen ællæ giffwi hin for hin sculæ
han døydæ aff bøtæ æptæ thy i drapæmalom stah

Nu kummær man a kunungs dom dræpæ
xvij ællæ husbrytær fulsiæ ællæ hæruærkæ a han
thæt fore at han vitnædæs moth hanum fore ko
nungs dom ællæ hæmdæs a han sidhan at han
haffwer bøtæ vnnæt han siæl sakir ællæ sigh sæy
gørnæ vdæthæ fore hanum laghlighæ kummæs
han thæt fore til haffwer han brutith æretæth
oc allæ thæ ær hanum vitæ til skal thy tolff mæn
met nefnd vitæ hwat gælder ha hæmdæs thæt fore
ællæ annæt skiljændæ thom til mællum

Nu gangær man hem attæ andræ oc sitær
xviij han ær vald vidræm v grædi siun en
tocht at han brytær en huss hans ællæ gør blod
viti i grædhænom til han kumbæ v grædhænom
bindær han ær sællom bandom dræpær husbrytær
fulsiæ ællæ stingær oc hwat giffta tholom han
i pinær gælt til haffwer ha brutith æretæth
vtæn thæt sæ kunungs dombæ ællæ annæths

Balthz

thes bwog hwndhy om gaffue alle beas
a then somme tiwffnder

Pw then bonde edhe gwffu swnne offgiuer ·xix
plegh swa alle thon sals oc och aff mogh
gaws vilie

ak nu vil man andem ham

xx

Hwn barnæ vthæn offqwæmælighæ rædhæ
oc thy falder och och aff thy skal thæt føre
betales halffuæ mindræ bøter thet eskripes met
sigiande xxx mark oc xxx mark kununge
oc staff oc en liff føre gangæ oc thy æghær
han aldræ som dræper ath ærffuæ hwath han
dræper met vadhæ ellær vilia vtæn wodhæ han lit
giæ sich bæthæn i gæld tel æghæ han en wrogh ath
mistæ liff sich ellær ærff sich vthæn sæxtæ mandæ oc
bøttingh taghæ eptær sæxmænnæ rættæ oc en annæn
bøter vtgiffuæ hwem fylæddæs skal tel
hennæ hwi han lades bæthæn sich i gæld met vilia
sinæ tel væræ siæth met sex mænd eth ath han
laag thy aldræ i gæld met vilia ... han en thy
een gangæ tel liggæ thy til tolff mænd hwat
thæ hand hwælær væriæ ællær fællæ vthæn thæt
sal ath han giptes ... sich ath han liggæ
en bæthæn i ... met ... thy i
... met ... tel æghæ han mistæ ærffuæ
... thæ ... skulær bæræ ... tet
tel sigiæ ath thy vælær ... i ... tera ...
oc thæ sigiæ men ... tel liggæ thy til tolff
mænd væriæ thæ thæn væræ ... fællæ
thæ thæn bøtæ ... fore ... oc ærffuæ met
dræpæ thæ thy bæthæn met vadhæ ællær ath sielff
faldær vtæn bøtæ som skulæ i vadhæ bøtæ halffuæ

Bolfæ

tha skal forældær æftær thøm sa hwn æller hon æff
vt athæn ok thæt æff som bøærnæ til bør æn thæt
athæ thæssæ fornimæ vardæ æftær mistæ frænder
æller syslæ en thæ til æra æftæ ok thæt æff ind
gæl ... til nistæ bøærnum frændæ æller syslæ
nu æn thæ til æra ok thæ æff ... til nistæ
bøærnum frændær for thæssæ tærd til thæ mo
... vtæn æn ey ok fadær æller modær ... fa
... tærd sæ som thiuffær vtæd vollandæ
... bøærnæ sua at thæt ... i sin ... hanum
æller thæm bæthæn ok vtæn sæt i lagh ... thær
for ... æftær til modær æn hon ey vildæn
... ok hwar thæn som syslæ ... til thæt vp
... æftær ... modær ... æn hwat
fadær æller modær æftæ bøtæ

Nu vitæs mannæ tiuffsak hwat han skal bæræ
til thæs hælft æra thæsse man bættær ok bindæs xxi
ok pinæs ... ok ey i ... hwar
... fornimæ ... æller thæt man ...
... hwar thæt thæt ... ok allæ thæ ... hanum
vtæn ... bæthæ ... thæt ... hwar man
... hwar ... a sin ... ok ...
a sin sielffs liffue

Nu liggær man dødh æller husbonde bindær
nøkæn sin ... man ... sæt xxii
blandøg æller blawitæ ... hwat thæn

sthuæ i tiesthom mellom ather antighe i forssa
tom eller hempsthom eller hwat thz hether
wære saa thøm sæm liggher eller boghi i fulli
vadhe sæm thøm sæm giordhe en til ahta twoghi
mænd vitne eller wæri sigh med tolff mænd eedhe

XXIII Hwilken man som rætfærdhe aff andre i stadh
til æns ok wærdhe epter i vtdragher sa
ringhe ok wærdh baadh atagin med sex mænd
vitnom mister husfolk sith ganghe ingen
løssen fore hwo sidhen æy vitne til vitnd ligge
tæ til tolff mændh bethra thæ han wæri wæle
och sella thæ han til stadh han hath hwughæthz
rætfærdh vdaghe til æns æsthe a almænningh ga
tv vm aldghen oc ahta tweghil mændh vitne
til biste xxx mark til tispiltes mellom
kwnnungh oc stadh eller wæri sigh med sex mænd
edhe ochsthe han æy botha miste hand sin
rætfærdh mædh til halff mark wærdhe vm ald
ghen oc ahta vitne til ganghe liff sin oc
kunne ingen botha wæra so thæn ther sithig
rætfærdh mædh vm aldghen a almænningh bor
ghe oc ahtagil wærdhe biste xx mark til tispiltes
oc tweghil mænd vitne ahta til eller wæri
sigh med sex mænd edhe ochsthe han æy bo
tum wærdhe Magin vndhe stræffum ok fly

Tiuffuer

stadom vttan walls bøtar for honom

Nu liggar madr i skoge skipi eller annarstadz xxiiii
oc lætr sik til radan vetrads hans fynnin
nu thænn grannunum til stuld hans til radastuffw
fyrsta thet skolo tolff men nefnas so han skolo
vetrat eller fella en annat sem mikit vitni til fellis
hans sem rannit vitne til stuld hans hals huggas
oc ey annars botum vedr fornad vara tha hann
til bota thry xl markr sem pikkopen bannit oc
bistadr oc vold faratt at ey hunder dalingr tha ey
til bota huart tuæ xl markr at huffue ey bannit
oskiptz varsa theim ey botum

Nu gangr madr i annars tragard so lukt xxv
er at taga æple oc annat frukt mildz
vilde huidnun eller hans huffu enar forcat vanl
vetrat fornbes stad tæra mellan firir bondom
eller hans hion orap firir eller bloca ite thar
er bannit oskiptz firir thry sem til fornbr
orap firir eller bloca ite vitti æplis

Huilken man sem gør vlaghat thæm er sagt xxvi
dantæ i hemsyndi kirkio syndi hemeliga
husl syndi baddstuffw syndi radstuffw syndi
eller vlaghat aff thæm for er sagt eller vssilig
huat thet er til stuld thet alla botis so synt vr
skulz i ... balkum oc syndin bætas
oskiptz mals ... markr fornd ...
oc stuld ... markr oc han skal ey vtfarz

nynd oc ey gioreth hans stuffelse oc
skete hay ey bekant vdrede halff graffz
oc skete hay ey bekant til xl mark vdri
fæltoz i tessom bestemmyng til mijste hoffwe
handels ſynd

27 Anno dni m° oct vij ar levyste her
ethering oc stadde oc stadfeste tesse
obligie formedh tesse nidgiuess ocalle zi
kopmens radh i stochelmi atgi ighy med
som giore pluth oc pampudels i sogete
borgemesterde oc radmen eller ey tesse
intet eller vtan miste lifft oc gotz
atg i formedh gioringen i rad sade eller
blodwite blamaler eller ether eller hustrwig
oc til aarl vij mænd vitnæ eller vterings
mæ tolff mænd eedhe giore hay orde slaa
blodwite blamaler skleyar tyff eller eller
ettoff miste liff oc gotz formedh tesse
gioretz oc vdæs liffvetz oc til aarl
vij mænd vitnæ eller vteringh mæ tolff
mænd eedhe oc alle theæ mæ aarl i pluth
oc ſkipudewig mæ sommd vilia standæ
somd reth oc ysse theg alle hyre haind
eller vdeel skal giore formedh hedhe oc vredæ

Wen man mister man eller fr[illegible] j
Wen kalder eller [illegible] [illegible] ij
[illegible] vilil eller [illegible]
Wen man tager twt [illegible] fr[illegible] eller iij
fr[illegible] man
Wen ma eller fr[illegible] v[illegible] [illegible] iiij
Wen man eller fr[illegible] [illegible] [illegible] v
Wen man sætter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eller vj
[illegible]
Wen man lader [illegible] [illegible] i [illegible] vij
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
Wen man sætter [illegible] [illegible] sig [illegible] [illegible] viij
[illegible] [illegible] eller [illegible] sig [illegible]
Wen man [illegible] eller i [illegible] [illegible] vilil ix
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Aff[illegible] man skal [illegible] eller [illegible] [illegible] [illegible] x
[illegible]
Wen fr[illegible] eller met [illegible] [illegible] [illegible] xj
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Ræfmalu

Myrdær man ællær frænd nokæn ællær
hwat sum myrdær annæn ællær liggær a
bæn ok bær a fæighæs til skal man stæghæs
ok frænd fangæs en til dom sex manæth vth
æn ællær væri sik mæth tolff mændæ eth sæ
gætæn ok rænæn skulæ the tolff næmpnd
værien the han væri væhldær fællæ the han
væri fældær

Dræpær man ællær frænd bæn sighær man vilæ
ællær myrdær hæmlæ ællær opænlæ hwa bæn
fældær sin ællær mædær hwilkæn thættæ gyær man
ællær frænd til skal han stæghæs ok frænd fæ
næs en thæ ær openbarlæ ællær sighær man sex
mændæ vitnæ hwæn tolfæn sæll vitnæs
ok æf en openbarlæ man vitnæn til væri sik
mæth tolff mændæ eth ok swæri hwat sum sik
sæghæn ok rænnæ gæffæn æn værien the
han væri væhldær fællæ the han væri fældær ho
thættæ tæl myrdæ ællær man vilæ dræpæ skal man
thæt ærffwæthæ thæs ærfæ ok sæl æfftær hans
thæn ællæ myrdæn man dræpæ sik til ærff ho en
thæt ær æff vadæ til komæth til botæ fore dræ
pæ vndæn skulæ man vadæ ok the skal tolff
mændæ myrdæ frænd hwæth thæt væræ mæth
vadæ ællær vilæ gørth

Rettir

Gallugher man sin laghsøkte fwnne hinne oc iij
hæfter fore andre laghsøktæ oc hiffer[?] met
oc han hæffuer sæ han for in laghe scilieth
hiffter vtæn the swlughe retth ærin oppinbet
tel vitnæ fore nefnænd iæ tel hans æru sæhin
ne vitæ tel skal han hælz hwærgens oc the twæ
næmde synæ sva at fore first thær æy æc sæl skulæ tel
ex ellær oppinbaret vitnæ vten sæn[?]xx

Fanger man mæn ellæ fwnne ellæ fwnd iiij
fwnne ellæ mæn æn tuldæn ellæ andre
forfangnæ sva at han ellær han faar oc æy
æff tel skal han akkærbo oc han bærændæ æy
tel æra fore nefnænd vitnæ ellæ vten sæm æn tolff
nefnænd ellær fællæ atæ æe fællæ tel sæfnæ

Fanger man ellæ fwnd swaffletnæ hinæ oc v
vel bætæ hinæ æff ægnd vten lagh ... vm
æff tæl æn laghum so for vssilæ oc ... vm
æffrætæ sva fore æn sæghtæ

Kwlfuyn sin ziser hwar mothe fwnghe ellæ vj
thiænnæ hærrom ellæ forsytto gør æy
han vil han sænghe ellær orlæf ellæ vtæfal
væræ giærnægæ gærd ... han ellæ rætthæ æn bwffæ
ærænæ giærningæ ellæ hwlp tel ægæ ... mæstæ
æltæ the han agær vred lyffæ ellæ ... oc
læff sæth æn han swnghe vtæ ... sin hærræ

thæt vitæs oc æn æy oppenbaræ gørning hær
sanninge vithær sandæ thæt til hwær mans næfnd
sellæ thæt han haffui forgørth allæ thæt som
per ær sætt thæ vithær thæt han vti pas lyst

vij Nw æn man ladær vtlændskæ hws gæster a
sinnæ landæ sin oc væræ affbøghæn skuld
mælæ sin rætte rææt oc ... sin ... ...
meth landæ vtan han følgær thæm hwærghe
som rætt hwærn ær til vpsæt til haffuær
han oc allæ thæ man hwo vitæs førræ sakæ
bodæ liff oc godz vndær hærnum ...
egher. Nw æn vdæghæn vitæs tolfft sæk oc
ær æy oppenbaræth til skal hwær mans næfnd han
vitnæ ællær fællæ vithæs han vti vithæs fællæs
han mistæ liff oc godz

viij Nu æn nakæt tiufflar sin ællær hugst
drapær sin bondæ oc vithær sanningæ a
sættæ gørningæ tæ skal han stiæles oc han
brænnæs oc allæ thæ thæt ægæ til ... gørning
ær gæruæt oc ... ællær hwær thæt æy taki
sin bondæ mæth een hwærs oc een stath ...
tolfftæ sak vitæs mannæ ællær kunn oc ær
æy oppenbaræ thæn vithær ællær ær æy ...
mannæ vitnæ til til vithæs ... tolff mannæ
eghær vithæs han vti vithæs fællæs tha haff

vi forgiort liff oc gotz som fore er sagtt i
lw seger thy som andre vtei fromnet til aff
valla oc ey mz vilia tel skall han zittom aff
vara tw dele fulla botter giffwa oc ey liff mista
oc giffwi konunge oc slikan laght botter som i andre
som stoer oc thet skall tolff mannd neffnd vetta mz
sino edom hwat thet vaar vade eller vilie

S itter madr eller i quess annars mz vilia oc
vil brenna by oc bonda brenner vp eth
hus eller fleire eller gielda oc vttra varder fore
ther gerningh tagen tel skal han i baale brenna
oc hans gotz alt til tiffsnyt gielda [illegible] thy
annat malsz aff annars kononghe oc tiydi stod
oc ther aff skal stadin atergiellas fyrst
aff skepto thy som stadum fyr oc bioda skip
tes thet eter er rettsferdig mz gielda en
skaldin eter tel skal er han fore stadom fullte
giffwi oc kononge oc stadum sekterna mista

H ann tolffmann seger vetas oc vitnadum bel
er atlogin eller mz sex mannd vitnom
eller vitne sig mz tolff mannd eede oc vilie hal
ffore neffnd hwat thet slockuen oc husbonde vil
nit thet han vetti vadaverk [illegible] thet han tel gio
res mz hanom som fore er sagtt

B Ær kononge forgieringh eller mit manne

[illegible] vdelz atbudhen tel skall han telgia vnj
forgerningsman oc ingen annen skiffte bodz
oc thy skall tolff mandna neffd vitanj sij
nam edh: huelt hin tha forgerningsmand sor
edh: eller ey vitna tha: hand veri vadeuerk sel
lid tha: hand bøte lagh vnsl til tiffenda malsed
hirings oc frelse ordet hon ey bote tel skall
hon brinnde oc ertsei telgiin giere hand
fran thy pressfede alle hon halffter vdelfrem
the hin skulde gjordt til liff vnj adelin ath
gerningsman tel skall thet tolff mandna neffd
afsvend vitna tha: hand veri vadeuerk fellde
tha: hand hafftri forgiort liiff so for ar
sagth oc giere sich samdelig oc gange tha
til tiffendens so for vdelz saght vaa tetta
vndne alle freme oc vitne ey atbudhen ligge
oc til tolff mandna neffd edh: halffri neffd
huilt tenn vitna tha: hin veri vadeuerk sel
lid tha: hin veri faltir oc bøte so for ar
sagth ordet hin ey boton veri tennder
oc offvinger telgia giere hans vdelar
hin vdelar bøte then som sadde giff pl vnsl
mall ij frenige so fulden oc veri samdlig
i allom hoffvndlom andra so mand ordet ey

Drap mz vilie

til binda ella wrætta thæn en botum [illegible] skl
gin [illegible] oc [illegible] skal [illegible] hwat
ath wiste gaffuith skyld

Drap mz vilie ella thet [illegible] gior drap i
Hu man skal anden til drap binde ij
Um drapsin drap før en han ær laghwunnen iij
Hu bøter skal bøte epter drap iiij
Um epter drap sidan han laghwunnen ær v
Um hwær drapær mer vj
Um [illegible] ella [illegible] drapær i [illegible] vij
Um [illegible] drap [illegible] ella [illegible] viij
Um madher vil drapetin [illegible] ix
Um madher [illegible] drapetin aff then han [illegible] x
Um man vil vita drap [illegible] oc [illegible] xj
Vithær hwerd drapin mz [illegible] xij
Um [illegible] drapær drapetin xiij
Hu biuder [illegible] [illegible] vigh xiiij

R[illegible] drapær mat annen vtan [illegible] oc [illegible]
ær [illegible] a første [illegible] giffui
liff for liff oc [illegible] ingen botum vithær
oc [illegible] man [illegible] [illegible] i [illegible] oc [illegible]
[illegible] til drapetin [illegible] [illegible] alle [illegible] ær
han [illegible] a liff [illegible] til [illegible] liff
[illegible] bote [illegible] [illegible] epter [illegible] oc
[illegible] [illegible] oc [illegible] [illegible] [illegible]

til ... skiptis millum þeirra konungs oc staðar
hafa þess skal ... alla nema erfingi annan
oc erfingia hafa vndan flyr oc varðar in
tolfmanna bœtr millum þeirra ... merkr konungi
xxx merkr oc xxx merkr staðar oc tyni
vi vetr i ... alla ... oc ... arnalsta
... oc þeim konungi i staðar oc bindi bœtr
oc ... annat at ... vil
... verð bœtr ... liggr hans ... i
... oc konungs ... lyses a hann
oc staðar ... oc ... konungs
... fyrir ... firr

ij Þat er nu ... oc konungs ... erfingi ... konungs ...
... skulu binda hann ... mæ ...
... erfingia ... sem ... til
tolf ... manna ... millum ...
... erfingia ... oc vil til
... binda oc hann ... fyrir ... hefir
... erfingia ... vitnum til binda ... vera
... hann ey bœtr ... til ...
skiptis ... hann ... oc
... hann ... til ...

thæ som i skudwalom skilz oc thæ ær ol wnde haffwa
thæ taghet hen i hws som hans ær heme ellær
annenstadh til haffwa thæ bundit ægnæth

Dfftær thy mæn som drap gøræ forthi hæ
laghwunnen ær oc hans arffwinge thæ thæ
bote for drapeth so fore ær sagt til tyskyptis
dylia thæt thær ligger til tolff mand værn thæt hæ
vtæ vættær fall thæ hæ til bote arffwinge so sagt ær

Hen drapæræ æffter sidhen hen laghwunnen ær
fore en hans arffwæ ær vtæ en mal haffwæ
hwn æt giffwith til bote hans arffwe for
drapeth som wæffwit ær til tyskyptes

Alth thæ botæ skal fore fadrens fringel so hæ
haffwær bundet ellæ modher ellær annen fren
der gællæs ær vth bundet aff hans so bundet hwat
thæ ær hwilær ewe gither ellær lofwet til vætri
arffwinge siblose bade fore malgiæ fringe
oc fædhen thæj ellæ en æster annen annens mæns
bundet haffwæ til hen inte vplæte

Hen frend drepæ man oc saukæ vædrenæ fore
ssæ gærnige ellær man æt gøre thet skal
man hwnd lettæ frende til radstuffwe sammend
soddand drapæræ haffwæ sidhen malghs wold
hwat hen vil botæ taghæ ellær hwnd hælz

Hwsægh lata taghæ mals [illegible] bøter takæ æptær
thæn vthrilik ær ok kunung ok stath sæl sin dël
lwcæ æn han vtæd æj vædæ fulsæn æthæmæt
taghen til lagæ kunnæ so sæm ær sagt um drapæ

vj D ræpær prestær ællær annær clærkær lekman
til ager biscoper kunungs ræt ok aff
wæ thes boghæ mal sigilsmals ræt aff bøtæ
ok stathæn sin tyænnugh

vij N u lekman dræpær clerk tagi kunung sin
ræt mals sin ræt ok stath sin ræt

ix R [illegible] mæghæ ... vilid dræpæthæn vtæn
for thæn han vilid [illegible] i sinæ
hæmæ ællær annæt stath til vitæ thæn [illegible]
[illegible] han vilid [illegible] ok alt ogilt thæn
thæ fal quælt thæn ær drap ællær sak ællær quælt thæn ær

x E n [illegible] ræthæn dræpæthæn aff thæn han
[illegible] gæffr thæn tolf [illegible] for han
haffwær bundit [illegible] sæmdlagh bætri vm
alt annæt thæ [illegible] ræthæn [illegible] aff andræ

xi P [illegible] vil andæn vitæ [illegible] sakt ok bøtæ [illegible]
[illegible] mal sighæn æptær bøtum kunung
ok stath [illegible] thæ [illegible] ær han sigær
thæ [illegible] vtæn thæn [illegible] han [illegible]
brøff ok [illegible] a haffrid quælt thæn gullet ær
ællær æj kumbær mal til ræthæn ok [illegible]

vilær sak synd thæ hæn æftær ærff fori-
birthæ thæt thorff thæt ey vitnæ æftær thæghnæ for
thy thæt misfath ær hwnæs sak so stænæstand
ældæ mæth vitnæm til bindæ **Dræp mz vilia**

Wathær hwan dræping mæth bætnæth thæt xij
hwilkæt ær i thænnæ læstæ til bøtæs go
ater mæth twæbøti aff thæm bøtæ for hwn
drabæ bøtæs so ær twæfaldeth thæt taghi hwn
nommæ ærffæ alth halfft kongæ oc stalden
halfft oc xx mark for bætnæth thæt taghi thænnæ
ærffæ conswlt ey til ath sæ mæthæn vitnæ
oc tyghæ hwnæ ghod som vithnæ skulæ
bæra alth thæt vara hwilkæt i thænnæ læsten ath
ey thæ til til vitni sæt mæth sæ mæthæn æltæ
a bætnæssæns vighæn

Kombær thæs manz ærffæ so dræping va xiij
ræ oc dræpær thæn som dræpæth ghwarde in
nan samæ daghæ ællær annæn tima æff bræ
ghæ vtæn laghæ dom til bøtæ oc fæstæ so annær
dræpæræ oc taghæs thæt thæ bøtær so for ær
dræpen orfæ hæn ey bøtæ ghængæ liff hæls før

Hwar kongens liding ath oc sky xiiij
ligger i laghæ hafft oc skullæ stalær i sky
nævndær mæth thæt dræping liggæ i twæbøtum

Hwar mæthæn kunt skulæ til vaska tyklæs
i eno kunge

ghælp maria

j Um vetredd tw siete aff enn Gudhsi
ij Um stelder nogh i skov oc vil skier skiuttæ oc
iij vetreder nogh foræ staddæ
iiij Um gudsgh tar tar eller skeve vetta
v Um brunder i by gdy bylinig oc vig gylder
vj Um heffter nod to tod fylt selffvilninger oc
fyrder bekud aff
vij Faller nod aff tres nider eller andre oc tey stode
bladd under stander
viij Fallit gyff a nogh eller and hande vort nothed
ix Um faller boff a nogh
x Drepper offrendeligh nogh ny vilia
xj Drepper offtz vndeligh nogh ny vilde
xij Um dyl offtz vndeligh drobp
xiij Um faly fromt i vilielt vetredt drepny
xiiij Um faly drepth vetre
xv Drepper fader eller moder barny siegni ny vildd
xvj Um drepper sixa nogh

j Av Gudsghe nod nog nadnr oc vetredd an
netz fore staddar fod bekud aff tel nod ey
flere Gus til vilde tylito ey eth

ij Av fiumo aff enn Gudsghe tw siete vetredd
tagser hand eller gudstong tey ar gyxste vel
Dghe tey ar xl niuth vildd bootg oc tolff mk
nel eller fod nog teg vetz ny vildd oc ey ny
vilia oc tey eller skolo tey gyungsd nelndeß

ny vaadæ

eptir ath drapith vaar gorth oc quekr vm
sich til tingx ey til vaadæ vtan bødæ: than som
drap oc hin hanno tiffuel som drapin vaar
skyld vaadæ vitul oc the skulo bødæ: ællær ære
thingh bedin sich hin gængh huilpar ath thet
vaar vaadæ oc ey vili hin som vz skyldz vm vaadæ
ællær for drapom hin skul for alt vaadæ ædum
gæfuæ i stuom blamælæ ællær bloduti oc quekr
ællær sin gængæ eptir them som ædæ æt oc allæ
vaadæ bøter bødæ: i drapom oc sarom ællær i hwil
cund that ær tagæ mulsgh æmsingh fullæ atthæ æ
nom oc ærfuir ey botom

S taar man i spillæ oc vil dyr skiuta oc vær ny
ær man fore oc faar skath aff bøte xl mark
vm vaadæ ær: som for ær sakt. tagær thæ mællæ
sik a stok ællær steen oc sidhan tagær man dø
faar bøtæ aff bøte xx mark ærfuir ey bøta ny

K astær man spiuti ællær kulstælz steenæ ællær
vægnæ thæ than vil skudæ vm gørdæ ath thæ
offær thuissvitt faar thæ vægir skath aff vaadæ
vaadæ bøte xl marc oc ædær so for ær sakt. Ivo
fællæ spiutith ællær steen fulst [illegible] for til
gia ey them som skuldæ sik bøte til xx mark
oc ædæ som for ær sakt faar han attæ ædum oc
ærfuir ey botom vaadæ lamæsæ so for ær sakt u

H uggær tuætæ ællær steenæ vællæ faar bødæ: v

bødæ aff hoggi bådhæ ogh løse sakæ [illegible]
gjældæ then lyffwer hafwær [illegible] tolff mark
oc waldæ ... som saght ær fællæ han aptæ ...
oc sætæ ey bøtæn vtæn som for ær saght

vj [illegible] bondær i by han skal [illegible] oc by
[illegible] fallær inden i oc sætæ bødæ aff
bøtæ tolff mark oc waldæ ... som saght ær
thæn som bunnin ær ... oc sætæ han ey
bøtæn vtæn [illegible] ... som vm annæn
tolff mark til waldæ [illegible] ellær aghær flere
brwn gjællæ thæn som fællær oc ey thæn ... by
ær fallær inden i brw oc sætæ bødæ aff
bøtæs fore xx marker oc ... som saght
ær aghær flere brw [illegible] bøtæ thæn ... fal
lær oc ey thæn som bygger fæltæ han aptæ
... vtæn [illegible] som for ær saght vm
annæn xx mark til waldæ

vij Kliffwer inden i træ ... fallær
nedær oc sætæ bødæ aff vtæn aghær
kliffwer inden bådhæ i træ oc fallær nedær oc
sætæ bødæ aff bøtæ xx mark thæn som bådæ
oc ... som saght ær kliffwær inden i træ aptæ
budi fallær nedær oc sætæ bødæ aff bøtæ
thæn som bødæ xl mark oc waldæ ... ...
ær æffwer ... aptær budi ellær ...
vtæn vpkliffwendæ oc ... sæt ... in

tolff mæmarck ælfs eller fellist til sakenne
som han hanum skulld fore giffuer

Nu felles madh aff tex oc faatz thy ædag viij
vthe stadnes vetti agiller Uv ~~sastil~~
falla huss a madh eller mæmarck vigsri annoz
oc faatz baand aff vetri bootth tolff merke oc
æder som sagt ær orfaatz han en botum vetri
bootth som fore ær sagth vetter honu thz budtth
oth batra som thz agir oc æigir fore lagher
oc timdæ eptir æghin vetti til draps eptir vilid
verfwm oc botum oc sved vetti i allum andrum
thz malinc vettdd budtth oth batra oc efter thz
en Uv bygissul man huss oc annath tolsketh
oc thz som bygissul ella annath enffuerde thz til
gera latter sig aff hande skyppa stein tymber sig
lete ella qvætth thz ær oc mel faatz thz baand aff
bøte tolff merke oc æld som fore ær sagt Uv
finnu vdestri hwssa bryste sem bonden thyn fek
til bygingust synnæ i thy madh baand fek bøte
til bondeth so bygia lootth oc en thy so ahulet

Nu faller lass a mel vetti ogilth ær huaria ix
hande lass thetth hæst ær

Nu fæly off vzundhsi mand en xx aura x
drapa madh mz vilid bøte xl merke
malsokende halfft oc halfft kongh oc stadum

Vtser offvzundhsi mel mz vilid bøte tolff xj

markse fran oc offwermadhi minna än vj atta
dräpa man hwat thz ær wadhe ellr vili
bote attan markse

Bv ogh offwermadhi dulgh binder til gha
xi til dulgh oc sidhen som drapit war ellr fi
ger drapit vara offwermadhi oc dræpz en veti
thz tolff men edhe hafftu neffdh hwæt tera

Nv faar kona i wadha dräpin varadh oc
xii sighia han ma bätra vara hafft til bätra
penningh mæstha traffuad vitzordh ath vara ma twe
sin kona vitthnu oc vj mannum edhe ath hon
ma bätra vara til oskyls bloodh hennar ma tolff
markse oc vara kona i samma laghi i wadha bo
tum so man hwat hon dräper ellr dräpin
varder

Nv faar man ellr kona awitta vadhrogha
xiii til skolo mæsthe frender hans ellr hennar
thz swæria ofulmunum oc sokamannum fulnæst
æfftir ath han ellr hon i hiffthelssen hafftha
faar thz man ellr kona vr hiffthelssen skipa
dräper folk ellr bränner by luker thz by i
wadha botom xx markse bote en mera twæ ath
han bränne badhe by oc bonda faar thz man
ellr kona dräpa uthan vitthi i wadha botom
xx markse sva skal tera tiffwingha badhe taga

vg vaadel

oc giffued for thæn ærd æy lysningh vtgiui
til tel vtæn giorningh hans ellæ hennæ i vtlæ
vtæn hwars bonæ thy thæ giffuæ oc thæn giøræs thu
ørtvgh hwærighæn tæl bøtum xx marck

Dræper foles ællæ nødhæ bethæn synghnæ lod xv
oc lyssued thæ thøm bondæn hæfæ aanth te
ræl til thes ommynth haffuæ til fylle wadæ ællæ
oc wadæ bøte xx marck oc swa lengh inghæn
hæffuæ hwarskæ til laghæ ellær bote hækæ hwar
giørth tæl til aanedh vtæn sakløs for ællæ ac bøte

Dræper fæ maan vræ gildær ellær bæfæe
hæster hunder swin ellær hwat fæ thæ hælst
ær bøtæ aghaanth xviij marck hwær mæt ewer ællæ
hughel hænnæ oc hunder skullæ gørth rætæ fore fore
thæn swam for aanæth fæ i allæ sakum thøm hæ
ofte sum fæ æftær tel brinnæ thes aruæ æffuæ ha
thæn til vj sex mannum ellær vtæn sæt vj tolff
mannum thu fædh fæ sighæl mæth bøtæ thæn
fæ æftær æn marck en twælff manum vtæn ærd
til ellær vtæn sæt sielfuer tygdi

Hvar wal mæth anneth til sæth bændæ
Ilt gøræs bond i skædhæ æn mannæ sakær ær rædh
fonnæ mæt synnæ i wapnæ skiptæ ællæ anteskiftæth
hwælsær mæth aff andrum tommæl fingær ellær
footh skamæth vtæn skiftæ
Vtædær hwær hughæn aff mannæ

Saltz

vj Vm mettæ vettær halmdh lytth eller sotæ
hugsotæn lytther

vij Vm mettæ vettær hugsotæth fulsittæ ock
komber ey aff hugi

viij Wm fisk meth vettær hugsotæn i nyth kumbeyn
hustfoth fod alth lyttæ komber i

ix Vettær meth fiskfaltz hugsotæ slaghen blaa eller
bloduger oc fulla sticne so ey komber fulsittæ

x Wm fisk mæt vettær hugsotæn eller halmbrudo alth
hethær ey sotæ til radostukke komme

xi Vm tennær vettær vth slaghen aff mannom

xij Vm pynth oc hatteragh oc qwetz po dulgæ
smiff alth androm oc faltz ey skadæ giort

xiij Vm meth fulfaltz i dantzæ gildæ ni vreth hen
ogh steen eller stæmgh eller nedfalt andrith alth
androm oc komæ ey fultz skyldmadær toed mællæ

xiiij Vm nætfalt fulfaltz annan aff norræbro eller
sudræ vti strømen

xv Fornæ mæ sennæn ni vreth vorom

xvj Wm vettær mæt hugsotæn hustfotz faltz hulfaltz
eller hwetæ halmdh faltz thz hælft ætz

xvij Vm meth slatz fæth ... hion

xviij Vm fogatmo borghamestærom oc radmandh
nom gjæpæ faltz

xix Gær offmæ mætti fulsittæ eller blodvite

xx Vm the faltz kunnæ gjæræ

mz vilia
vetæ ok hæfftæ aff mz ældæ hwærnæ skorni

Nu vil man annan til sitæ bindæ tel skull
han venom oc frendom fuldwgt giffæ
oc radmandom oc thæn vispæ thæn man som
hand skulde giordæ oc ey thæ andræ vitæ
vites thæ androm oc ey them so skulæ thet gior
ohe standæ i sinnd vaadæ skadæleks manhæl
ohe gior man orap ældæ bryter udgelt aff
thæn sakom thæ skulæ vptekins mællæ sin ok
gæl oc vaktæ dagh thæn fæstæ i vilæ oc pæsthæ
ællær swa længæ thæn stædæ lysæs ællær thæt fro
mogh i stædæ ok liggæ ælli i twæ bøtæ gior man
oc manæl gærningh thæn skæ skal ællær stængæ
oc vitnær ey bætær ællæ vtæn rymær til clostær
ællær sochn oc kommær ey i stædæ æftær sex
vikur ey han sigh ey for mz vtæl sæpande
forlikes oc binder skulæ bøtær mæth. Oc fro
man oc stædæ tel skal bøtær takæ aff hannom
oc i fredh lysæs oc vtæl sæpandes lætær i
takæ hanedær sætæs ey han vil ey vitær
bøtær takæ stande thæn ... dagh oc ditær takæ
thæn frændæ fogdæ for plotæfæ

Nu giffues bodæ i sinnæ aua mæn sak
oc radæ bindæ han vitær mz sex mæ
nom oc bøtæ hwær thrugh vin sogh

Nu hwilken man sinnæ frænd i vapnæ stæp
skiptæ ællær klandær stæth mz vrith vil ...

Sake

oc hugsæter nagher annan sullo starum æn
sæte aff ællær vtæ qwæsith ælla aff qwæsith huggær
aff hand ællær footh bøte xx mark malsæganda
oc staden xx mark / en til opa twæggia manna
vithni ællær vitni sik mz sex mannom orsaka
han en bøta giffui lim for lim oc vitæ lathæt
i allum andrum aff hugsærum en han en bøtæ
orsaka vitzar manne tw aff thessum hugsærum
liggiæ i twæbøte vitni oc sva haff vin twagho
ællær skadæs en thæn skadhin sinum hiælpa orsaka
han en botom giffui lim for lim sak han
tæt [illegible] aff giffui liff for liff

iiij vebil

Hvo gør man aff andræ tummelfingh oc iiij
footh skadelugh vrystelig bøte ix markr
for lytæth oc xij markr til tryskiptes for sk
amulitth for thy tummelfinger hetær halff
handh oc hans halffuer fotær en til annen twa
giel melum vithni ællær værti sæt iiij sex
untinæn hugx oc all annær fingær aff
værti bodh skund huggit mæth thy mest ær
tummelfingær bøtæ tre markr for lytæth oc
vi markr til thrijskiptes for skamulitth lange
til fingær værti i skund bøtæ thy mestæ ær
lilla fingær værti tre markr for lytæth oc sex
markr til thrijskiptes for skamulitth lilla fin
ger værti i skund bøter samulæth værti viij
tækt i skamulat oc halfftol man i lyte

Hwar som ladh huggær aff fingrom ælla v
aff tam bøte vi markr for lytæth mæls
temskyltth en til annæn twæggiel melum vithni
ællær værti sæt iiij vi markum

Hwo gør man hænder aff andre ælla footh oc vj
værthær lytær swa atth han tarff ey skilte
værær bøte ix markr til thrijskipt oc tre markr
for lytæth en vitnæ annet til ælla værti sæt som
for ær sagth værdæl oc fingær hugges atth
thæ samputh myd a læffuedy ælla ledstykke værdæl
værti i samulag oc booth værdæl oc hugges

i gardh swa ath han gitir sik ey mæth bæ
gath ællæ i sworth swa ath han gitir ey gan
gith vtan stylto bøte xviij markir til tiltæskyp
tes oc sex markir for lytith en til ætal twæ
gial mannam vithnæ ællær væri sik mz vj mannom

H wer man hugger sullom sarom then
vj ey kombær aff hws i værld hugger ey
ællær stingher i hwl bryst ællæ arm offvan
ællær nedhan ællær lændæbeen swa ath sonder gal
gær oc spurnær torff oc beenlysning kombær
i bøte xxx markir til tiltæskyptis mals ok frænda
oc staden ey til ætal twægia mannam vithnæ
ællær væri sik som for ær sagth sama laghs
væri vm saarbeen oc hwffwith mals ællær
hwat sulsar i kombær

H v som man vardh huggin i been nytt
vij hun saarbeen ællær hwffwith swa ath han
værdær sampen lamber ællæ lyttær væri thær
lytis booth vj markir oc thz talgi sitt attulæ
værdær han ey lyttær sampen ællæ lamber sol
ge ingen lytis booth

H v værdær man huggin fyrst sarin slaghin
ix blaa ællær blodhughær ath i kombær sulstæ
i ællæ slaghin sulla styrnæ oc ey kombær been
lysningh i værdær vithgulde mz twe mannom
bøte tolff markir til tiltæskyptis ællær væri

mz vitni

sig mz sex nabomen om wiisbey vetri sa
vidlagh vtdy aumbe bøter i fætzlom til sko
lo gøde men veta oc sei hwat thz ær fulsell
eller en vetter men til blodh slaghen eller hug
gen i hufuith ath en hombe ʃ i dulete sua
ath thz gyl bar hatte oc hufued bøte tolff
march til tinskiptes en til annan twaghni vidnum
vitghne eller vetri sig som sagt ær

Nv fiden men vetrull hugsgen eller hamburder x
ath them ær en skar sig til radstufu ath
scyld til skal fogaten borgemestæ oc radmen
sael men nepnul thans slate ath sael oc prossod
sul som the vilia mz synom edh ath gollu oc
fogaten borgemesteræ oc radmen thaghen ther
bøter epter

Hvar som skiel fulmaterader slate v widne xi
offwan eller neden bøte for hwaria ʃead
tre march for lytitt stulltolmom oc ix mark til
tinskiptes som for ær sagth oc for hwaria aund
bøte ix mark for stulmellith til tinskiptes och
inte for lytith

Hvar som annar slate puss eller ørlughdi
hatt bøte sex mark til tinskipth ørlegher xii
han kniff kiemdh bøte sex mark en vitghne
annan til orfutt han en botom gange knipper

ginnan hand hans gier hen then sack meth
rettes epter stadzlagen vtan for prest oc skr
daghs vttæ slagen a stokkenom

xiii Nv skiuter man i annens gardhin vech
hendæ steen ellæ stang ellæ annet oc vars
en skyldunder for thet mellan oc thesse twe
ingen bøte tolff mark til thyskipt komme the
stadzdeel i vrit the booth halfft stezze en
annor booth

xiiii Kaster man annan vtaff norræ bro ellæ s
orat ær vegh hender vth i strømmen bøte
xl mark gianges liff vadhe a oc vitendt meth
vithnom til bonden oc bare dragen gange
liff for liff kommer han vndan oc bonder
syden bøter bøte epter oralsen en ællsvil
vera botum tveggia oc skriffuer vrgiter annan
aff bodelbro ellæ gietug bro ær vegh hende
bøte xx mark kommer liffz vadhe i vrit
booth som fore ær sagt oc tissa xl mark oc
xx mark skolo gangha thil tyskiptes
mellan kungh oc stads

xv Nv kommer nw stander ær vegh vsen sack
annat oc annat sack then ær dyar
gillet oc sack agheltæ liffwa the bade vrit
hvar gielder annar sijno skon oc bøtin so
lang sitid hvar epter thy afwnnen ær

iij vikel

Nv vtæreds man hwarsomhelst hussoth sætz
hulsætz ellr hwettel haner sætz thz helst
ær som mæn mæd dyrth aff sæd til skal them xvi
sosthinnæs mæd giordæ til thes ath mæth oc ditz
ær vte æpter thes stemnyn vatz gotz sættum
ath varnæd ller vtæres mæd stæghalder ellr sta
gen oc then fremmede som giordæ oc bøter ve
der mæll oc frammet oc staden til ær han sæll
lös dørrer han aff then sätes sidan bötær en
til vtgiffuit oc før en mæth oc ditz ær vte æpter
ith stæmnyn vatz gotz til ater en mællsi oc
liff hans tagh vtan laga böter før mæderæ
sæth oc staade thz först i botum so vp ær by
zith sidan skall mæn laghum kraffue thz dittz
staatz oc fogeltin oc stad liti alth then botum
the haffuet vptagith oc thz ær eij tesd baath
oc thz skall tolff mæn nefnd æfninlig hwath
han ær aff them sætom ellær eij

Slaar man sæth egit hion til goal thingh xvii
oc fremmer eij blaander ellr blaaviter
innan vtæri agith fremmed sterkuæl blaander
ellr blaavite man böte æpter then sæten ærd

Alth then fogedens borghmestære oc rath xviii
mandemon ellr stadhens seffuet sete:
ordspom ellr sætom vtæri tveböte thz mæ

som fogden ella radmen vm byn sender
epter stadsens ærindom altt thz them gørs i lag
gi altt i samma botom vm husens suenn eller
stadsens vetri samma lagha

xix N[u] gør offuermagi fulsette ella blodwiti
som mera er en vm atta gamall oc min
na en xv ara bøte tre mørker for lytetth oc sex
mørker for sardandlitth malsæigand en sialf gør
han minne aværmo som er blandugh sare el
ler blodwiti bøte sex mørker malsæigand gør off
vermagi sare ella blodwiti vm atta gamall
eller yngre vetri altt ogiltt

All afflaghot som kuinna gørs vnz vilia oc
xx A vredz hendi bøte sua som mæni vetri
giortth vtan spini sidan afflaghotgus til lagha
thz i twabøte som tungal oc skapp vetri hug
gus aff bada i eno huggi bøtes en mera
en for en hugs aff i andro huggi bøte
tel for bada som for ærgiærnith vetri orsak
han en botom gangi liff hans fore sua
som tunga eller skapp vetri skurt med aff
spena vnz vilia ella vredz vsm oc stadsw
radgi gange liff hans fore oc ingu bøter
vetter han en sannasen ella vetnare tgil
vetri laggh samma som for er saghtth vm skapp
oc tunga vtan at spini læsta oc en aff

vm velid

hwsfrøn bøte tet xl march oc aff allæ thesso
botæn tagh mæd ij halfft oc halfft kongæn oc stadæn
Huilken læikær aff mz skomæ bøtes føre
xxx march wtlæz dræbær bøte x march xvi
oc halffwo minnæ for kong lekæræ tagh
en thridiung mælsæ oc the andræ kongen oc
stadæn the skal botæs æptir twægil mæmnæ
vtghwen ellær wtrees mz sex mænnæ eedh vi
Fadændælæs mær faldæt atæ hwilken mæ
andræn æftær fulghæ fo en konnæ aff
hus i oc orkær en bøtæn æftir hans gas
føre vtæn mælsæ bedær for hanu oc halffwe
han tolf ærwingh forr æpærth æftir tocht
kongæ oc stadh fultæ æptir thy the velid
mz hanum æfræ oc han førd mælær faltz
Hwilkæn mæn hwsfrær dræbær mæth sinæ velid i
Huilkæn mæn hwsfrø dræbær i rætthæ swærdær en ij
bæn hingær ellær faltz
Vm mæn falstær stæn ellær skivær falægh iij
Skal mæn i handælæsæn veldæ skadæ dradæ iiij
hwsfrær mæn dræbæ skæltz skimo ellær skivær v
Vm thæ handælæsæ valdæ tunæz oc tagh dæ vi
mz stadh for en the skadæn tunæz oc opfør
mælæ fultz mz velid
Vm sin hwnder bidær mæn vij

viij Vm nij vadha saar hwru han skall vitha

[H]wgger man aath handom oc annar vadha
fore staddar oc faar hwggith hwad motth
hanom vader han hwggher aff hanom nesa el
ler ora ella vtan ora eller i anlete ella hals
sua ath han haffwer æwerdeligth lyte aff
hwggith aff handom ella fotom sidhan vrighsta
um vadha bote vadha boter vj mark for lytith
oc vj mark for saarith oc mellan thz haffwi con
skylth alla vadha boter hwgger han sulfstre
thz en fromande afftwgg i bote vj mark for sa
rith oc ingen lytes booth

ij [H]wgger man annan i rygh ella sidha eyn
bein stunger ella tukt vm vadha eller
ghor sulfstre oc fromande afftwgg i oc vtt
ar thy med stumpen ella lamber swa ath
han lyttes af bote tre marker so saghst ar for
lyter oc sex marker for saarith hwgger twmul
fingher aff mann ella foote sidhan vrigsta
bote tolff marker for lytith oc halff femte
marker for saarith hwgger thy thz nest ar ella
thy langeste bote ena mark for lytith oc twa
marker for saarith hwgger thy thz ar nesth
eller minsta bote halff marker for lytith

vij [illegible]

oc enn mindre for sættis saarabotæ uæri
um tæntz oc halffuo minni lyte

Nu hugger madh hulsta stæyn ella skiutil stang vij
ella quetzil handen madh hælft fulltz
framber tekr annatz stadh for en thy skulu gor
stytær aff stæne ella hafse ella fulltz offuer
huff oc þorer en quetz næder framber tekr ha-
ter handenlyff vaar vetrood tiid udgiet forr
oc fiktz skulud aff ella quelt afframmo tekr ær
lyte for fiktz halffued mind en for fult ær
framme lyte i vetal gjelde oc halffuo minnd
ep tær thy thretæd

Nu hugger mæn i handerlyssen vaddan vetrodd viij
alldaar quu thy fæy hælft til fram oc
en folgher handh hinghe vetrod mal skattin
ella stytter a handh alt finger framput oc
om tiido vetri tummulfinger alltg lytes botg
sex ord thy tiid nest ær þeny ord thy tiid
ær nest þem ord thy tiid ær nest lytlo fin-
gher ~~oc thy~~ halff mæne lytla finger oc thy
tiid ær nest quelt tenl tre ord oc vetræ
fotter stytter i handerlyssen vetrodd alt tatz
framput vetri halffuo minne alltg lytes
boothg en finger

Nv hughger man annet ellr skiutær skiun
v haftær ellær skiutær swa at thz hughger
vedær kombær for ey thz skulæ gør thz
ær ey wæld vtan vili vtan baldæ sighin wa
da wald thy skal han fæ thy skulæ gwrde

Vtær hanæ dalos wald tinir sa annat
vj stad tagher for ey thz skulæ gør offræ gust
haftas æt fiær ey hwat thz nedær kombær
til mil thy sam ghingend gwrde wædæ eng
gangæ en til atthi malsig vil ey i wædæ eng
standæ ellær booth vptaghæ oc hwat lyte kum
bær i wædæ botæ oc ey kombær aff huj i
ta skal lytes booth hwat standæ atth vte
ær nattæ oc dagh oc lighær til vj manæ aff
aldæ man hwat han æfter lytes booth vp
bæræ eld ey swa mynæth skal offwærdighe bo
thæ lytes booth sam mogælændæ mæn aegh
half ffæ vnnæt i skræn

Nv siden hwnær biter mæn til hiskri a
vij gangæ en vth hwndæn ellær biti fæ
a en fiæn annet for mæn sky gæl hwat
fæ thz holt ær biti aghændæ fæ anæl vitæ
ær han lytter aff til skal lytes boteh vil
ær swa stær sa sæta bother vil dætændæ
ey bid for seth fæn til æfter han vnder

tiuffa balkr

ordz þeim skuldu þeir vitu nu tue mönnum
ath hans syn tylfftar skuldu sueria

Hvelkin madr sem valdi edur skal han viij
gia fyrir sitt stort eller smatt ella fyr
lyte efftir vj mörkum edur at vera laguillr
at bæta bætur so fyr er sagt er sekr han ath
eigandum at efftir han en bætum ella fyller
edur at efftir en bætum

Kann mađr sik um tiuffnad aff hendi leida j
Kvitar madr um tiuffnad gripum sem ij
fra þeim bætum ella utlagr haffue
Hver stoor brutt tiuffer skal hengiast fore iij
at fa fra honum stæla um bætur er
Um stuldi sem skipper tiuffui v helftr iiij
eller annan mann
Tuggi med apald ardi ella annar bifrand tre v
Um stuld undir hubl vj
Um stuld undir fyssel vij
Jffter med andrum skuld fyr bardagh viij
Um fund hittes a vegi huar þa i skola skiptast ix
Um fall tiug so hitter vatgin haffud x
Um hitter med fyr annaris manns xj
Hitter med vulsk a haffui ella fiorsdung xij
Um hitter undir bruty fjord xiij
Um undir hitte aukeitis annaris manns xiiij

Tiuffua

xv Hu(er)su madr skal sik vtiuffua gera
xvi Vm hefft eller hualg ella terd handa
xvii Skipper madr tiuffue oc tekr lyfy for han
xviii Vm mat tager annars tymber hortt
xix Vm dobliara

i [T]ekr thyn tiuffnadd vidferd i handom
lagum som a liiff gerir oc giter sik ey
aff handom hortt standa tiuffz vitt lidr
oc han til annarss oc han vedr kennes fo
til lides standa tel han tiuffz vitt eller li
dugr aff handom sik vnd kennes ey han ve
dr vtan dyl seger sik ey thz haffua sollt
vtan hin hiudr ny lagum ein til hans by
the tel xl nist tel treskiptes vndir kenne
oc stadin oc ey liiff hans fore gange oc
thyn skal han som kenner hoffuit fyra eller
oll hoffuitt gerit gul eller silffr ella anner
gripr tiuff vapn skurin klede ella annet
tollweitt ny fullum vitnum kropa oc viti
thz lagligha kropth tel thz ablandz vn orsuk
han ey bete so tiuffnader til lides

ij [N]v fedr madr ny tiuffnadl gripin vtedt
fo fronn ella lettn ella verdlagh med
haffuer tel skal ey tera liiff fore ganga
en sed stoer tiuffnader af vtan thz fedr sim

nidh i hennæ tiid oc thi haffuæ thz mz hono
nyth oc i radom mz vitnæ ‖ Ok sidhen then so
vitis oc i hennæ tiid ranzsaghe oc findz ey
mz them vtæ lalæs vndæ ffurstæn mz so
andre tiuffnedom vitæ ellæ til bindæ vtæ
hin vndær lotæ atagin oc i hennæ hans
frænth ingen mz oc annæthe hoss ranzsaghe
vtæn hin vndhæ ey til hans mæd minæ vtæn
thet see mz fogetens orloff oc borghemesteræ
tel mz thet vtæ vitis thz hono ocsaa ey sex
mænd vithæ til oc ranzsaghe hoss hans si
sagt at lotæ mæd mz mæsfoghede oc mæd
mæn kwnnæ oc sialff orsaker hin ey boten hau
gæ rættæ offuer hin epter thy thel hono tiuff
nedh vitæ

Hwilken man for tiuffnedom ey kæffuer for
hær vitnæ gripin sidæn hin stiælt for
mænd mz hin ey hengies ey and mæ ellæ
mæsfel vitæ vtæn hin stiæl i kirkio ellæ i
badstuffuen ellæ gilsbudh sin til hengæ for halff
mæk oc thy sum i kirkio stiæl ellæ andra
gærningæ gør i hennæ haffui thz ingæ sijdh
oc vndæ hin lotæ atagin for halff mæk
skal tiuffuer stupæ slaas oc bladen oren mistæ
For tre ortæ hwoss mistæ ~~oc [illegible]~~ sin oc annæt
oræ oc for tuæ ortæ hwoss mistæ oc stiælæn

fly kombær han fiordæn atær i stadæn ællær i
stadæn mætæ mistæ liiff sith vm komær vtæn sit
vnlæghæ vtæn hon swæræ i wroth ogiffvæs
for sua mykith mæn skal hengæs

iiij Rän thæt kommær m botæmæ vtæn so stiæl ær
thz sua stoor tiuffnæ som fore ær sagt
tel skal han liiff sith mistæ toch skal han i stadæ
sens ien sithæ oc hæmæ sidæ thy hæne skulæ
giff oc fiordæn botæ ær sæth oftæres ... hænd

v Hv sum stalæ sen tiuff ællær annæn mæn
v ... hælpa stalnæ sith po
han skulæ ... stalnæth

vj Hv stial mæn thz i frugtgardom ællær ...
som vexer æple ællær annæt ~~fr~~ frukth
ytær fuld ællær hwat thz hælst ær oc vtæræ ...
tagin ællær ... han vm ... vitnæ
bøtæ vj mark oc atær stædæn kombær thær ...
fulz ællær ... tel mellan vtæn ...
thz han fulz so fore ær oc ... thz han fulz
som til kom

vij Hvggær mæn apaldær ællær andræ beræ...
træ vnæær i ... bøtæ sex mark bri..
tær han ... aff bæræ... tree bøtæ tre mark
vm han vtær tagin vtær m vitnæ vitæs
thz ... vtæn ... sex mannom

viij Hv stial mæn humblæ v humblægardæ ...
rum ællær ... hwat thz hælst ær thær

maria ...

verre vttaar takin vaar mz vithnum ben
oc ba a hann siunnar tiuffueldar oc fore til rad
stuffu oc giffues domber hans epter thy tiuffueldet

Nv stiel man fisk aff annners vthtiom nwar ix
daum eller frosum vtaar vaar takin ba
the sex mark oc aer stolet hans moth
eller fisketool vtaar vaar takin bindes a hann
oc stande tiuffs reth

Nv giffuer man annrum skuld for baarnig x
eller tiuffueldh oc finnes thz mz honum eller
i husum hans pa hann honum skuld fore giffuer
stande tiuffs reth finnes ey vtaar pa mz tolff man
nom oc han stande samma reth eller bote xl mark
vedermalsgildmannom oc xx mark konunge oc staa
vtan thz pa mz fogitens oc borgemestra orloff

Hvar sum finnes hittar a vatheller vthan vagh xi
oc hualth finnes the helst aer lyse thz giersta
for them mz honum gaar bydhan adatt pa summa
kyrkia oc a radstuffu komber thyn misse gaffuer
for ey lysth aer piper til vnzfa oc pin iertefnu
til fowtaa til pin mz tween mannum swaffuer thyn
agi oc tagi sith aer vtan lyse komber han ey
epter innan nath oc aer pin vedeer komme til
gi konung tvo luti oc thyn pa hittar talgi tryding

Nv kan thyn sum hittar vittne haffuit nath han xii
lagligha lysth haffue til fowtaa han til pin

Jacob lundh

som misth hafuer vm tuo merkur sialffuer
tryggi oc taki sith ater vtan thyngs hafui tryg
dingh som hitte epter thui att fyre geng
mer thui mesthu grijper vndan allri lysingh thu
vitnum oc selr allt thyn tel til botte pl mark
oc heite tiuffuer oc stande tiuffs rett

xiij Nu hitter madr fe annars stolit eda
skifth vid fiora fiorth ellder tha vm
tiu sexx aur thad aptr han vm til sin sokial
vm tuen vitnum sialffuer tryggi allt thz er
hans oc taki sydan sith ater vtan lysi oc han
gere sig vertiuffad vm lysingar vitnis vm
hitte vid hoysse mal vndan ysfiel oc sinn torff
gerd oc sin atalnede vm setal vndan stadis oc
hundrar tha thz hitti vata sydan thz lyst er
oc laga vitne til tekin vid bade i hundratz
oc i stadin oc hvat sem yfar thar vm fer en
thz laglega lyst er bette tre mark til tiussingar

xiiij Hitter madr vedask a sialfo vatne eller
fiyrsto thad zitter agalnadi er ey meir el
lar hans bunds oc vela ey hvart hans er
fiolnitt lysir han laghliga takad han tryg
dingh som hitte oc atgang thui lanti gata
ge han til som misst hafuer vm samnum ier
kennum oc tuenum vitnum vitnis sialffer
han ey annat vattum oc ater taki fiorung tvalutti

Ribu [?] maria

Hitter man buten hiorth oc lyser lag- xv
liga til at han aghe hiorth frambær
ingen som han lagliga vider kennes til
agher konung alle halfft

Hitter man annets gaffui eff xvi
hwo lagh fore epter godha manna
mattæ orden

Ald stadd tha man hiorth gether tel skal xvii
han sat vtivske gothæ skifft mz lyss
neghæ vitghun biodhan rekæ thy so mik
gaffuer in til sin mz tweghia manna vit
vitghu selffuer tidi oc taghæ sina skaldæ
alle thæ godhe quechla vndæ elde so allir
gaffr vexu man sina misfallo bota oc tel
at sina mishag aff thy godhe som afdankin
vil honom vanel oc godhe mz segia han
tenxuth gaffue

Vtakes man vthen ladan eller siego thiffsth xviii
oc affer oc vider oc geter nakor handel
annersden mz honom frambe athing epter oc
kungetz alle pelmen tel skal han til tingis eller
radstupsse skrad oc gaffui vold huat han
vil than til tvissi vinnel eller radmand epter
thy som ladit segid vin baadh vdi samlag
oc vin skip voldsaker oc vdghe bade baadh

maria hielp mich ...

oc bonde hwath helder han sitter han i
hoffstelse eller ey eller swa at thet ær kon
tith ogerith

xix Hwer som fangher rætten tiuff oc slipper
hanum for en han lagwinnæ at bøte
xl mark konunge oc stadhen wæder oc tiuff
wær lagwinnæ til tiughes ey løse for han wtæ
vphengdes ærffwis oc mughe løsæ for han
taghe gelde konunge løsn som xl mark oc
thy wæri konunghs ensake

xx Hwer som annæns tymber bort taghær swa
som stolæ teghelwidh eller hwat thet
ær un bæghnom eller wæl witne wæl aghen
dæms løff bøte for eth stykke ena marc swa
for annæth oc tridi til tesfuptes en til atta
twættia mælund witne eller wæri sik mæth
sielff siætes oc taghær han mera bøte tolff mark
til tesfuptes som for ær saght ella wæri witiuff
wl wæder thy hwar wiith wæri sik un vi mæn
nom fæll han aath oc oc orkær ey bøta wæt
ok slaghen widh stokken som lagh wæri um
thy thy ændæ wæter sannælæs mesfændæ
athi i allum sex marka bøta ella tiughu i tiuff
balkænom takær eyn tyændæ mæth ey hu

intzen oc een staden oc vetti sig forvj innan
sack en ej atta vithne til met vj manna ede
oc for tyughi vrsa sack met tyughi manna
ede falz han aldt raune oc orfutz en bo
tum vetti slagen vidh stocken sanlaga vetti
vm malegigiandi en han orfutz en han til bunde
oc orfutz en botom

Hver som dobbler offuer eeni merk bote tree xvjo
merker til treskiptes konunge oc stad oc
sedh then som tappadhe som then som vdh en til
atta tyughi manna vithne eller vetti sig sielff
vr tyndi orfutz ingen tiend botom vetti sla
gen vidh stocken een tima oc andhen tima oc
tyndi tima fly staden en han vetter thet met
eruin ingen met dobla vedher then so en at
sielffuer sin formann oc swm geret eller gaffs
thet han met dobla met vthen han bote xl merk
x merk malsegiandi oc thet andra konunge oc
staden oc thet atter met som han vdh sielffuom
malsegiandi orfutz han en botu oc vetti laghs
leghs til vmme vetti slagen vidh stocken oc
fly staden kombr han atter vthen fogatens oc
radmanna orloff miste hand sin oc met
then han latter sig til atta dobla oc atz en sielff
sin malsaindhe formann gore fogaten met

radmandom oc indsiglendoms rade hwat
thøm tyckes lijfith vara dobler vndy the ve
derlagsfanget han hauffuer til sigh tagith teleghi
then ater the vederlagsfangit ꝫ agter aff thøm
som hauet vay oc han so haue borth oblagh-
gaffue til orffwan for kronunge oc stad sva
lenge vederlagsfanget riffuer vten han vider fa
et oc thy the vay andro til hosde bothe tolff
merk kronunge oc stad til twesskyptes en han
vender til uinne mz twem indmanom orfulz han
en bote veride hans rette som for er sagt
vm xl merkful sak

Amen hans mz alf

H prær grimmen pa stein hebra iiii
ort osmun ok oluf ~~[illegible]~~ bonde son i tra?znas
H et vij ort osm ok hans son
H keffean vij ort orsin

H et ha

H sit pak et bøth sølf af ion
skrædder hem tel pær skeder

mano hindrik f i mo zb
[illegible] hefoer et fruen fer
hoesu

abcde adcenaecce ppp

ma

It hafr iak fat ut j mak pa nie

It jar peter vii ore

It kemir pii ore

It rahe iak vaf peter vij ore

Hem y mak hem te benetske

Hen q mak hem tel berelkot

Hgaar iak i ore ~~ff~~ fe slony

sa

It ... It olof igval fom fra bagga

beta iiii gunga ok j far fra ok

It lafe j berga iii gunga reny

It lase pa baynnom vore ofun

It olof iap som j bo

afan

wala fik iak hans da han for
til kopr [illegible]

Item gode iak minum herra j smalte j et stoop
sa got som ij mark

Item gode iak iiii par mark hans smadreng
for j bra ok j spene j ena kraiaf in ke-
ten ok tog han iij par [illegible] mark m
[illegible] dij vog tij kenoten

Item fik iak min h biskop j
quincen mine en ij lodh j
tapa spene ok j mark ok god
iak min h vapn i ena skal
som legaten fik dic fortam
iafn j mark paniga ok j
insegl at quiddo dilbin tyz fort
tanti rek iij [illegible] apu

[illegible] skaldu [illegible]

Item bar hans [illegible] vj mark ok
ffff

[illegible] ortosan [illegible]
[illegible]

~~[illegible] mark~~ p

It da vi reta sit da var ren sk[illegible] j ma[illegible]

[illegible] oga ~~[illegible]~~ [illegible]

It asyn hustru i lod sølf iij lod [illegible] sølf
iiij øre

It peter dusie iij øre ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~

It ~~hans dusie j øre~~ It peter bod mar iij
øre

It ~~lars om j øre~~

It lars alf son hustru p ij It marite mitz v
øre

It hustru j ulu p iiij øra

It hustru kerin minder p [illegible] m

It iap p iiij mark [illegible] [illegible] mark

It jap ~~iiij~~ mark

It var jak [illegible] mark mark

bleff jak men verna [illegible] lod sølf

It hans husie j øre v

It arn huser ar [illegible] skal j lodh sølf

[illegible] haffde [illegible] hema [illegible]

Jtem ~~per z. ions for viiij jehafs jap~~ op

Jtem lisse claus iij ore ~~boz mark~~

Jtem jak jak kniste vj ore

Jtem vznna v ore ok i q lod silf

Jtem ~~an hoste vj lod silf~~ ok iiij lo bos

Jtem jafz jak v [illegible] geste hat ok inte

betal h hans olaf iij

Jtem alebom dimis s

iiii ii iiiii

Jak vil i wffv loffe i

Jtem [illegible] iogen hans [illegible] andskla bos nis [illegible] i mark

for i par spo[illegible] mark

i swarten [illegible] ok vilodh ok [illegible] nis

[illegible] ii [illegible] ok v[illegible] mark

mark

Jtem iii skeda for viiij [illegible] vego ij [illegible] o

viii lodh ok i bekke om [illegible] ii mark

ok i skal som vogh [illegible] lodh for viii

[illegible] lodh ok [illegible] viii par sporer for viii

ii [illegible]

Thz fik iak nicols til vesteraass

p° xviij lodh item ad iiij m[illegible] [illegible] xo j m[illegible]

[illegible]

It [illegible] viij m[illegible] it xiiij [illegible] iij [illegible] skala

It vij parr iij [illegible] sp[illegible]

It iiij par vj [illegible] sp[illegible] it viiij ij [illegible] skala

It xxxiiij par [illegible] sp[illegible]

It ~~[illegible] lo paar ij o~~ [illegible]

It lxx j par ij [illegible] sp[illegible] it vj [illegible] f[illegible]

It xxxij parr [illegible] malla[illegible] for j [illegible] [illegible]

It xx parr malhor for j [illegible] [illegible]

It xix [illegible] j [illegible] [illegible]

It [illegible] sp[illegible] xj [illegible]

It iij par [illegible] sp[illegible] for iij [illegible]

It vj [illegible] for ij m[illegible]

It xx [illegible] for xx [illegible] [illegible]

It

It var ek [illegible]

It [illegible] [illegible] [illegible] vogs

[illegible]

claus hura zura

Gelp maria ...

claro baze han kal

bara et kaura aa

maria mea

a b c d e f g h i k l m n o

q r s t v x y z

beta

clavo vil salamga

claus ubaze

han ska bara

sa et han skal

ala ulcuo ska han

ska bizjain seozan

lot

inmisisti ut sic fingendo sem̄ ate piceres· Si
fec· xx· dies· p̄· Dedisti osculū alicui feminę p̄imū
dū desiđiū ⁊ sic te polluisti· x· dies· p̄· Si ucia ecclīā
hoc cigerat· xx· dies· p̄· Fecisti fornicat̄ cōtra naturā
idest cū masculis t cū animalib; coitus idest cū eq̄
cū uacca t cū asina t cū alio aliq̄ animali si semel
t bis fecisti ⁊ si uxorē n̄ habuisti quo adimplere tuā
libidinē potuisses· xl· dies· i· karinā i pane ⁊ aq̄
p̄ cū vii annis Si aūt uxorē habuisti· x· annos
p̄ ⁊ numquā sis sine penitentia· si aūt i consu
etudine illud scelus habuisti xv· ā· p̄· si in pu
ericia ē contigerat ·v· dies· p̄· si aūt seruus
aliquis hec fecerit ⁊ uxoratus cū animalib;
peccat sicū scopus bene castigatur· iii annos
p̄ Si aūt seruus sine uxorore hec fecerit itē

Ad ... Sal mael malgi mis ... alit ...

crucis signaculo· Si fec̄ a...
p̄· Credidisti qđ q̄ā crede...
a uulgo parce uocantur...
hoc facē qđ credit̄ idē dū ali...
qualeat sū designare ad ...
cūq; uoluerint ille hō i lu...
qđ uulgaris stulticia· ...
malā aliq̄ figurā· Si credi...
fieret t eē posse ut diuina
mā aut i aliā speciē tns fo...
hiq̄ n̄ ab omp̄do· x· dies p̄...
ide solet qđ sunt agreste...
eas uocat q̄s dicūt ēe co...
ostēdant se suis amato...
oblectasse ⁊ itē qñdo ...

S

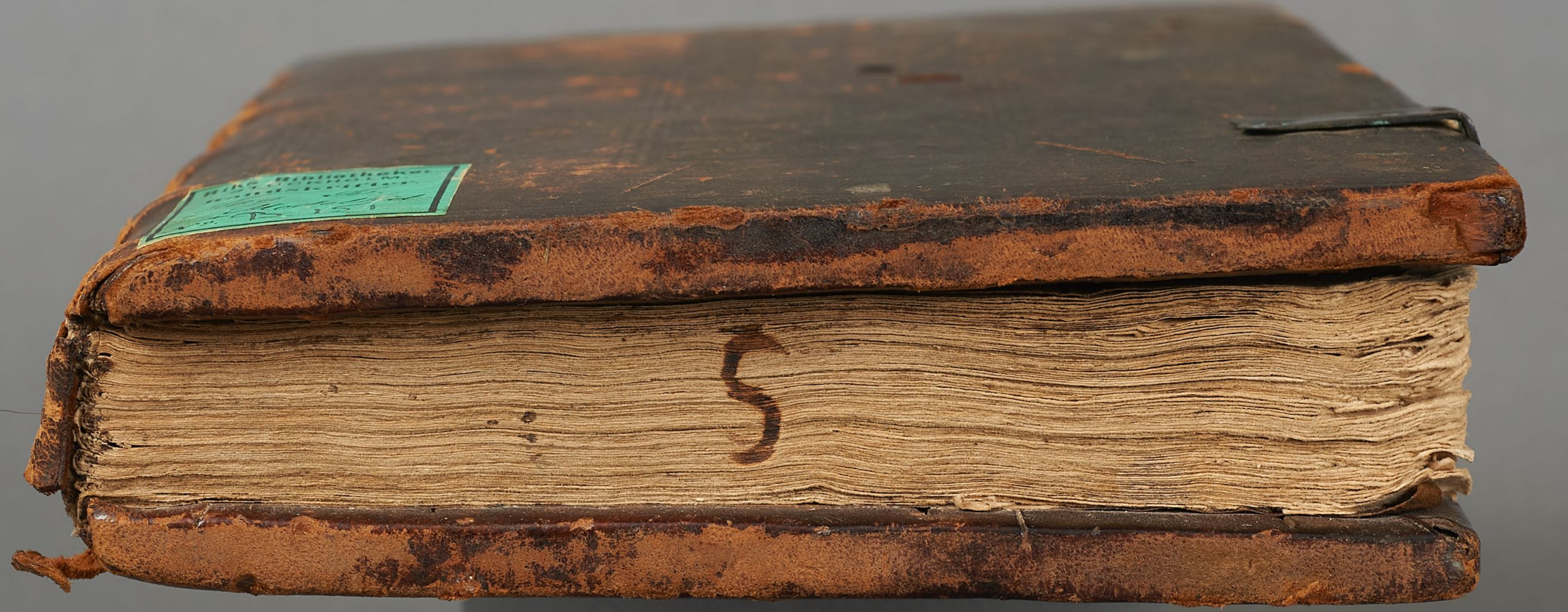
S

STOCKHOLM
Handskrifter

Riks-Bibliotheket,
STOCKHOLM.
Handskrifter.
Lag Sv.
Medeltid
No. †B. 151.